

บทที่ 4

จำกัดเพียงหลวงและองค์ประกอบทางศิลปะการแสดง

จำกัดคณะยอดแขวงแลงใหม่

ในบทที่ผ่านมาผู้ศึกษาได้กล่าวถึงสภาพพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และวัฒนธรรมไทใหญ่ให้เกิดความเข้าใจในความมีตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคมที่คนไทยยังเกิดความสงสัยหรือการนิยามตัวตนในทางที่ผิดให้กับคนไทยว่าเป็นพม่า ในบทนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอเรื่องราวของการแสดงจำกัดไต่อันเป็นการแสดงที่มีความสำคัญของจิตวิญญาณและการยืนยันของความเป็นผู้มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเล่าเรื่องราว อธิบายความหมายหรือนัยยะที่แอบแฝงอยู่ในการแสดงจำกัดไต่เป็นอย่างไร

นักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมหรือผู้ที่หลงใหลชื่นชอบศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่อาจคุ้นเคยกับการแสดงแบบไทใหญ่ในรูปแบบของ การกำล่าย กำแลว ฟ็อนนกกิงกะหฺร่า ฟ็อน โด หรือการร้องเพลงไทใหญ่ อันเป็นสัญลักษณ์ทางการแสดงไทใหญ่ที่มีความโดดเด่นเป็นที่จดจำแก่ผู้คุ้นเคยและเป็นที่ยอมรับในการรับใช้ทางวัฒนธรรมในวาระต่างๆ อย่างแพร่หลาย แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีการแสดงจำกัดไต่ที่เป็นการแสดงสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยน้อยคนที่จะรู้จักและอาจทำให้หลายคนอาจสงสัยว่าจำกัดไต่คืออะไร แล้วมีความสำคัญอย่างไรหรือ แม้กระทั่งผู้ศึกษาเองก็เกิดคำถามแบบนี้เช่นเดียวกันก็อปกับมีความชื่นชอบทางการแสดงไทใหญ่เป็นเดิมพัน จึงตัดสินใจเลือกทำการศึกษาเรื่องจำกัดไต่หรือเถไทใหญ่ให้หายข้อสงสัยและต้องการทำการศึกษาเพื่อที่จะให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และความเข้าใจของความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงจำกัดไต่กับสังคมคนไทยใหญ่นั้นเป็นอย่างไร

4.1 จำกัดไต่

จำกัด หมายถึง ความเป็นเชื้อชาติ มีภาษาและวัฒนธรรมร่วมกัน ไต่ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีสายตระกูลไต่ ดังนั้นจำกัดไต่หมายถึง กลุ่มเชื้อชาติไทใหญ่ที่มีสายสกุลทางวัฒนธรรมหรือมีจิตสำนึกร่วมทางชาติพันธุ์เดียวกัน หรือความหมายในเชิงการแสดงคือ การแสดงที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทใหญ่ได้อย่างชัดเจนเป็นการรวมศาสตร์แห่งศิลปะการแสดงของไทยใหญ่ทั้งการร้อง การรำ การดนตรี การละคร การเกี่ยวพาราตี บทวรรณกรรม เรื่องราวพุทธชาดก

หรือวัฒนธรรมในมิติต่างๆ มาร้อยเรียงกันในห้องเรื่องเดียวตามลำดับความเหมาะสม เป็นการนำรูปแบบศิลปะการแสดงไทใหญ่แบบดั้งเดิมมาปรับใช้ให้เกิดความแปลกใหม่และมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันอย่างเหมาะสมที่ยังคงกลิ่นอายของความเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมเป็นไทใหญ่อย่างเนืองแน่น ถูกถ่ายทอดออกในลักษณะการแสดงบนเวทีที่มีเรื่องของ ฉาก แสง สี เสียง และองค์ประกอบทางศิลปะของการแสดงเข้ามาเชื่อมโยงอีกมากมายจึงขนามานามได้ว่า จ๊าดไตคือ มหรสพที่ครบเครื่องมากที่สุด ในการแสดงจ๊าดไตนอกจากการฟ้อนรำแล้ว การความ(การร้องเพลง) ก็มีความสำคัญในการเป็นตัวดำเนินเรื่องราวหรือการถ่ายทอดเรื่องราวที่มีเนื้อหาส่งมอบความสุข การประชาสัมพันธ์ การให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้รับฟังที่สอดแทรกนัยยะของคุณค่าทางจิตใจไว้อย่างหลากหลาย รวมไปถึงการแสดงละครที่อิงเรื่องราวจากตำนาน หรือ สถานการณ์ปัจจุบันมานำเสนอ ผู้ชมให้ได้แง่คิดหรือช่วยตอกจิตสำนึกความเป็นชาติพันธุ์ไว้อย่างน่าสนใจการแสดงจ๊าดไตจะนิยมเล่นในงานพิธีสำคัญทางศาสนาหรืองานสำคัญทางชาติพันธุ์ เพื่อเป็นสิ่งบันเทิงใจและเสริมสร้างบรรยากาศภายในงานให้เกิดความความรื่นเริงที่แฝงไปด้วยคุณค่าทางจิตใจในรูปแบบต่างๆ

คำว่าจ๊าดไตได้มีผู้เปรียบเทียบว่าเป็นลิเกไทใหญ่ อาจเกิดความสงสัยว่าจ๊าดไตมีความเกี่ยวข้องกับแบบแผนลิเกพื้นบ้านไทยภาคกลางหรือไม่ เมื่อสังเกตดูแล้วก็มีแนวคิดเดียวกันคือรูปแบบการร้องเพลงประกอบดนตรีสดที่เป็นการแสดงออกถึงความสามารถของผู้แสดงในคืนเพลงสดหรือการดำเนินลำดับการแสดงรวมถึงมีการละครแทรกอยู่ในการแสดงจ๊าดไตด้วย ในทางกลับกันมีชาวไทยใหญ่ผู้ทรงการศึกษาท่านหนึ่งได้ให้ความหมายกับจ๊าดไตว่า “จ๊าดไต ไม่ควรเรียกว่าลิเกไทใหญ่เพราะมันมีความต่างกัน ควรที่จะให้ความหมายจ๊าดไตว่าเป็น อุปรากรจะดีกว่า เป็นเพราะอุปรากร²คือศิลปะการแสดงชั้นสูงที่มีการรวมตัวศิลปะหลายแขนง เช่น การดนตรี การละคร ศิลปะเครื่องแต่งกาย ศิลปะเชิงทัศนศิลป์ ละครร้อง มารวมเป็นเป็นการแสดงหนึ่งเดียว”

อานันท์ นาคคง (2553) มองว่าการแสดงจ๊าดไตนั้นแท้ที่จริงแล้วอาจมิได้ถือกำเนิดด้วยตนเองหากแต่เป็นการหยิบยืมแล้วนำมาปรับใช้ให้เป็นแบบของตนเองของศิลปะการแสดงพม่าโดยมีชื่อการแสดงที่เรียกว่า “ซาด-ปเว่” (Za-Pwe) เป็นการละครที่ได้รับความนิยมในเมืองหลวงเพื่อใช้ในการการแสดงเพลิคเพลินในยามค่ำคืน การเล่นซาดปเว่มีการผสมผสานเรื่องละครสั้นแนวรัก

²อุปรากรมีรากศัพท์จากภาษาอังกฤษมาจากคำว่า opera เป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงที่มีการร้องเพลงในการละครรวมไปถึงองค์ประกอบทางการแสดงเรื่องฉาก เวที ศิลปะการแต่งกาย บทประพันธ์ มีจุดกำเนิดในศตวรรษที่ 16 ที่เมืองฟลอเรนซ์ (Florence) ในประเทศอิตาลี และหลังจากความสำเร็จของอุปรากรเรื่อง “เทพออร์เฟโอ” (La favola d'Orfeo) ซึ่งประพันธ์ดนตรีโดยคลาودیโอ มอนเตเวร์ดี (Claudio Monteverdi) แล้ว ความสำเร็จในการชมการแสดงในรูปอุปรากรก็ได้แพร่ขยายไปอย่างรวดเร็วในทวีปยุโรป จนถึงปัจจุบันก็ยังมีแสดงกันอยู่ตามที่ต่างๆ และตามฤดูกาลต่างๆ ในทวีปยุโรป นับว่าเป็น ศิลปวัฒนธรรมของชาวตะวันตกอย่างแท้จริง

โศก (Melodrama) การร่ำรำแบบขยับเขยื้อน การเล่นตลก การร้องเพลงรัก หรือการนำเพลงสมัยนิยมอย่างลูกทุ่งหรือเพลงร่วมสมัยโดยใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร เครื่องดนตรีในการแสดงมีทั้งแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ผสมผสานกันไปใช้เครื่องไฟฟ้าในการประกอบแสงบนเวทีและเครื่องขยายเสียงประกอบเพื่อความอีกทีก็กรีกโครม ปลุกสร้างเวทีด้วยไม้ไผ่แบบชั่วคราวและมีโหมยกในการดำเนินเรื่องตลอดการแสดงเฉกเช่นเดียวกับการแสดงจ๊าดไต

คำว่า จ๊าด หรือ ซา มาจากภาษาบาลีพม่าดั้งเดิมว่า ซาดก (Jataka) ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องราวทางศาสนาโดยโยงถึงพระอดีตชาติต่างๆ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วน ปเว่ย หมายถึงการแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหวอย่างมีลีลา หรืออาจหมายถึงการร่ำรำ การเล่นละคร การเล่นหุ่นสายก็เป็นที่ได้ โดยนัยของการละเล่นมักผูกเรื่องไว้กับการสั่งสอนทางจริยธรรม แต่จะมุ่งเน้นไปทางการแสดงเพื่อความรื่นเริงเสียมากกว่า การร้องเพลงหรือการเต้นรำนั้นมีทั้งนักแสดงชายและหญิงสลับกันไป มีนางรำทางเครื่องดนตรีประกอบกับนักแสดงหลัก คนดูหากพึงพอใจการแสดงอาจบรวงวัลด้วยเงิน ขนมน้ำ เครื่องประดับ เป็นของรางวัลแก่นักแสดง

อย่างไรก็ตามการให้ความหมายหรือที่มาของคำว่าจ๊าดไตอาจมีหลายแง่คิดในการถือกำเนิดทางภูมิปัญญาผู้รังสรรค์และการเลือกใช้คำในภาษาไทยมาเป็นตัวอธิบาย แต่ในที่นี้คนภายนอกอาจจะไม่เข้าใจว่าจ๊าดไตคืออะไร หรือมีรูปแบบอย่างไรหากแต่หยาบๆคำว่า “ลิเกไทใหญ่” ที่นักแสดงเองก็ใช้เรียกอธิบายลักษณะของการแสดงจ๊าดไตของตนเองอาจช่วยวาดมโนภาพให้ผู้รับฟังพอเข้าใจได้ แต่สำคัญที่ความแตกต่างระหว่างจ๊าดไต และลิเกไทใหญ่นั้นมีหลายประการที่ต้องทำความเข้าใจในเชิงการแสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และสาระของเนื้อหาที่สอดแทรกในรูปแบบการแสดงในรายละเอียดต่อไป

4.2 ประวัติความเป็นมาจ๊าดไต

จ๊าดไตถูกคิดค้นขึ้นโดยนายอ่องเจ๊ะ เป็นคนบ้านม่วงแจ่น เอ็ง(อำเภอ)หนองเงี้ยว เมืองสีป้อ เกิดในเดือน 9 ปี 1265(พ.ศ.2446)ปีไทใหญ่ ในปัจจุบันคือปี 1374 (พ.ศ. 2555)เวลา 23.00 น. ชื่อแรกเกิดชื่อว่า จายโพหน้อย บิดาชื่อ หม่องมัน เป็นชาวพม่า มารดาชื่อ นางแสง เป็นชาวไทใหญ่ ครอบครัวนี้ประกอบอาชีพทำสวนทำนา จายโพหน้อยเมื่อตอนอายุ 5 ขวบมีเด็กที่มีนิสัยเรียบร้อยและมักชอบช่วยเหลือการงานในบ้านเป็นเนืองนิจ จนกระทั่งอายุ 10 ปีก็ถึงวาระที่ต้องบวชเป็นสามเณรตามประเพณีนิยมของชาวไทใหญ่และได้รับชื่อจากพระภิกษุที่ตั้งให้ใหม่ในนาม อ่องเจ๊ะ ในช่วงสามเณรอ่องเจ๊ะบวชจำพรรษาอยู่นั้นก็มีความสนใจและฝึกฝนทักษะทางด้านภาษาบาลีและวรรณกรรมของไทใหญ่อยู่ประมาณ 5 ปี หลังจากนั้นก็ทำการลาสิกขาบถจากการบวชสามเณรออกมาว่าเรียนวิชาทางไสยศาสตร์และเป็นหมอรักษาพื้นบ้านไทใหญ่ กอปรกับยังมีความสนใจ

ทางด้าน การแต่งคำกลอน หรือบทเพลงแบบไทใหญ่ จากการออกตระเวนไปที่วชมการแสดงของ หมอความ การจดจำวิธีความเกี่ยวสาวของหนุ่มไทใหญ่ในการใช้วาทศิลป์ต่างๆ กับสาวในสถานที่ ต่างๆ ด้วยการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือ

การแสดงจ๊าดไต่นั้นถือกำเนิดขึ้นในเมืองสีป้อเมื่อ 68 ปีก่อน เป็นการแสดงที่มีแรงบันดาลใจจากการพัฒนาศิลปะดั้งเดิมที่น่าเสนอในรูปแบบใหม่ ในอดีตนั้นการแสดง ศิลปะการแสดงไทใหญ่จะมีความคุ้นหูคุ้นตาหรือเป็นที่รับรู้โดยอัตโนมัติของคนไทใหญ่ว่าชาติคน นั้นมีการแสดงฟ้อนนกกิงกะหระ ฟ้อนโต ก้าลาย(ฟ้อนเจิง) ก้าแลว(ฟ้อนดาบ) ก้าไต(ฟ้อนแบบ ไทใหญ่) การเห็ดความ(ร้องเพลง) ที่มีเรียบง่ายทางการแสดง ในเวลาช่วงรัฐธานอยู่ภายใต้อำนาจ อาณานิคมของประเทศอังกฤษที่เข้ามาทำการสัมปทานป่าไม้ คณะการปกครองของอังกฤษนำโดย มิสเตอร์กอร์ดิน ชาวอินเดีย ได้เข้ามาที่เขาคองงานปอยหลวงในวันขึ้น 15 ค่ำเดือนสี่ (ปอยเหลินสี่ โมน) ณ เมืองแสนหวี ในขณะนั้นพ่อเฒ่าอ่องเงะ ผู้เป็นแกนหลักสำคัญของการจัดสรรหาการแสดง เพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง จึงนำศิลปะการแสดงแบบไทใหญ่มารำยรำให้คณะกรรมการเกิดความประทับใจ แต่แล้วเมื่อการแสดงเสร็จสิ้นลงนายกอร์ดินได้กล่าวกับพ่อเฒ่าเกี่ยวกับการแสดงที่ ตนเองนำมาปรนเปรอว่า “การแสดงฟ้อนนกกิงกะหระ ฟ้อนโต ของคนไทใหญ่ดูแล้วก็ครั้งก็คราวก็ เหมือนเดิม ไม่เห็นมีอะไรเปลี่ยนแปลงหรือแปลกใหม่เลย อีกทั้งการแสดงของท่านก็เป็นเพียงการ แสดงบนพื้นดิน เหตุใดจึงไม่คิดค้นการแสดงอะไรใหม่ๆ หรือการดนตรีอะไรใหม่ๆ ที่น่าสนใจแล้ว นำมารำยรำบนเวทีเล่า คนดูไม่ว่าผู้น้อยผู้ใหญ่เขาก็จะได้นั่งดูอย่างสบายตา” คำพูดอันบาดลึกเข้าไป ในหัวใจของนายกอร์ดินให้ เปรียบเสมือนคำดูถูกดูแคลนศิลปะการรำยรำของคนไทใหญ่ว่าเป็นการ แสดงบนดิน ดูไม่เจริญหูเจริญตาอย่างมีอารยะเทียบการแสดงตะวันตกและนี่คือจุดประกายสำคัญที่ ทำให้พ่อเฒ่าอ่องเงะพยายามคิดค้นสิ่งใหม่ มานำเสนอแต่นายกอร์ดินในคราวต่อไป

วันฉายแสงแห่งวัฒนธรรมไทใหญ่ก็เริ่มขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ. 2487 ซึ่งในวันนั้นเป็น วันศิลปิน ชาวไทใหญ่ต่างได้ยื่นเสียงหนาวว่าจะมีการแสดงไทใหญ่แบบใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นที่ ไหนมาก่อนจะมาแสดงให้ได้ดู เมื่อถึงเวลาแสดงพลันเปิดม่านก็พบชายสูงวัยยืนท่ามกลางเวทีนั้น คือพ่อเฒ่าอ่องเงะ ได้ร้องบทเพลงขับขานต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยบทเพลง “ความโหลง” หรือบท เพลงโบราณคล้ายกับการขอ ที่มีการฟ้องเสียงของล้านนาอะไรอย่างนั้น บทร้องความโหลงผูกเป็น เรื่องราวตำนานต่างๆ หรือนิทานพุทธชาดกมาขับขานประกอบเครื่องดนตรีไทใหญ่ไว้อย่าง สนุกสนานเป็นที่ประทับใจและเล่าขานถึงสิ่งใหม่ทางวัฒนธรรมที่พัฒนามาเป็นแม่แบบของการ แสดงจ๊าดไตในเวลาต่อมา

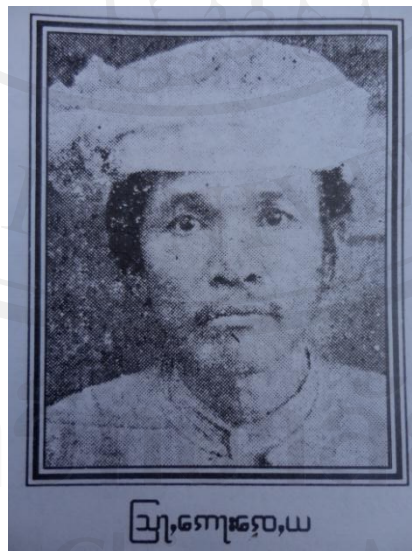
หลังจากวันนั้นเป็นต้นมาพ่อเฒ่ามีแนวคิดที่ต้องการหาสมาชิกวัยหนุ่มสาวที่มีฝีมือ ทางการแสดงระแวกนั้นมารวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นคณะจ๊าดไตโดยการฝึกเรื่องความและการรำยรำ

ในช่วงนั้นมีสมาชิกคณะอยู่ 16คน ในช่วงเวลาเดียวกันพ่อเผ่าอ๋อเจ๋ยะตั้งใจที่จะหยิบยกเครื่องดนตรีใหม่ตั้งคำแนะนำของนายกอร์ดิน ชาวอินเดีย จึงสังเกตเครื่องดนตรีหนึ่งของชาวตะวันตกนั้นก็คือไวโอลิน นำมาดัดแปลงให้เป็นเครื่องดนตรีแบบไทใหญ่จึงเกิดการคิดค้นและและสร้างขึ้นมาในเครื่องดนตรีที่มีชื่อว่า ดยอหรือฮอนดยอ มาเป็นเครื่องดนตรีหลักของการแสดงจ๊าดไตทำให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ทางดนตรีมากขึ้น การก่อตั้งจ๊าดไตก่อนกำเนิดในช่วงยุคภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากจะขาดเงินทุนในการบริหารและยังต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการก่อตั้งคณะจ๊าดไตหลายอย่าง

ในช่วงปี พ.ศ.2490ที่อ๋อเจ๋ยะอาศัยอยู่ในเมืองสีป้อ ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพูดคุยกับเจ้าฟ้าเจ้าแสง แห่งเมืองสีป้อ โดยเจ้าฟ้าได้ไต่ถามจายอเจ๋ยะว่า “เอ็งอยากทำอะไรพออะไร จายอเจ๋ยะตอบเจ้าฟ้าไปว่า ข้าพระบาทอยากทำการก่อตั้งจ๊าดไตขึ้นมาเจ้าข้า” เมื่อเจ้าฟ้าเจ้าแสงได้ยินคำขอลงนั้นก็เกิดคำถามและข้อสงสัยเช่นเดียวกันว่า จ๊าดไตคืออะไร ทำไมไม่เคยรู้จักมาก่อน จึงไต่ถามความหมายและรูปแบบทางการแสดงจากจายอเจ๋ยะ จากนั้นจึงเห็นด้วยกับความคิดดังกล่าวและประทานเงินสนับสนุนในการก่อตั้งคณะจ๊าดไตเป็นจำนวนเงิน 1,000 เปีย เมื่อได้รับทรัพย์ส่วนพระองค์สนับสนุนจึงนำทุนไปซื้ออุปกรณ์เครื่องดนตรีและนกกิงกะหระ 2 ตัว จากนั้นเป็นต้นมาทางคณะจ๊าดไตสีป้อได้มีโอกาสขึ้นแสดงบนเวทีการประชุมที่เมืองปางโหลง โดยนำรูปแบบการแสดงจ๊าดไตขึ้นแสดงอย่างเป็นสมบูรณ์เป็นครั้งแรก

สาละวิน โปสต์ฉบับที่ 48 (2551:5) พ่อเผ่าอ๋อเจ๋ยะนำไม้เคาะจังหวะมาร่วมประกอบการแสดง แต่กลับถูกสมาชิกในคณะคัดค้านอย่างรุนแรงและชาวบ้านในละแวกนั้นก็ไม่ได้ให้การยอมรับและดูถูกในความคิดนี้ โดยอ้างว่า เครื่องดนตรีอย่างไม้เคาะนั้นเหมือนเครื่องดนตรีหากินของกลุ่มขอทานชาวพม่า พ่อเผ่ากลับไม่ใส่ใจแต่กลับนำมาพัฒนาและดัดแปลงเป็นเครื่องดนตรีที่เรียกว่า “จี้ต็อก” อย่างที่เห็นในปัจจุบัน หรือแม้แต่ช่วงเวลาที่สมาชิกในคณะไม่ยอมห้คร่ำคร่าตามคำขอของพ่อเผ่าอ๋อเจ๋ยะ ซึ่งพ่อเผ่าได้บันทึกเหตุการณ์นั้นไว้ว่า “เมื่อคนในคณะไม่ยอมร่ำร่า เราก็ทำได้แต่เพียงฝึกทำร่ำร่าให้กับลูกสาววัย 6 ขวบของเรา จนลูกสาวร่ำร่าได้เก่งจึงนำลูกสาวไปร่ำร่าให้คนในคณะดูนับจากวันนั้นคนในคณะก็ร่วมใจร่ำร่าตลอดมาและเป็นที่มาของการมีทำร่ำร่าในการแสดงจ๊าดไต” พ่อเผ่าใช้ความพยายามอย่างหนักในการประชาสัมพันธ์โดยการนำคณะตระเวนแสดงตามงานปอยต่างๆ จนทำให้คนรู้จักและได้รับการยอมรับจากผู้ชมมากขึ้นและทำให้เจ้าฟ้าจากเมืองต่างๆ ว่าจ้างให้ไปแสดงตามงานปอยหลายครั้งหลายคราวจนได้รับเงินสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน รวมทั้งได้นำเครื่องดนตรีใหม่ๆ เข้ามาประกอบในวงดนตรีของคณะทำให้ดนตรีของจ๊าดไตในเวลาต่อมามีอุปกรณ์การแสดงที่ครบเครื่องมากขึ้นและกลายเป็นที่นิยมที่คนไทใหญ่เมื่อทราบข่าวต้องติดตามไปดูจนเป็นอาชีพที่หลายคนใฝ่ฝันจะเป็นในยุคหนึ่งเลยทีเดียว

ต่อมากระแสความนิยมของคณะจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะมีมากขึ้น เนื่องจากคณะจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะมีเพียงกลุ่มเดียวจึงไม่สามารถจะจัดการแสดงให้ทั่วถึงในรัฐฉานได้จึงมีแนวคิดที่จะส่งสมาชิกในคณะไปช่วยฝึกสอนการแสดงจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะให้กับผู้ที่สนใจทุกเทศ ทุกวัยที่มีการรวมตัวขึ้นในเมืองอื่นๆ ถูกแพร่กระจายผ่านเส้นทางหุบเขาอันคดเคี้ยวที่ไม่อาจจะเป็นกำแพงกั้นแห่งกระแสนิยมได้ การแสดงจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะได้ถูกเผยแพร่ไปไปยังเมืองต่างๆ นับตั้งแต่เมืองต้นกำเนิดอย่างเมืองลีป้อ เมืองปางโหลง เมืองลายคำเมืองตองกี ทอดยาวลงไปยังเมืองหัวเมือง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การกำเนิดคณะจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะใหม่ขึ้นมาอีกหลายวงและมีการตั้งชื่อคณะ โดยผู้ก่อตั้งที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาเดิม เช่น คณะจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะเมืองหมู่ คณะจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะลีป้อ คณะจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะเมืองปางโหลง เป็นต้น ในจุดสูงสุดของการแสดงจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นเรื่องธรรมดาในโลกลัทธิขงจื้อที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่ในที่นี่การเปลี่ยนแปลงของจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะในรัฐฉานมีประเด็นหลักในทางปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองการปกครองและสภาพเศรษฐกิจ นักแสดงและผู้ชมที่ได้รับผลกระทบปัญหาดังกล่าว จึงหนีอพยพปัญหาในการเมืองเข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภารของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตามความนิยมของการรับชมจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะในรัฐฉานเองก็ยังคงมีความนิยมอย่างเนืองแน่นอยู่ หากแต่ตัวจิตรกรรมพอแตอ่อเจอะเองอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมให้อยู่รอดต่อไป

รูปที่ 16 พอแตอ่อเจอะ
ที่มา : พอแตอ่อเจอะเมือง

รูปที่ 16 พอแตอ่อเจอะ
ที่มา : พอแตอ่อเจอะเมือง

4.3 จ้าดไตบ้านเปียงหลวง

หมู่บ้านเปียงหลวง อยู่ไกลจากตัวอำเภอเวียงแห่งประมาณ 30 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดติดกับชายแดนไทย – พม่า แต่เดิมที่เป็นหมู่บ้านแห่งนี้เคยเป็นกองที่มั่งคั่งกำลังกู้ชาติไทใหญ่ SURA (Shan United Revolutionary Army) โดยมีนายพลโม เสง หรือเจ้ากองเจิงเป็นผู้นำ ในช่วงภาวะการทำสงครามกบฏอิสรภาพนายพลโม เสง ก็ให้ความสนใจในการทำนุบำรุงงานศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเชกเช่นเดียวกัน โดยการสร้างวัดฟ้าเวียงอินทร์เป็นศูนย์รวมของจิตใจของคนในชุมชนและมีเจตนารมณ์ในการก่อตั้งคณะจ้าดไตประจำหมู่บ้านแห่งนี้เพื่อเป็นนาฏศิลป์ที่คอยตอบสนองความสุขทางใจ ความต้องการเยียวยาทางจิตใจแก่สมาชิกในหมู่บ้านแห่งนี้การเดินทางมาของจ้าดไตจากเมืองสีป้อหรือเมืองอื่นๆ ตามบันทึกของพ่อเผ่าปายเมืองและคำบอกเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ บ้านเปียงหลวงได้ทำการแบ่งช่วงเวลาของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมการก่อตั้งคณะจ้าดไตจากสีป้อให้บ้านเปียงหลวงเป็นช่วงเวลาดังนี้

- ปี ค.ศ. 1967 คณะจ้าดไตจากเมืองกลางเคอ นำโดยจายหนั้นต๊ะและนางไหว แห่งบ้านนาโคง เดินทางมาเล่นจ้าดไต ณ หมู่บ้านเปียงหลวงเป็นคณะแรกตามคำเรียนเชิญของเจ้าน้อยซอหย่นต๊ะ ทำการละเล่นเป็นประจำในกองทัพทหารไทใหญ่บริเวณ โรงเรียนรัฐราชอุปถัมภ์ การเดินทางของคณะกลางเคอมายังหมู่บ้านในครั้งนี้นอกจากมาแสดงจ้าดไตให้ทหารและผู้คนในหมู่บ้านรับชมแล้วยังทำการสอนผู้คนในหมู่บ้านให้รู้จักศิลปะการแสดงจ้าดไตอีกด้วย

- ปี ค.ศ. 1970 ทางกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่บ้านเปียงหลวง (SURA) มีการเชิญกลุ่มคณะลูกศิษย์พ่อเผ่าอ้อเจ๊ะจากเมืองสีป้อ เดินทางมาทำการแสดงจ้าดไตเป็นครั้งแรก โดยมีนางจิงทุนนางยอด จายล่างกอน จายปาง จายเคอหลี่ จายหนั้นต๊ะ จายฉ่าเอ็ง จายล่างฮุ่น แสดงเป็นครั้งแรกที่ศูนย์อพยพทุ่งจ่อ วันที่ 12 พฤศจิกายน ในปีนั้น

- ปี ค.ศ. 1973 นายพลโมเสงและพ่อเผ่าปายเมืองทำการเรียนเชิญพ่อเผ่าอ้อเจ๊ะ จากเมืองสีป้อ มาช่วยสอนแบบแผนการแสดงจ้าดไต ณ บ้านเปียงหลวง พร้อมกับนางเอกอันเลื่องชื่อนามว่า นางสีดา นางยอด จายล่างกอน จายปาง จายเคอหลี่ จายหนั้นต๊ะ จายล่างฮุ่น จายฉ่าเอ็ง นับว่าเป็นการเดินทางมายังบ้านเปียงหลวงเป็นครั้งแรกของพ่อเผ่าอ้อเจ๊ะเพื่อมาแสดงจ้าดไตให้ทหารและชาวบ้านเปียงหลวงได้รับชม การมาของพ่อเผ่าอ้อเจ๊ะสร้างความปีติยินดีและเป็นທີ່ประทับใจแก่คนไทใหญ่พลัดถิ่นในหมู่บ้านแห่งนี้เป็นอย่างมาก เนื่องด้วยชื่อเสียงทางการแสดงอันเลื่องชื่จากรัฐฉานก้องกังวานมาถึงบ้านเปียงหลวง (สาละวินโพสต์ฉบับที่ 48, 2551) พ่อเผ่าเคยเล่าประสบการณ์การเดินทางมายังหมู่บ้านแห่งนี้ไว้ว่า “จากรัฐฉานสู่หมู่บ้านเปียงหลวงนั้นต้องใช้เวลารวมถึง 17 วัน ทั้งเดินเท้า ขี่ม้า ขึ้นเขาลงห้วย ตลอดระยะเวลาการเดินทางได้เห็นพ่อค้าแม่ค้าจากไทยนำ ผงชูรสไปขายในรัฐฉานเป็นระยะๆ ได้ยินทั้งเสียงหมี เสียงเสือ ที่ชวนขนลุกในเวลากลางคืน ถึงแม้

จะเหน็ดเหนื่อยแต่กลับรู้สึกนอนเต็มอิ่ม กินอร่อยอย่างไม่เคยรู้สึกมาก่อน” การเดินทางมาของพ่อเฒ่าอ้อเจ๊ยะในครั้งนี้ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากชาวบ้านเปียงหลวง ณ ช่วงเวลาพลบค่ำการแสดงจ๊าดไตอันเลื่องชื่อของพ่อเฒ่าที่ทุกคนรอคอยก็มาถึง เริ่มต้นท่ามกลางผู้คนที่หลั่งไหลกันมาตามเสียงข่าวต่างพร้อมใจกันมาชมการแสดงกันอย่างอุ้นหนาฝาคั่ง นี่คือแรงบันดาลใจแรกของผู้ที่มีจิตชื่นชอบการแสดงในหัวใจได้รับการฝึกฝนการแสดงจ๊าดไตกับพ่อเฒ่าอ้อเจ๊ยะ นับตั้งแต่วันนั้น เป็นต้นมานักแสดงจากสี่ป้อส่วนหนึ่งก็อาศัยอยู่ที่บ้านเปียงหลวงอยู่ที่ศูนย์อพยพพุงจ้อจนถึงปัจจุบัน

- ปี ค.ศ. 1973 (ครั้งที่ 2) พ่อเฒ่าอ้อเจ๊ยะเดินทางมาพร้อมกับ จายสว่างสวย จายสว่างยืน จายสว่างคอน จายคำป้าง นางอยู่(นางเครือคำ) จายเหง่าปิ่น นางหนี่วุ่น(ลูกสาวพ่ออ้อเจ๊ยะ) โดยเดินทางมาตามคำเชิญของพ่อปายเมืองเพื่อทำการแสดงแก่ผู้คนบ้านเปียงหลวงและทำการสอนการแสดงแก่ลูกหลานทหารในหมู่บ้าน

- ปี ค.ศ. 1974 เจ้ากองเจิงให้พ่อปายเมืองทำการเชิญคณะจ๊าดไตจากเมืองปางโหลงมาแสดงยังบ้านเปียงหลวง โดยมีนักแสดงเดินทางมา 11 คน คือ จายแสงเมิง จายออบ่า จายกุงนะ จายเหม่งถ่า จายสว่างยืน จายคำป้าง นางคำจั้ง นางคำอุง จายจิ้น นางคำอ่อง นางจิ้นถ่า

- ปี ค.ศ. 1974 ครั้งที่ 2 เป็นคณะจ๊าดไตจากเมืองสี่ป้อเดินทางมาแสดง โดยมีนักแสดง 5 คน คือ จายก้าหลัง จายเกี้ยวโฮ จายอิ่งถ่า นางโหม่ นางจิ้น

- ปี ค.ศ. 1980 บ้านเปียงหลวงมีการก่อตั้งคณะจ๊าดไตประจำกองทัพอย่างเป็นทางการ โดยมีนักแสดงนำสำคัญทำหน้าที่เป็นนักแสดงประจำค่ายทหารSURA คือ นางสีดา จายสายเคอ นางโห่งย๋ นางเคอคำ จายสาม(หัวหน้าคณะ) และนักแสดงสมทบจากลูกหลานทหารบ้านเปียงหลวง โดยในแต่ละเดือนนักแสดงดังกล่าวจะได้รับการสนับสนุนเลี้ยงดูจากค่ายทหารด้วยข้าวสาร 1 ถึงครึ่ง และเงิน 40 บาท ต่อเดือน

- ปี ค.ศ. 1983คณะจ๊าดไตจากเมืองปางโหลง โดยมีนักแสดง 7 คน คือ จายสว่างคอน (หัวหน้าคณะ) จายถ่ายะ จายฟ้าหลัง นางแสงจั้ง จายเหม่งถ่า จายกุงนะ นางโหม่ช่องเดินทางมายังบ้านปางใหม่สูงที่อยู่ในบริเวณบ้านเปียงหลวง

- ปี ค.ศ. 1984 ในช่วงที่ทหารไทใหญ่จับอาวุธรบกับทหารพม่าใน กลุ่มทหารพรานฝั่งไทยได้เข้ามาควบคุมในพื้นที่บ้านเปียงหลวงและห้ามมิให้คนในหมู่บ้านทำการจับอาวุธ จึงมีการอพยพกลุ่มทหารและคนในหมู่บ้านเปียงหลวงส่วนหนึ่งย้ายไปอยู่บ้านปางใหม่สูง ซึ่งหนึ่งในนั้นก็รวมไปถึงนักแสดงและเครื่องใช้ในการจ๊าดไตบ้านเปียงหลวงด้วย

- ปี ค.ศ. 1986 นักแสดงคณะจ๊าดไตจากเมืองปางโหลงเดินทางมาอาศัยอยู่ที่บ้านปางใหม่สูงซึ่งอยู่ใกล้กับเขตหมู่บ้านเปียงหลวง การเดินทางเข้ามาบ้านปางใหม่สูงในครั้งนั้นมีนักแสดงทั้งหมด 7 คน ได้แก่ จายล่อนมอน จายสายป้อน จายมินเต่ง จายถ่าอ่อง(หัวหน้าคณะ) จายแสงลีน

ฉายา นางโหม่ง ซึ่งมีชื่อประจำคณะในนามจ๊าดไต่ยอดแซงแลงใหม่ ในเวลาต่อมาฉายาล่าอ่องเสียชีวิต จายกุงนะจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะในเวลาต่อมาจนถึงปี ค.ศ. 2008 คณะนี้ตระเวนทำการแสดงจ๊าดไต่ในหมู่บ้านปางใหม่สูง ปางก้าก่อ และบ้านเปียงหลวงอย่างต่อเนื่องโดยมีนักแสดงเก่าจากบ้านเปียงหลวงมาร่วมแสดงด้วย ในปีนั้นเองคณะจ๊าดไต่ยอดแซงแลงใหม่ทำการแสดงเป็นครั้งแรกที่งานฤดูหนาว ณ โรงเรียนเปียงหลวง โดยได้รับความสนใจในการรับชมอย่างแพร่หลายและเป็นที่รู้จักเป็นต้นมา นักแสดงจ๊าดไต่ยอดแซงแลงใหม่พักนักอาศัยอยู่ที่บ้านพักรับรองของนายพลโมเฮง และได้รับการสนับสนุนค่าเบี้ยเลี้ยงจากกองทัพแต่ละคนด้วยข่าวสารถึงครั้ง ต่อคนและเงินคนละ 150 บาทต่อเดือนเป็นค่าตอบแทน โดยแลกกับการฝึกสอนการละเล่นจ๊าดไต่กับเยาวชนและทหารกว่าร้อยคน และต้องจัดการแสดงจ๊าดไต่ให้ทหารได้รับชมทุกๆ อาทิตย์ และในเวลาต่อมานักแสดงจ๊าดไต่จากรัฐฉานคณะอื่น เช่น จ๊าดไต่หัวเมือง ก็ทยอยเดินทางมายังเขตพื้นที่ทหารเข้ามาเรื่อยๆ ไม่เฉพาะแต่ในเขต SURA เท่านั้นเพราะในเขตพื้นที่ของกองทัพสหรัฐอเมริกา (SUA) ของขุนสำก็มีการเชิญคณะจ๊าดไต่จากรัฐฉานเข้ามาในพื้นที่ตนเองอีกด้วย

- ปี ค.ศ. 1996 ซึ่งเป็นปีที่ขุนสำทำการวางอาวุธกับทางรัฐบาลทหารพม่า พื้นที่รัฐฉานรวมไปถึงหมู่บ้านตามเส้นทางมายังบ้านเปียงหลวงก็ถูกทหารพม่าเข้ายึดในที่สุด ผู้คนบ้านปางใหม่สูงถูกทหารพม่าเข้าโจมตียึดพื้นที่จึงเกิดการหนีอพยพผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านเปียงหลวงเป็นที่มั่นในเขตรัฐไทย คราวนั้นคณะจ๊าดไต่ยอดแซงแลงใหม่บ้านปางใหม่สูงก็หนีอพยพมาด้วยโดยอาศัยอยู่ที่บ้านพักพ่อหลวงตั้งขึ้นให้เป็นผู้ควบคุมดูแลคนในคณะจ๊าดไต่ยอดแซงแลงใหม่ประมาณ 1 ปี ให้ความช่วยเหลือผู้คนในคณะพร้อมกลุ่มลูกหลานนักแสดงจ๊าดไต่ด้วยการมอบที่พักอาศัย ข่าวสาร และการดำเนินเรื่องการทำบัตรชุมชนพื้นที่สูง (บัตรขอบแดง) ให้จนครบ โดยมีเงื่อนไขต่อกันคือให้จ๊าดไต่คณะยอดแซงแลงใหม่แห่งปางใหม่สูงเป็นคณะจ๊าดไต่ประจำแห่งเปียงหลวงและทำการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันจากการวางอาวุธของขุนสำดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมืองและชีวิตของคนไทใหญ่เป็นอย่างมาก รวมไปถึงกลุ่มนักแสดงจ๊าดไต่แต่เดิมที่ที่ได้รับเบี้ยเลี้ยงสนับสนุนจากกองทัพทหารไทใหญ่ก็ได้ยุติลงแต่เหตุการณ์ในครั้งนั้นไม่ได้ทำให้คณะจ๊าดไต่ต้องยุติตามสถานการณ์ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาคณะยอดแซงแลงใหม่เป็นคณะจ๊าดไต่ประจำบ้านเปียงหลวงที่มีการพัฒนาวิวัฒนาการต่างๆ ของศิลปวัฒนธรรมการแสดงจ๊าดไต่จากการแสดงภายในชุมชนสู่สังคมภายนอกในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

ในยุคต่อมาถึงแม้ว่าบ้านเปียงหลวงซึ่งเดิมทีเป็นหมู่บ้านทหารกู้ชาติไทใหญ่ได้ยุติบทบาทลงและย้ายศูนย์บัญชาการไปที่เขตหัวเมืองตรงข้ามกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนหรือจะหมดยุคของกองทัพเมืองไต (MTA) ไปแล้ว กลายเป็นกลุ่มทหารกอบกู้ชาติไทใหญ่ Shan State Army (SSA) นำโดยพลโทเจ้ายอดศึก ประธานสภากองทัพรัฐฉานแทน แต่คณะจ๊าดไต่บ้านเปียงหลวงยังไม่

จบสิ้นตามกองทัพ กลับทำการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่องจนถึงยุคปัจจุบันเนื่องด้วยมีนักแสดงหรือผู้มีความสามารถทางการแสดงจำกัดที่หนีภัยอพยพจากรัฐฐานเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณบ้านเปียงหลวง สถานอพยพกุงจ่อ หมู่บ้านสันติสุข บ้านห้วยไคร้ จำนวนหลายคนมีความสนใจทางด้านการศึกษา จึงเกิดกระบวนการสืบสานจำกัดให้คงอยู่ของคณะด้วยการชักชวนกลุ่มคนดังกล่าวจากคนภายในคณะยุคแสงใหม่ให้เข้ามาร่วมแสดงหรือผู้ใดหากแต่มีความสนใจทางด้านการศึกษา การดนตรีเฉพาะตัวและช่วยเสริมสร้างฐานความมั่นคงทางการแสดงจนเข้มแข็งทางคณะก็ยินดีอ้าแขนรับในความตั้งใจของสมาชิกใหม่อันมีการการสืบทอดและผลิตอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทใหญ่ในรูปแบบต่างๆ ผ่านจำกัดไว้อย่างน่าสนใจ คณะจำกัดบ้านเปียงหลวงแห่งนี้ เป็นคณะจำกัดที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคมไทใหญ่มากที่สุดคณะหนึ่งก็ว่าได้ในยุคปัจจุบันทั้งนี้ทั้งนั้นเป็นเพราะความสามารถของนักแสดงหลากหลายด้านประกอบกับความหลากหลายทางด้านการศึกษาของคณะยุคแสงใหม่ที่กินหัวใจของผู้ชมหลากหลายที่จนเป็นคณะที่มีชื่อเสียงมากที่สุดก็ว่าได้และมีการถูกว่าจ้างหรือเรียนเชิญให้มาร่วมงานในวาระสำคัญทางประเพณีวัฒนธรรมไทใหญ่อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ชื่อคณะที่เรียกติดปากว่า คณะยุคแสงใหม่บ้านเปียงหลวง

รูปที่ 17 ภาพโปสเตอร์โฆษณานักแสดงจำกัดคณะมหาชนหนึ่งจากเมืองปางหลวง

ที่มา : พ่อเต่าปายเมือง

รูปที่ 18 นักแสดงคณะจิ๊ตไต๋ยอดแขวงเลงใหม่ บ้านปางใหม่สูง
ที่มา : ลุงกำเวย

รูปที่ 19 นักแสดงจิ๊ตไต๋ยอดแขวงเลงใหม่บ้านเปียงหลวง ปี พ.ศ. 2539
ที่มา : ลุงกำเวย

รูปที่ 20 การแสดงจ๊าดไตคณะยอดแสงแลงใหม่ที่อำเภอแม่เมาะ ในปี พ.ศ. 2546
ที่มา : แม่ศรีธำ

4.4 องค์ประกอบของการแสดงจ๊าดไต

4.4.1 เวที

รูปลักษณะของเวทีเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าเมื่อสังเกตดูแล้วมีความคล้ายคลึงกับแบบเวทีลิเกไทยภาคกลาง ที่เน้นเรื่องของสีต้นและการจัดวางองค์ประกอบอันดึงดูดสายตาคนดู ความแตกต่างก็อาจจะเป็นเรื่องของรายละเอียดองค์ประกอบทางศิลปะเวทีเสียมากกว่า เวทีจ๊าดไตมีขนาดกว้าง 14- 16 สอก (1 สอก เท่ากับ 50 เซนติเมตร) ความยาวไม่ต่ำกว่า 10 สอก แล้วแต่นขนาดพื้นที่ที่ตั้งเวที ความสูงตั้งแต่พื้นเวทีตั้งไว้ 8 สอก ความกว้างของหน้าเวทีหรือพื้นที่แสดงขนาด 7 สอก 1 คืบ การจัดเตรียมเวทีทางเจ้าภาพงานปอยจะเป็นผู้เตรียมพื้นที่และฐานเวทีไว้ก่อนตามคำขอของทางคณะจ๊าดไตกำหนดเอาไว้ให้พอเหมาะกับความสูงของคานดู เวทีสร้างขึ้นด้วยไม้รวกและไม้ไผ่ประกอบขึ้นเป็นโครงหลังคาคล้ายๆ กระท่อมทรงเพิงหมาแหงนของไทย จากนั้นก็มุงหลังคาด้วยใบหญ้าคา ใบตองดึงหรือเสื้อพลาสติกแล้วแต่สภาพอากาศในช่วงนั้น แต่การมุงหลังคาด้วยวัสดุธรรมชาติอาจช่วยสร้างบรรยากาศของความขลังและเกิดความงามทางศิลปกรรมที่เข้ากับบรรยากาศแบบไทใหญ่ดีกว่าแห่งมองขึ้นไปแล้วเจอผ้าสังเคราะห์ที่เป็นสิ่งบั่นทอนความงามของ โครงสร้างเวที จากนั้นก็นำผ้าสีต้นสดใสที่เย็บระบายซ้อนชั้นหลากสีมาติดตามจุดติดตั้งบริเวณฐาน ขอบเวทีทั้งบนและข้างหน้าฉากอย่างมีมิติ ด้านหน้าสุดของเวทีจะเป็นผ้าม่านเวทีที่ทำหน้าที่เป็นตัวจบฉากหรือเป็นฉากหนึ่งของการแสดงเวทีหน้าม่าน เมื่อคนดึงผ้าม่านเวทีขึ้นเมื่อไหร่เสียงปรบมือหรือเสียงโห่ร้องของคนดูจะดังขึ้นอย่างอัตโนมัติเช่นเดียวกับเวลาที่นักแสดงจบ จากนั้นก็ทำการติดตั้งระบบไฟตามจุดต่างๆ ของเวทีพร้อมระบบเครื่องเสียงแปลงเสียงกังวานไปทั่วงาน ที่เวลาเดินเที่ยว

งานปอยหลวงไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนของวัด ทั้งใกล้ไกลก็สามารถได้ยินเสียงแว่วๆของการแสดง
 จ๊าดไตได้อย่างแม่นยำ ด้านขวามือของเวทีจะมีป้ายผ้าเขียนชื่อคณะจ๊าดไตยุดแซงแลงใหม่ บ้าน
 เปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อเพื่อเป็นช่องทางการ
 ประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่งให้ผู้ที่สนใจจะนำการแสดงจ๊าดไตคณะนี้ไปเล่นในพื้นที่ที่มีการจัดงาน
 ครั้งหนึ่งของการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานปอยหลวงขึ้นจองใหม่บ้านหมอกจำแป่ จังหวัด
 แม่ฮ่องสอนมีผู้สนับสนุนงานปอยซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ ทำการติดตั้งป้ายไวณิรูปนายยกองค์การ
 บริหารส่วนตำบล(อบต.) และรูปคณะจ๊าดไตยุดแซงแลงใหม่ที่ตนเองเป็นผู้สนับสนุนอันเป็น
 ภาพลักษณ์เชิงนโยบายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ของผู้บริหารให้ชุมชนอย่างน่าชื่นชม
 เวทีจ๊าดไตสามารถแบ่งพื้นที่ได้ 3 ส่วน คือ ด้านหน้าเป็นพื้นที่ของการแสดง ด้านข้าง เป็นพื้นที่ของ
 นักดนตรี และด้านหลังเป็นที่พักของนักแสดงหลายชีวิตมีการจัดสรรปันส่วนพื้นที่ข้าวของและ
 ผู้คนได้อย่างลงตัว เวทีคณะจ๊าดไตยุดแซงแลงใหม่มีรูปแบบที่ตายตัวไม่นิยมสร้างแบบอื่น
 นอกเหนือจากทรงที่ได้กล่าวไว้ อันเป็นการคงเอกลักษณ์ของแบบเวทีจ๊าดไตที่ติดตาผู้ชมมาแล้ว
 หลายรุ่นซึ่งคณะจ๊าดไตหลายคณะในรัฐฉานก็อิงแบบโครงสร้างของเวทีรูปแบบนี้เช่นเดียวกัน

4.4.2 ฉาก

องค์ประกอบของเวทีแสดงจ๊าดไตที่ครบครันต้องมีฉากเป็นส่วนประกอบสำคัญของการ
 ช่วยเสริมสร้างอารมณ์ทางการแสดงของนักแสดงและผู้ชม ที่สามารถสังเกตบริบทในท้องเรื่อง
 ละครหรือการตีความหมายตามการแสดงผ่านตัวฉาก คณะจ๊าดไตยุดแซงแลงใหม่มีฉากที่ใช้
 ประจำคณะหลากหลายผืนที่มีความแตกต่างกันออกไป ลักษณะของฉากการแสดงมักนิยมเป็นรูป
 วาดสีฝุ่น โดยศิลปินท้องถิ่นบ้านเปียงหลวงหรือคนในคณะที่มีฝีมือทางศิลปะการวาดภาพเช่น
 จายสายแหง เป็นผู้ที่มีความสามารถทางการวาดภาพการ์ตูนและลูกตีหมา สมาชิกในคณะจ๊าดไต
 ยุดแซงแลงใหม่ที่เป็นผู้วาดฉากในการแสดง นอกเหนือจากนี้ยังรับวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังใน
 วิหารวัดห้วยไคร้ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ อีกด้วย ในแต่ละฉากนั้นถูกใช้ในทางสื่อ
 ความหมายที่สอดคล้องกับบทบาทละครในแต่ละตอนอย่างเหมาะสม สามารถทำการจำแนก
 ประเภทฉากละคร ของคณะจ๊าดไตยุดแซงแลงใหม่ได้ดังนี้

1. ฉากป่า ใช้สำหรับท้องเรื่องละครตอนที่ต้องออกมาทำกิจวัตรประจำวันหรือ
 กิจกรรมอะไรบางอย่าง เช่น การเดินทาง การเสาะหาที่ทำกินในป่า การผจญภัยที่ต้องพบอุปสรรค
 ในป่า การพลัดพรากหรือการถูกทำร้าย
2. ฉากบ้านท้องถื่น ลักษณะบ้านเรือนจะเป็นบ้านแบบเรือนเครื่องผูกในชนบท ที่ไม่
 มีความวิจิตรหรูหราของบ้านเรือนเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถื่นในรัฐ

งาน นิยมประกอบในฉากละครครอบครัว กิจกรรมในการทำมาหากิน การแสดงความทุกข์ยากของฐานะ

3. ฉากต้นไม้ใหญ่หรือสวนดอกไม้ เป็นการออกแบบฉากที่วาดภาพลงบนผ้าที่มีลักษณะเป็นรูปต้นไม้ มักใช้ฉากต้นไม้ใหญ่อยู่หน้าฉากป่าไม้อีกชั้นเพื่อสร้างความมิติของเวที ฉากต้นไม้ใหญ่นิยมใช้ฉากประกอบการความโหลง ความปานแสง(บทเพลงเกี่ยวพาราตี) ของคู่หนุ่มสาวที่มีเรื่องของความรักเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นสถานที่แห่งการสัญญาความรักหรือสัญลักษณ์ของอำนาจเหนือธรรมชาติที่สถิตอยู่ในต้นไม้ อาจเป็นรุกขเทวดาหรือเทพยดาฟ้าดินองค์ใดกำลังตามหาสัตว์โลกผู้กระทำความดี

4. ฉากห้องพระโรง เป็นฉากสี่เหลี่ยมที่มีลวดลายสถาปัตยกรรมแบบพิเศษจำลองเอาแบบหอคำหรือหอเจ้าฟ้าเดิมมาวาดในรูปแบบที่เรียบง่าย สังกะสีแล้วเข้าใจถึงฉากพิเศษที่มีกษัตริย์หรือผู้มีสถานะชนชั้นปกครองใช้สำหรับละครในตำนานโบราณหรือการแสดงพระราชกิจว่าด้วยการว่าราชการของกษัตริย์หรือการแสดงอำนาจเชิงการปกครองรวมไปถึงการร้ายรำของมังสา นางงาม (เจ้าชาย เจ้าหญิง) ที่ใช้ฉากห้องพระโรงเป็นองค์ประกอบของการแสดงอีกด้วย

5. ฉากเมืองหลวงสมัยปัจจุบัน แบบฉากจะเป็นการวาดภาพผังเมือง ตึกรางบ้านช่องของสังคมปัจจุบัน ที่มากไปด้วยตึกสูงหรือความแออัดของสังคม มักนิยมใช้ในฉากการเดินทางจากชนบทของตัวละครเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง หรือการแสดงวิถีชีวิตของคนไทใหญ่ในเมืองหลวงอาจหมายถึงเมืองเชียงใหม่ หรือ กรุงเทพมหานครก็ได้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่หรือสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงพฤติกรรมอะไรบางอย่างที่ยังคงอัตลักษณ์ของความเป็นเชื้อชาติในเมืองต่างแดน

6. ฉากลี นอกเหนือจากการใช้ฉากที่สร้างสรรค์จากการวาดภาพผ่านจินตนาการของศิลปินสมัครเล่นในรูปแบบต่างๆ ในบางครั้งก็จะใช้ฉากที่ทำขึ้นมาจากผ้าสี่เหลี่ยมปักติดสิ่งเหลือ สีสัน คละเคล้ากันไปเพื่อนำมาประกอบเป็นแกหลังของการรำเป็นหมู่คณะหรือการแสดงในบทต่างๆ หากช่วงไหนของการแสดงจำกัดเป็นการรำเดี่ยวหรือกลุ่มก็จะใช้ฉากสี่เหลี่ยมเป็นฉากหลังเนื่องด้วยต้องการให้คนดูสังเกตเห็นการร้ายรำอันอ่อนช้อยของนิ้วมือ ลำตัว การขับเคลื่อนกระบวนท่าร้ายรำ สีสนของเสื้อผ้าได้ชัดเจนกว่าฉากรูปวาด นอกจากนี้ฉากสี่เหลี่ยมก็นำมาใช้ในการละครในฉากการใช้ชีวิตอย่างสุขสบายของครอบครัวที่อาศัยอยู่ในบ้านตึกหรูหรา มีฐานะทางการเงินที่ดี ฉากสี่เหลี่ยมเปรียบเสมือนบ้านตึกหลังงามสีต่างๆ ที่ชาวไทใหญ่หลายๆ คนใฝ่ฝันในครอบครัว

จะสังเกตได้ว่าฉากในการแสดงจำกัดนั้นมีความสำคัญทางองค์ประกอบเวทีและการแสดง ที่ช่วยเติมเต็มความสมบูรณ์ทางการแสดงให้ครบรสมากยิ่งขึ้น ภาพวาดอาจไม่มีความวิจิตร

บรรจงทำไหร่ให้นักหาคแต่แสดงถึงความใส่ใจช่องทางจิตใจของศิลปินท้องถิ่นผ่านงานศิลปกรรมที่เห็นแล้วเข้าใจง่ายไม่ยุ่งยาก พร้อมทั้งเป็นการช่วยเสริมสร้างจินตนาการของคนดูให้เกิดความเข้าใจถึงบริบททางการละครหรือการตอกย้ำจิตสำนึกของวิถีชีวิตคนไทยใหญ่ที่มีความผูกพันกับธรรมชาติในเชิงการทำกรเกษตรกรรมหรือเหตุการณ์บางอย่างที่เคยประสบมาจากถิ่นฐานบ้านเกิดในรัฐฉาน ความยากจนข้นแค้นทางเศรษฐกิจ ความลำบากทางฐานะที่ต้องการความสะดวกสบายของชีวิตที่ดีขึ้น โดยการเข้ามาหาที่ทำกินใหม่ในประเทศไทยมองผ่านภาพของฉากอันเป็นความใฝ่ฝันหรือการอุปถัมภ์ความเข้าใจทางสังคมต่างแดนของชาวไทยใหญ่ให้เข้าใจมากขึ้น

รูปที่ 21 ลักษณะเวทีการแสดงจ๊าดไต

รูปที่ 22 ฉากชนบทใช้แสดงละครเกี่ยวกับฐานะตัวละครที่ยากจน

รูปที่ 23 ฉากป่าใช้แสดงเกี่ยวกับการตามหาความรักของหนุ่มสาว

4.5 เครื่องดนตรีประกอบการแสดงจ๊าดไต

มนุษย์เรามีความสัมพันธ์กับดนตรีมาอย่างช้านานและไม่สามารถหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์สิ่งนี้ได้ เชื่อว่าตลอดทั้งชีวิตของคนเราต้องมีความเกี่ยวข้องกับดนตรีไม่มากก็น้อยขึ้นแล้วแต่ผู้นั้นเลือกที่จะเสพหรือไม่ บางคนให้เหตุผลที่เลือกเล่นดนตรีเพราะว่าให้ความสุขทางใจ แต่บางคนอาจไม่ชื่นชอบดนตรีเท่าไรนักแต่นั่นก็อาจไม่ใช่บุคลิกของคนไทใหญ่ที่ชื่นชอบเสียงดนตรีเป็นชีวิตจิตใจทั้งแบบสมัยใหม่และสมัยเก่าละเคล้าปะปนกันไป มีเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้ทำการศึกษาอดยิ้มไม่ได้คือผู้ศึกษาสังเกตการณ์ความสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณระหว่างคนไทใหญ่และดนตรีไทใหญ่ในงานปอยสังลองแห่งหนึ่ง กลุ่มวัยรุ่นชนชาวไทใหญ่แต่งตัวเลียนแบบกระแสนิยมแฟชั่นเกาหลีทั้งเสื้อผ้า ทรงผม ครบองค์ประกอบมอญภายนอกถ้าไม่สังเกตดีๆ นึกว่าวัยรุ่นเกาหลีมาเดินศึกษางานวัฒนธรรมไทใหญ่ ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นเดินเที่ยวงานปอยสังลองอย่างสนุกสนานพักดูการแสดงจ๊าดไตขณะขอดแซงแสงใหม่ กำลังบรรเลงเพลงไทใหญ่อย่างครื้นเครง สัญชาติญาณความเป็นไทใหญ่ในคราวแฟชั่นเกาหลีของกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มนั้นก็ลุกฮือขึ้นด้วยการฟ้อนไตอย่างสวยงามตามแบบฉบับไทใหญ่ ออกท่ารำล้อเลียนกับนางรำที่รำร่าอยู่บนเวที นั้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของดนตรีและความเป็นไทใหญ่ยังฝังแน่นอยู่ในสายเลือดไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ในคราวใดก็ตาม

เครื่องดนตรีไทใหญ่เป็นเครื่องดนตรีที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกับดนตรีไทยในบางอย่างแต่หากเมื่อได้ฟังหรือสังเกตวิธีเล่นก็ให้ความรู้สึกและทำนองที่แตกต่างจากดนตรีไทยอย่างสิ้นเชิงเป็นดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเองอันตั้งสมमानานแต่ครั้งบรรพบุรุษยกอปรับกับการนำดนตรีกลุ่ม

ชนวัฒนธรรมนอกเข้ามาผสมผสานจนกลายเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติไทใหญ่ สนองการรับใช้ทั้งงานศาสนาและงานรื่นเริงเสมอ จะสังเกตได้ว่าถ้ามีงานปอยไทใหญ่ที่ใดต้องมีเครื่องดนตรีไทใหญ่ตามมาเสมออันใดก็อันนั้นการแสดงจำัดไตกับเครื่องดนตรีเป็นสิ่งคู่กันที่ไม่สามารถออกจากกันได้เช่นเดียวกัน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงจำัดไตมีทั้งเครื่องดนตรีแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่หลายอย่างประกอบกันดังนี้

1. ตยอ หรือ สอนตยอ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เข้าใจว่าพ่อเต่าอ้อเอ๊ะะได้รับแรงบันดาลใจจากไวโอลินเครื่องเล่นดนตรีของชาวตะวันตก ที่เข้ามาทำการปกครองในรัฐฉาน ในช่วงนั้นมีรูปร่างคล้ายซอหมอลู (โกร) และคิดค้นรูปแบบเครื่องตีดังกล่าวนำมาดัดแปลงทั้งรูปร่างและกลไกในการให้เสียงที่มีความแตกต่างจนเป็นเอกลักษณ์ ตยอมีลักษณะรูปร่างการจับเครื่องดนตรีคล้ายไวโอลิน มีลำโพงคล้ายเครื่องเล่นแผ่นเสียงยื่นออกมาพร้อมคันชักที่เคลื่อนไหวอย่างอิสระ ตยอเป็นเครื่องดนตรีหลักของการแสดงจำัดไตที่ไม่อาจสามารถแยกออกจากกันได้ เพราะเป็นตัวดำเนินเรื่องราวหรือใช้ประกอบการความของการแสดงจำัดไต

2. จีต้อก เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ใช้ในการประกอบการให้จังหวะทำนองเพลง วัสดุทำมาจากไม้ จะมีฉาบใหญ่ข้างหนึ่งไว้กับหมอนไม้และมีไม้ท่อนยาวขนาดเล็กตีให้ลงตามจังหวะ ในบางการแสดงที่มีนักแสดงหนุ่มมาก ก่อนขึ้นการแสดงก็จะบอกทำนองที่ตนจะรำกับนักดนตรีว่าใช้จังหวะ จีไหนบ้างด้วยเพลงอะไร จังหวะจันนี้มีทั้งหมด 3 จังหวะ คือ ซ้ำ กลาง เร็ว

3. มองเซิง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี มีลักษณะเป็นฆ้องทองเหลืองแบบเป็นแผง หนึ่งชุดจะมีฆ้องอยู่ 3 แผง ลูกฆ้องทองเหลืองจะบรรจุอยู่ในแผงเฟรมสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดลดหลั่นกันไป มีทั้งหมด 17 ใบ เรียงลำดับตัวโน้ตจากต่ำไปสูงใช้ตีประกอบกับตยออีกที

4. กลองก้นยาว เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ลักษณะของกลองก้นยาวคือมีเอวที่ทอดยาว ชาวพม่าเรียกกลองชนิดนี้ว่า “กลองโอ้เส่” ชาวไทลื้อจะเรียกกลองชนิดนี้ว่า “กลองตั้นจ้าง” ชาวล้านนาเรียก “กลองปู่เจ” ใช้ตีประกอบการแสดงฟ้อนนกกิ่งกะหร่า ฟ้อนโต ฟ้อนแลว (ฟ้อนดาบ) นิยมเล่นคู่กับการเครื่องฆ้องชุด

5. ปัดตะยา เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี รูปแบบลักษณะคล้ายระนาดเหล็กของไทย มีลูกกระนาดเป็นโลหะ 18 – 24 ลูกวางเรียงบนรางไม้ ตีด้วยไม้หุ้มยางทำหน้าที่ดำเนินทำนอง

6. กลองป้อด เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เป็นกลองชิงหนัง 2 หน้าขนาดกลาง รูปร่างคล้ายถังเบียร์ หนึ่งชุดจะมีกลองจำนวน 3 – 6 ใบ ทำหน้าที่ช่วยคุมจังหวะเพลงและตีประกอบจังหวะเครื่องดนตรีอื่นๆ

7. กลองคุม เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เป็นกลองหุ้มหนัง 2 หน้าใบใหญ่ มีลักษณะคล้ายโอ่งน้ำ ให้เสียงทุ้มใช้ประกอบจังหวะคู่กับกลองป้อดอีกที

8. ปี่ลม เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เป็นขลุ่ยทำมาจากไม้ไผ่มีขนาดเล็กและสั้น ใช้เป่าประกอบการความต่างๆ ไม่นิยมนำมาเล่นประกอบเครื่องดนตรีหลักๆ มักใช้เป่าให้ทำนองพร้อมการร้องความ

9. ปี่สอม หรือ ปี่ลิบสองปันนา เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เป็นปี่ที่ทำมาจากน้ำเต้า ให้เสียงที่แหลมนุ่มนวล ไม่นิยมนำมาเล่นกับเครื่องดนตรีอื่นๆ เช่นเดียวกับปี่ลม มักใช้แสดงเชิงความสามารถประกอบการร้องความ หรือประกอบการแสดงทำท่าตลกในอิริยาบถต่างๆ

10. เบส เป็นเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องดีด นิยมนำมาประกอบใช้กับเพลงป๊านใหม่ของไทยใหญ่เฉพาะในช่วงแรกก่อนจะทำการเริ่มการแสดงจำดไตอย่างเป็นทางการ โดยมีนักร้องทั้งชาย หญิง ้วยหนุ่มสาวขึ้นร้องเพลงป๊านใหม่เพื่อทำการเรียกจุดสนใจหรือแสดงออกความสามารถทางดนตรีสมัยใหม่โดยมีทำนองเพลงแบบเพลงสตริงที่ใช้เนื้อร้องเป็นภาษาไทยใหญ่เล่นประกอบกับแผ่นเสียงหรือเครื่องเล่นคีย์บอร์ด

11. คีย์บอร์ด เป็นเครื่องดนตรีสากลอีกประเภทที่ถูกเลือกนำมาใช้ในการดนตรีของการแสดงจำดไตขณะยุคแสวงแสงใหม่ นิยมใช้เล่นประกอบกับเบสในบทเพลงสตริงในช่วงแรกของการแสดงและนิยมใช้ประกอบการบรรเลงดนตรีแบบพื้นเมืองด้วย เพื่อเพิ่มมิติทางระบบเสียงหรือให้เทคนิคทางการดนตรีที่หลากหลายในการแสดงละคร เช่น เสียงฟ้าร้อง เสียงธรรมชาติ หรือเสียงประกอบการแสดงนอกเหนือจากเครื่องดนตรีพื้นเมืองจะทำได้ เมื่อประกอบกับดนตรีพื้นเมืองแล้วผู้ฟังกลับเกิดความรู้สึกกลมกลืน โดยที่ไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วในทำนองเพลงนั้นมีเครื่องเล่นคีย์บอร์ดประกอบอยู่ด้วยเพราะที่จริงแล้วเครื่องเล่นคีย์บอร์ดเป็นเพียงเครื่องดนตรีเสริมในบางส่วนของเครื่องดนตรีหลักที่ทำการผสมผสานกันอย่างลงตัว

รูปที่ 24 เครื่องดนตรีประกอบการแสดงจำดไต ดย ปัดตะยา กลองป็อด

รูปที่ 25 เครื่องดนตรีตยอ

รูปที่ 26 การนำเครื่องเล่นอิเล็กทรอนิกส์มาประกอบเครื่องดนตรีดั้งเดิม

4.6 ลักษณะกายแต่งกายในการแสดงจ๊าดไต

ก่อนที่จะกล่าวถึงเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงจ๊าดไตในรูปแบบต่างๆ นั้น จะขอทำการอธิบายรูปแบบเครื่องแต่งกายของชาวไทยใหญ่สมัยอดีตก่อนเกิดวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายชาวไทยใหญ่จนถึงในยุคปัจจุบัน ในสังคมวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่มีวัฒนธรรมการทอผ้าเป็นของตนเองแยกเช่นเดียวกับกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ โดยหน้าที่หลักของการทอผ้าจะตกไปอยู่ที่สตรีเป็นผู้รังสรรค์ผลงานขึ้น ทั้งนี้เป็นวิชาชีพที่สตรีชาวไทยใหญ่สามารถแสดงออกถึงความสามารถในการถักทอและเป็นสิ่งถูกปลูกฝังจากสตรีอาวุโสเพื่อผลิตออกมาสนองการใช้งานอย่างหลากหลาย เช่น เครื่องนุ่งห่มใช้สอยภายในครัวเรือน ผ้าในศาสนาหรือผ้าทอพิเศษสำหรับบุคคลชั้นสูง ลักษณะเครื่องแต่งกายของชาวไทยใหญ่ไม่ค่อยมีความเด่นชัดทางเทคนิคพิเศษหรือลวดลายในผืนผ้าเท่าไหร่นัก เน้นความเรียบง่ายของลวดลายและมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองในพื้นที่ เครื่องแต่งกายชาวไทยใหญ่ในอดีตมีวัฒนธรรมการแต่งกายที่คล้ายคลึงกับการแต่งกายแบบวัฒนธรรมพม่า ทั้งทรงผมเครื่องประดับ เสื้อผ้า ฟ้านุ่ง หรือศิลปะการวาดหน้า ร่วมกัน โดยเฉพาะเครื่องแต่งกายของบุคคลระดับเจ้าฟ้าหรือข้าราชการที่ได้รับความนิยมเครื่องแต่งกายแบบราชสำนักพม่าโดยตรง ทั้งแบบชุดจำลองและชุดประดับอิสริยยศในราชพิธีสำคัญจะเห็นได้ชัดในรูปถ่ายโบราณยุคราชวงศ์คอนบองของเมืองมณฑลพะเย่ อันเป็นการแสดงถึงการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองของราชสำนักมณฑลพะเย่ ความนิยมการแต่งกายของประชาชนนั้นส่วนหนึ่งก็ได้รับอิทธิพลของการแต่งกายเจ้านายเป็นบุคคลต้นแบบ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่เจ้านายเลือกสรรในการแต่งกายหรืออาจจะเรียกว่า “การตามแฟชั่น” ก็เป็นได้

4.6.1 การแต่งกายสตรีชาวไทยใหญ่ในอดีต

หญิงชาวไทยใหญ่มีแบบแผนในเครื่องแต่งกายที่เรียบง่าย ประกอบด้วยเสื้อและผ้าชิ้น เสื้อมีลักษณะเป็นเสื้อคอกลมแขนยาว ตัวเสื้อเป็นทรงเวยลอย มีส่วนทบตรงหน้าอกป้ายไปอีกข้างหนึ่งของเสื้อเรียกว่า เสื้อปัก กระจุกทำมาจากผ้าขมวดขัดเป็นปมหรือใช้กระจุกเงิน เสื้อจะถูกตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมสีพื้น โทนสุภาพ เสื้อบางตัวอาจมีลวดลายปักบริเวณชายเสื้อเป็นลวดลายพรรณพฤกษาต่างๆ ผ้าชิ้นในสังคมชาวไทยใหญ่มีความหลากหลายทางเอกลักษณ์ สตรีชาวไทยใหญ่จะนิยมใช้ผ้าชิ้นหลากหลายแบบด้วยกันทั้งที่วัสดุทำมาจากผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าปัก เช่น ชิ่นชินหม่มเทคนิคมัดหมี่ (Ikat) จากเมืองยองหัวย ผ้าถุงปักลายตั้งจากเมืองมว ผ้าแพรจีนจากประเทศจีน ผ้าลุนตยาแบบพม่า ส่วนชุดของสตรีชั้นเจ้าฟ้าจะนิยมนุ่งผ้าลุนตยาอฉิกแบบมีชายฝ้ายยาวลากพื้น อาจมีวัสดุโลหะเงิน โลหะทองถักทอลงไปในผืนผ้า เสื้อคำหรือกาบคำ(มีรูปแบบคล้ายเสื้อทรงล่องพญาใช้ในพระราชพิธีทางราชสำนักหรือเครื่องฉลองพระองค์เพื่อแสดงพระเกียรติยศที่ได้รับเครื่องบรรณาการตอบแทนจากราชสำนักพม่า) อันเป็นการแสดงถึงฐานะทางสังคม สตรีชาวไทยใหญ่นิยมไว้ทรงผมแบบ

เกล้าสูงทรงกระบอกหรือมวยผมแบบเรียบง่ายไว้กลางศีรษะพร้อมเครื่องประดับประเภททองประดับพลอย หวีสับทองเหลืองหรืองาช้าง ไข่มุก ดอกไม้ ให้เกิดความสวยงาม

4.6.2 การแต่งกายสตรีไทใหญ่ในยุคปัจจุบัน

เนื่องด้วยเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่ต้องมีความทันสมัยทัดเทียมตามวัฒนธรรมสากล ความเข้มข้นของวัฒนธรรมการแต่งกายของสตรีชาวไทใหญ่ก็เฉื่อยฉาบไปตามกาลเวลา เครื่องแต่งกายยุคปัจจุบันมีความแตกต่างจากการแต่งกายในอดีตอย่างเห็นได้ชัด จากแต่เดิมนิยมสวมใส่เครื่องแต่งกายดั้งเดิมอย่างตันกลับหันมานิยมเครื่องแต่งกายจากผ้าทอโรงงานอุตสาหกรรมที่เดิมทีเคยนุ่งผ้าในระบบหัตถกรรม ผู้ศึกษาตั้งข้อสันนิษฐานว่าเครื่องแต่งกายสตรีชาวไทใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในช่วงยุคหลังการเกิดปัญหาสนธิสัญญาปางโหลง ที่พยายามหลีกเลี่ยงเครื่องแต่งกายร่วมวัฒนธรรมพม่าจึงพยายามสร้างอัตลักษณ์ทางเครื่องแต่งกายของสตรีไทใหญ่ขึ้นมาใหม่เพื่อสร้างพรมแดนทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิง โดยการเลือกใช้เทคนิคหรือแบบแผนเครื่องแต่งกายแบบเดิมมาปรับให้เกิดแบบใหม่จนกลายเป็นแบบแผนที่นิยมในยุคปัจจุบัน เช่น เสื้อยังคงรูปแบบเสื้อปักอยู่บ้างแต่มีการออกแบบให้เกิดความทันสมัยขึ้นคือการลดทอนสัดส่วนทรงเสื้อหรือการปักลูกปักเพิ่มเติมลงในเสื้อให้ดูทันสมัย อาจได้แรงบันดาลใจจากการออกแบบเสื้อสตรีในชุดทำงานหรือชุดราตรีในวาระต่างๆ ตามหนังสือนิตยสารหญิงของไทยเป็นแม่แบบการตัดเย็บก็ว่าได้ ส่วนผ้าถุงไม่ค่อยนิยมนุ่งผ้าลุนตยาแบบพม่าแล้ว ตัวผ้าชั้นจะใช้ผ้าพื้นสีเดียวกันกับตัวเสื้อแต่หันมานุ่งผ้าถุงไตแบบใหม่ที่มีอิสระในการออกแบบลวดลายมากขึ้นหรือผ้าถุงทอเครื่องอุตสาหกรรมแบบลายไทย จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ทางด้านวัฒนธรรมการแต่งกายไทใหญ่³ ได้ให้ข้อมูลว่า

“เครื่องแต่งกายสตรีไทใหญ่ยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากพอสมควร แบบแผนเสื้อก็เปลี่ยนไปจากเดิม ผ้าถุงมีการนำเทคนิคการทอหรือรูปแบบผ้าถุงมาจากเมืองมว มา ถักทอแบบใหม่โดยให้สีลวดลายและลายที่ไม่มีแบบแผน ลวดลายมีความเป็นอิสระจากเดิม ถ้าสังเกตบางลวดลายก็มีความคล้ายคลึงกับลายผ้าน้ำไหลของผ้าถุงเมืองน่าน ส่วนผ้ามัดหัวก็ถูกทำขึ้นในรูปแบบผ้าเคียนหัวแบบสำเร็จรูป ไม่ต้องมีพิธีรีตองหรือเกิดศิลปะในการเคียน แต่สวมใส่ได้สะดวกง่ายดีเพราะฉะนั้นความงามที่เคยมีก็หายไปพร้อมกับการสร้างความหมายให้ตัวเองใหม่เพราะต้องการแยกผ้าพันธุจากพม่า”

เมื่อทำการเปรียบเทียบลักษณะการแต่งกายจากเดิมอันสวยงามกับปัจจุบันที่เปลี่ยนไป เนื่องด้วยเหตุผลทางการเมืองเป็นตัวแปรอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมจากเดิมให้เกิดอัตลักษณ์ใหม่ โดยการเลือกใช้ความโดดเด่นของเครื่องแต่งกายในบางพื้นที่รังสรรค์ออกมาใหม่ให้เกิดแบบแผนที่แน่ชัดขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งแยกทางเชื้อชาติแก่สาขาศักดิ์ชนภายนอกและเป็นการแสดงตัวตนในพื้นที่

³ การสัมภาษณ์ อาจารย์วิที พานิชพันธ์ อาจารย์พิเศษภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ได้อย่างชัดเจน สามารถกล่าวได้ว่าเครื่องแต่งกายไทใหญ่ยุคปัจจุบันเป็นเครื่องมือต่อสู้ทางวัฒนธรรมการเมืองอย่างหนึ่งกับวัฒนธรรมพม่าก็ได้

4.6.3 การแต่งกายบุรุษไทใหญ่ในอดีต

ชายไทใหญ่ในอดีตมีรูปแบบเครื่องแต่งกายที่หลากหลายแบบแตกต่างกันออกไปตามภูมิภาคเนา เสื้อที่สวมใส่งมักเป็นเสื้อคอกลมทรงผ่าหน้าแขนกว้างยาวติดกระดุมเงินหรือรูปแบบทรงเสื้อคล้ายเสื้อปักของผู้หญิงไทใหญ่แต่มีลักษณะโครงเสื้อที่ใหญ่และแขนบานกว่า นอกจากนี้ชายไทใหญ่ในระดับชนชั้นปกครองนิยมสวมเสื้อแขนยาว คอตั้ง ทรงผ่าหน้ายาวจนถึงหัวเข่า คล้ายเสื้อครูย ชุดดังกล่าวจะนิยมสวมคู่กับกางเกงขาถี่หรือกางเกงสะดอ ชาวไทใหญ่เรียกกางเกงว่า “กันไต” และเรียกเสื้อว่า “เสื่อไต” วัสดุนำมาตัดเย็บทำมาจากทั้งผ้าฝ้าย ผ้าไหมและผ้าแพรเนื้อดีพร้อมผ้าเคียนหัวและผ้ามัดเอวที่เป็นผ้าแพรหรือผ้าพิมพ์ลายเช่นเดียวกัน สำหรับชนชั้นเจ้าฟ้ามีการนุ่งผ้าลุนตยาอฉิกแบบผู้ชายที่มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาว (ลองจีปะโซ) แบบราชสำนักพม่า สวมใส่งพร้อมเสื้อปักในแบบชุดพิเศษ นอกจากนี้ในพิธีสำคัญทางราชสำนักก็นิยมสวมชุดคำหรือเสื้อกอบคำแบบราชสำนักพม่าพร้อมมงกุฎแบบไทใหญ่(เป้านกุม) นุ่งผ้าด้วยผ้าลุนตยาอฉิกหรือกางเกงผ้าแพรปักลายซ้อนชั้นข้างในชุดกอบคำอีกที ชายไทใหญ่นิยมสักหมึกคำเป็นรูปสัตว์หรือตัวคาตามส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อความเป็นสิริมงคลหรือใช้ในการคุ้มครองตนเองพร้อมทั้งนิยมสักขาลายเพื่อแสดงความงามของร่างกายความเป็นชายแก่สายตาสตรี เฉกเช่นเดียวกันกับความนิยมการสักขาลายของชายล้านนา

4.6.4 การแต่งกายบุรุษไทใหญ่ในปัจจุบัน

รูปแบบเครื่องแต่งกายไทใหญ่ยุคปัจจุบันไม่ค่อยมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากเท่าไรนัก เนื่องจากยังคงอิงรูปแบบชุดชายไทใหญ่แบบมาตรฐานไว้อยู่ การสวมชุดไทใหญ่แบบมาตรฐานดังกล่าวอันมีเสื้อแขนยาว คอตั้งหรือคอจีนทรงผ่าหน้าติดกระดุมขมวดปม สวมกางเกงขาถี่หรือทรงกางเกงสะดอตามแบบเดิม ยุคปัจจุบันนิยมสวมเสื้อไตทับเสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาวอีกทีเพื่อให้เป็นชุดสำหรับในงานพิธีการอย่างเป็นทางการตามอย่างสากล ผ้าเคียนหัวนิยมใช้ผ้าฝ้ายสีขาวสีชมพูหรือผ้าขนหนูมาใช้ นอกจากนี้ความบรรจงในการเคียนหัวถูกลบเลือนไปด้วยการคิดค้นผ้าเคียนหัวแบบสำเร็จรูปที่สามารถสวมใส่งได้โดยไม่ต้องเสียเวลาในการเคียนให้เกิดความวิจิตรดังแต่ก่อน วัสดุที่นำมาตัดเย็บเสื้อผ้าส่วนใหญ่เป็นผ้าฝ้ายไม่ค่อยปรากฏการนำผ้าแพรมาตัดเย็บเช่นดังอดีต ถ้าหากมีงานพิธีสำคัญทางศาสนาหรืองานสำคัญทางเชื้อชาติชายไทใหญ่มักจะพาดบและกုပ်ไตเพื่อให้เกิดความสวยงามพร้อมเป็นจุดดึงดูดความสนใจแก่ผู้คนมากยิ่งขึ้น ความงามของการตั้งใจแต่งชุดแบบไทใหญ่ตามแบบดั้งเดิมกลับไม่ได้วิจิตรบรรจงเหมือนดังแต่แต่งดังแต่ก่อน เพราะกระแสการนิยมแต่งกายแบบตะวันตกก็ดี กระแสแฟชั่นจากเมืองไทยหรือจากเมืองเกาหลีก็ดีล้วน

แล้วแต่เป็นตัวแปรสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ชายไทใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นในโครอยากจะเป็นผู้ตามกระแสน้อยหรือไม่ตกยุค จึงมีในบางครั้งที่สวมชุดไตแต่ใส่รองเท้าผ้าใบอย่างแฟชั่น การนิยมย้อมสีผมในลักษณะสีดูคาวพร้อมใส่เครื่องประดับการเจาะคิ้ว เจาะปากกำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหมู่วัยรุ่น จึงเป็นผลของการไม่นิยมเขินหัวเพราะกลัวว่าทรงผมแบบหนุ่มเกาหฺลือจะเสียทรงหรือต้องการแสดงออกถึงการไว้ทรงผมที่ทันสมัย จนทำให้สังเกตได้ถึงการเลือกความเหมาะสมของการแต่งกายแบบดั้งเดิมถูกลดทอนลง ได้อย่างชัดเจนและในบางครั้งในงานปอยของชาวไทใหญ่จากแต่เดิมเมื่อถึงวาระประเพณีชายไทใหญ่จะแต่งกายด้วยชุดประจำชาติพันธุ์เพื่อเป็นการแสดงความ เป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และการแสดงออกถึงพลังมวลชน แต่ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมสวมใส่ดังแต่ก่อนแล้ว กลับแต่งกายแบบแฟชั่นสากลในแนวโน้มที่มากขึ้นเรื่อยๆเพื่อที่จะแสดงตนเป็นผู้นำสมัย หรือทำการกลมกลืนกับคนในท้องถิ่น

จากวิวัฒนาการเครื่องแต่งกายของชายและหญิงของชาวไทใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจของ โครงสร้างทางเครื่องแต่งกายและวิวัฒนาการที่เปลี่ยนไปจากอดีต แต่ยังคงกลิ่นอายความเป็นดั้งเดิมตามแบบแผนอยู่ การเปลี่ยนแปลงทางเครื่องแต่งกายของชาวไทใหญ่ในสังคมยุคปัจจุบันมีแนวโน้มที่มากขึ้นอย่างไม่สามารถหยุดยั้งได้ เครื่องแต่งกายจากเดิมที่มีแบบแผนกลับมีความอิสระในการออกแบบให้มีความร่วมสมัยมากขึ้นหรืออาจเรียกว่า “ชุดไทใหญ่ประยุกต์” จนในบางครั้งการออกแบบชุดไทใหญ่ก็ค่อนข้างมีความบิดเบือนทางความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องแต่งกายและความเป็นชาติพันธุ์พอสมควร เนื่องด้วยการมีแบบอย่างที่เราเห็นว่าเป็นสิ่งสวยงามของเครื่องแต่งกายจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทยหรือการเลียนไหลในวัฒนธรรมตะวันตกที่เป็นตัวแปรสำคัญในการออกแบบ รวมไปถึงทรงผมของสตรีไทใหญ่จากแต่เดิมจะนิยมมวยผมเป็นทรงต่างตามแบบฉบับไทใหญ่ กลับมองว่าการเปียผมทรงต่างๆ แบบธรรมเนียมฝรั่งสวมใส่พร้อมชุดไทใหญ่เป็นสิ่งสวยงามและนิยมอย่างแพร่หลายพึงควรแก่การนำมาเป็นทรงผมแฟชั่น วัฒนธรรมการแต่งกายแบบดั้งเดิมยังคงหลงเหลืออยู่บ้างหากแต่เป็นเฉพาะกลุ่มผู้เฒ่าสูงวัยในเขตรอบนอกของชุมชนชาวไทใหญ่หรือในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้สนใจทางวัฒนธรรมไทใหญ่คาดหวังว่าการจะให้เห็นการแต่งกายของสตรีชาวไทใหญ่แบบแท้จริง อาจต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทใหญ่ในสังคมยุคปัจจุบัน ไว้ให้มากเพราะเขาเองก็ต้องการให้ตนเองดูทันสมัยขึ้นแต่ก็ยังไม่ละทิ้งความเป็นวัฒนธรรม หากมองในแง่ของวิวัฒนาการการแต่งกายไทใหญ่อาจให้ความหมายว่า เป็นชุดไทใหญ่ร่วมสมัยก็เป็นได้

รูปที่ 27 การรับอิทธิพลการแต่งกายแบบราชสำนักพม่าของเจ้าฟ้าไทใหญ่
ที่มา : ระบบออนไลน์

รูปที่ 28 การแต่งกายบุรุษและสตรีไทใหญ่ในอดีต
แหล่งที่มา : ระบบออนไลน์

เสื้อผ้าในการแสดงจัดได้นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญเป็นอย่างยิ่งทางการแสดง เนื่องด้วยเป็นสิ่งที่ใช้ประกอบเพื่อเป็นตัวอธิบายความหมายของสถานะตัวละครในบทบาทนั้นๆ หรือเป็นการสร้างจุดดึงดูดความสนใจแก่ผู้ชม ดังคำสุภาษิตกล่าวไว้ว่า “ไถ่ถามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง” หรือเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไทใหญ่ให้เกิดความต่างของเชื้อชาติ คณะจัดโดยอดแสวงแสงใหม่เป็นคณะที่มีการแสดงหลายอย่างแตกต่างกันออกไป พร้อมทั้งจำนวนสมาชิกต่างวัยที่มากพอสมควร ดังนั้นทางคณะจึงให้ความสำคัญของการเลือกสรรวัสดุหรือการออกแบบเสื้อผ้าไทใหญ่ที่ใช้ในการประกอบทางการแสดงไว้หลายแบบให้มีความสอดคล้องกับท้องเรื่องการแสดงทั้งชุดไทใหญ่แบบมาตรฐาน ชุดพิเศษ ชุดในพิธีกรรม ชุดประจำชาติพันธุ์ชุดสากล สามารถจำแนกประเภทชุดและอธิบายรูปแบบเสื้อผ้าที่ใช้ประกอบทางการแสดงของนักแสดงชายและหญิง ได้ดังนี้

1. ชุดแบบมาตรฐาน

ชาย ลักษณะชุดของผู้ชายคือเสื้อแขนยาวผ้าหน้าติดกระดุมขมวดปม สวมกางเกงขาก้วย(สะตอ)สีเดียวกับสีเสื้อ วัสดุเนื้อผ้าคือผ้าฝ้ายหรือผ้ามัน ใ้ผ้าสีชมพูหรือสีอ่อนในการนำมามัดเอวหรือเคียนหัว อาจจะมีสายข้อมที่มีลวดลายธงชาติไทใหญ่หรืออักษรไทใหญ่ปักลวดลายลงเนื้อถุงข้อม พร้อมทั้งสวมกุบไตสะพายคาบหรือไม้เท้าจอกใส่เพียงชุดไตเพียงอย่างเดียว (ชุดไตในที่นี้หมายถึงเสื้อและกางเกงขาก้วย)

หญิง ชุดไตของผู้หญิงมีรูปแบบที่มีความหลากหลาย ทั้งวัสดุและลวดลายที่แตกต่างกันออกไปตามแบบชุดมาตรฐานไตผู้หญิง ในที่นี้ความนิยมของชุดสตรีไทใหญ่ในการแสดงจัดไตเป็นชุดไตแบบสมัยใหม่ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว จึงขอเรียกชุดไตที่นิยมในขณะนี้ว่า “ชุดไตใหม่” ไม่ค่อยนิยมแต่งกายแบบไตแบบเก่าแล้ว คือ เสื้อเป็นทรงผ้าหน้าหรือทรงเสื้อปิดแขนสามส่วนติดกระดุมจีน สีเสื้อและผ้าถุงมักใช้โทนสีและวัสดุแบบเดียวกันเพื่อความสวยงามของชุด เสื้อในบางตัวอาจมีการปักลวดลายดอกไม้ ลายเรขาคณิต ด้วยด้ายคละสีหรือการปักลูกปัดหลากสีละเคล้ากันไปเพื่อความวิจิตรของเสื้อมากยิ่งขึ้นบริเวณชายเสื้อ ชายแขนและส่วนที่ติดกระดุมเสื้อ ผ้าที่ใช้ตัดเสื้อมีแบบเป็นผ้าฝ้าย ฝ้ายสอดคั่น ผ้ามัน ผ้าไหมเทียมเป็นต้น ผ้าชิ้นมีลักษณะเป็นผ้าชิ้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- หัวชิ้น เป็นผ้าสีพื้นที่เข้ากับเชิงผ้าชิ้นหรือใช้ผ้าพื้นสีดำเย็บเป็นหัวชิ้น ถูกตัดเย็บแบบสำเร็จรูปและแบบไม่สำเร็จรูป

- ตัวชิ้น มีทั้งลวดลายเป็นลายตั้งและลายแนวนอนไม่มีกำหนดแบบแผนตัวผ้าชิ้นไทใหญ่อย่างชัดเจน แต่สามารถเรียกประเภทผ้าชิ้นด้วยการสังเกตรูปแบบตัวชิ้นได้ เช่น ผ้าชิ้นลายแนวนอนลวดลายมีลักษณะเป็นลายน้ำไหลใช้เทคนิคขิดลายสลัปสีที่สดใส ขึ้นด้วยการทอลายริ้ว

แบบสวมเสื้อคล้ายชั้นต่ำแบบล้านนา มีการใช้ผ้าเยื่อมเงิน (ดั้นเงิน) ประกอบในการทอด้วยเพื่อเพิ่มความแวววาวของลายผ้าเรียก “ชั้นไต่แหลง” ส่วนผ้าชั้นลายตั้งจะมีลวดลายเป็นทางยาวจรดเลยหัวเข่า ลวดลายจะเป็นลายยกดอก ลายน้ำไหล การปักลาย สลับกันไปตามแต่การออกแบบของช่างทออย่างอิสระเรียก “ชั้นไต่มาว”

- ดินชั้นจะใช้ผ้าสีพื้นวัสดุเดียวกันกับสีเสื้อ โดยไม่มีลวดลายใดๆหรืออาจมีการปักลายไปปลาลากยาวเกือบจรดปลายชั้นเป็นลายห่างๆ คล้ายลายหางสะเปาของผ้าชั้นล้านนา หากเป็นชั้นลายตั้ง ดินชั้นจะใช้ลูกปักหรือการปักผ้าเป็นรูปซิกแซกขนาดใหญ่ หากมองดูองค์ประกอบโดยรวมของผ้าชั้นทั้งลายตั้งและลายขวางแล้ว มีโครงสร้างที่ผสมผสานแบบลวดลายหลายถิ่นเข้าด้วยกัน ทั้งแบบเมืองมาวที่เป็นผ้าชั้นลายตั้งสลับสี โครงชั้นแบบไต่ลือ ลายชั้นแบบผ้าลายน้ำไหลจังหวัดน่าน หรือการหิบบิยลวดลายยกดอกจากลายดินจกของผ้าชั้นล้านนา เข้าผสมผสานกันออกมาเป็นผ้าไทใหญ่แบบใหม่ แต่ถึงอย่างไรก็ตามเทคนิคหรือรูปแบบผ้าชั้นสตรีในแถบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงก็มีโครงสร้างหรือแนวคิดร่วมคล้ายคลึงกันที่สะท้อนให้เห็นถึงความมีวัฒนธรรมร่วมหรือการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเชื่อมหากันตามสายน้ำ

นอกจากเสื้อและผ้าชั้นอันมีความสวยงามอย่างหลากหลาย สิ่งที่ขาดไม่ได้ของชุดสตรีไทใหญ่อีกอย่างหนึ่งคือ ผ้าเคียนหัว (ผ้าเคนโท) มีลักษณะเป็นผ้าพื้นสีด้ายขาวในส่วนเชิงผ้าจะทอสีเหลือง แดง เขียว สลับกันเป็นปล้องๆ คั่นด้วยลายน้ำไหลสอดดั้นเงินเฉพาะส่วนลวดลาย ผ้าเคียนหัวชนิดนี้ถูกกำหนดอย่างตายตัวไว้สำหรับเป็นผ้าเคียนหัวคู่กับชุดไทใหญ่เสมอ หากแต่บริบทของผ้าเคียนหัวอาจถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นผ้าสไบก็สามารถทำได้ ผ้าเคียนหัวถูกทำขึ้นมาโดยใช้เคียนเอง และทำแบบสำเร็จรูปแจกเช่นเดียวกับผ้าเคียนหัวผู้ชายจากการสัมภาษณ์ถึงที่มาผ้าเคียนหัวแบบใหม่ของสตรีไทใหญ่มีที่มาที่ไปดังคำกล่าวไว้ว่า

“เดิมทีชาวไทใหญ่ผู้หญิงไม่ค่อยนิยมเคียนหัวเหมือนผู้ชายสักเท่าไรๆ ก็มีปรากฏการใช้ผ้าเคียนหัวแบบนี้อยู่เหมือนกัน ในเขตเมืองน้ำคำ เมืองมาว หรือ ไต่ในฝั่งตะวันตกของรัฐน่าน จริงๆ แล้วเขาเคียนแล้วทิ้งชายผ้าไว้ปกหัวเล็กน้อย แต่ในยุคหลังที่ไทใหญ่พยายามสร้างอัตลักษณ์ทางเครื่องแต่งกายใหม่ก็กำหนดให้เคียนหัวแบบมีโบว์ 2 ข้าง”⁴

การทำทรงผมในการแสดงजाัดไตไม่ค่อยนิยมเกล้าสูงหรือมวยต่ำแบบโบราณเท่าไรหรือนัก อาจเกล้าผมอยู่ข้าง ในนักแสดงที่มีอายุเกิน 50 ปีขึ้นไป ส่วนวัยที่มีอายุต่ำลงมานิยมถักผมเปียเป็นทรงต่างๆ ทั้งเปียแบบไว้หางม้า เปียเก็บไว้ท้ายทอย เปียทั้งหัวหรือเพียงแก้มถักผมปล่อยหางม้าอย่างสบายๆ โดยเฉพาะสาววัยรุ่นชอบปายผมด้านหน้าไม่ยอมรวบผมทั้งหมดเนื่องด้วยเมื่อไว้ทรงแบบนี้แล้วทำให้ดูน่ารัก ทันสมัย มากกว่าจะเกล้าผมขึ้นไปทั้งหมด แต่หากสวมใส่ชุดพิเศษอาจมีการเกล้า

⁴ การสัมภาษณ์อาจารย์วิดี พานิชพันธ์

ผมให้ดูเรียบร้อยขึ้น สวยงามขึ้นและใช้วิวกลมป้อมทรงเกล้าสำเร็จครอบผม ไว้อีกทีคล้ายทรงผม นางรำแบบนาฏศิลป์พม่า ไม่ก็รวผมเบี่ยงผมยาวมาด้านข้างแต่นั้นก็ไม่ค่อยจะเห็นได้บ่อยเท่าไรหรอก เนื่องจากนิยมไว้ผมแบบเปียมากกว่า ในการแสดงแต่ละครั้งนางรำจืดไต่ก็มีการปรับเปลี่ยน ทรงผมให้มีความหลากหลายเข้ากับชุดที่สวมใส่ในแต่ละการแสดงอีกด้วย

2. ชุดแบบพิเศษ

ชาย ชุดพิเศษแบบ 1 การแสดงจืดไต่ของผู้ชายถูกเรียกว่าเป็นชุด “มังชา” ความหมายของมังชาของชาวไทยใหญ่นั้นหมายถึง เจ้าชาย ดังนั้นชุดมังชาก็มีความแตกต่างกับชุดไต่แบบมาตรฐาน ชุดมังชามีรูปแบบเสื้อผ้าคล้ายกับชุดล่างลองที่ใช้สำหรับการบวชลูกแก้วจะแตกต่างกันตรงเครื่องหัวที่สวมใส่ของลูกแก้วเป็นหัวทรงยอดแบบกษัตริย์ไทใหญ่ หรือหัวทรงยอดที่ประดับด้วยดอกไม้สีสันสดใส แต่มังชานิยมใช้ผ้าเคียนหัวแล้วใส่เครื่องประดับคาดผ้าเคียนหัวด้านหน้า (นาปูซี่) เป็นพลาสติกคล้ายลูกปัดด้วยเลื่อมประดับอย่างสวยงาม สวมเสื้อคอกลมแขนยาวทรงเสื้อผ่าหลังมีลูกไม้เย็บติดขอบชายเสื้อและชายแขน สวมกางเกงขา กว้างแบบสำเร็จรูป เย็บลายลูกไม้ชายกางเกง เนื้อผ้าและเนื้อกางเกงคือวัสดุผ้าเนื้อเดียวกัน ผ้าที่นิยมทำการตัดเย็บคือผ้ามัน ผ้าตาตาคัดักแดนหรือผ้าไหมเทียม ต่อด้วยผ้ามัดเอวจะเป็นผ้าลายลูกไม้สอดคั่นสีสันเหมือนตัวเสื้อหรือสีตัดกับเสื้อ จากนั้นสวมลอบแปหรือกาบไพล่ (กระบังไหล่) และกาบแขน (เครื่องรัดแขน) โดยทำจากพลาสติกกลุกลายปักเลื่อมกละสี สวมสร้อยไข่มุกหรือสร้อยอัญมณีตามแต่นักแสดงจะจัดหาแล้วสวมถุงเท้าสีขาว ใส่รองเท้าปักเลื่อม เป็นอันเสร็จสมบูรณ์

ชาย ชุดพิเศษแบบ 2 นอกจากชุดมังชาแล้ว ยังมีชุดพิเศษแบบอื่นด้วย เช่น ชุดเทวดาสวมชุดคล้ายกับมังชาแต่จะใช้ปานกุ่ม (เครื่องหัวทรงยอด) คล้ายชฎาแบบไทยแต่เป็นแบบศิลปะพม่า (ที่ต้องบอกว่าเป็นแบบศิลปะพม่าเนื่องจากเครื่องประดับในการแสดงแบบพิเศษส่วนมากจะซื้อมาจากแหล่งผลิตจากพม่าที่จัดจำหน่ายในเมืองต่างๆ) เป็นเครื่องประดับศีรษะพร้อมกรองคอ (กาบคอ) สวมทับเสื้อแบบมังชาก็พร้อมเครื่องประดับอย่างงดงาม ต่อมาคือชุดขุนนาง จะเป็นเครื่องหัวแบบทรงกระบอกปลายมนประดับลวดลาย สวมเสื้อคลุมยาวสีแดงทับชุดมังชาที่อยู่ข้างใน ชุดขุนนางนี้ได้แบบอย่างชุดมาจากชุดขุนนางแบบราชสำนักมณฑลพะเยาสมัยราชวงศ์คอนบองอย่างชัดเจน นิยมใช้ประกอบในการแสดงเกี่ยวกับเรื่องราวราชสำนักในแง่มุมต่างๆ เชิงการละครสมมุติ

หญิง ชุดพิเศษในการแสดงจืดไต่ของผู้หญิงจะถูกเรียกว่า “ชุดนางงาม” คำว่างามนั้นในภาษาไทยใหญ่นั้นหมายถึง เจ้าหญิง ดังนั้นความต่างของชุดไทใหญ่ผู้หญิงแบบมาตรฐานย่อมมีความแตกต่างกับชุดนางงามไปอย่างสิ้นเชิง หากดูองค์ประกอบหรือโครงสร้างของชุดนางงามก็คือชุดนางรำของนาฏศิลป์พม่ายุคราชวงศ์คอนบองนั่นเอง แต่ชาวไทยใหญ่อาจจะไม่เรียกชุดเหล่านี้ว่าเป็นชุดพม่าแต่จะเรียกและเข้าใจโดยร่วมกันว่าเป็นชุดนางงาม เพราะผู้ศึกษาเคยถามนักแสดงว่าผ้า

ลุนตยาผืนนี้ชื่อที่ไหน นักแสดงกลับทำสีหน้าแล้วเกิดคำถามในใจว่า ลุนตยาคืออะไร ผู้ศึกษาจึงชี้ตัวผ้าถุงแล้วบอกว่านี่คือผ้าลุนตยาแต่นักแสดงกลับบอกว่านี่คือซิ่นนางงาม นั่นก็หมายถึงนักแสดงไม่ได้ยอมรับในการใช้คำศัพท์พม่ามาบังชี้ความเป็นอัตลักษณ์ทางการแสดงไทใหญ่หรืออาจไม่รู้ว่าว่าแท้ที่จริงแล้ว ผ้าถุงที่สวมใส่เรียกว่าซิ่นลุนตยาภายใต้ข้อเท็จจริงของการหยิบยืมวัฒนธรรมการแต่งกายอย่างพม่าแท้โดยใช้คำว่า ซุนนางงาม เป็นการหลบหลิกหนีในความเป็นพม่าในความหมายของชุดเจ้าหญิงไทใหญ่ก็เป็นได้ ซุนนางงามนั้นสามารถมีองค์ประกอบของชุดหลายอย่างด้วยกันคือ นักแสดงจะเกล้าผมมวยสูงประดับมूंมวยผมด้วยเครื่องอัญมณี ดอกไม้ประกายระเรื่อ ปักปิ่นเพชร หรือดอกไม้สดอย่างสวยงาม เสื้อที่สวมใส่เป็นเสื้อทรงผ่าอกแขนกระบอก ด้านข้างชายเสื้อตัดเย็บเป็นทรงชายแอ่นกระดกเป็นเสื้อทรงปีกทั้งสองข้าง สวมเกาะอกปักลวดลายสวยงาม ผ้าถุงเป็นผ้าฝ้ายซิ่นลุนตยาตัวปักลวดลายพรรณพฤกษาหรือลายคลื่นแม่น้ำด้วยเลื่อมพลาสติกกละสีอย่างสวยงาม ชายซิ่นจะเป็นผ้าพื้นสีขาวลากยาวจากตัวซิ่นประมาณ 1 เมตรโดยประมาณ เมื่อเวลาร่ายรำตามจังหวะจะมีการเตะชายผ้าเป็นจังหวะเป็นการเพิ่มสุนทริยภาพการแสดงและแสดงความสามารถของนักแสดงที่ควบคุมชายผ้าเวลาแสดงได้อย่างไม่ติดขัด ซุนนางงามมักนิยมใช้สีและเนื้อผ้าแบบเดียวกันเพื่อความสวยงามของสีซิ่น ซุนนั้นอาจมีการตัดเย็บเองโดยนักแสดงในขณะจัดหาวัสดุและแบบในการออกแบบลวดลายตามแต่ใจชอบหรืออีกช่องทางหนึ่งก็เป็นการซื้อชุดแบบสำเร็จรูปจากเมืองดองกิ เมืองย่างกุ้ง เมืองมัณฑะเลย์ เป็นต้น

3. ชุดแบบชีวิตประจำวัน

ชาย ชุดที่สวมใส่ก่อนข้างจะหลุดออกจากชุดอย่างประเพณี เป็นชุดที่มีความเสมือนจริงกับเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันของคนไทใหญ่ เพื่อสะท้อนความจริงของฐานะความเป็นอยู่ของคนไทใหญ่ผ่านตัวละครในลักษณะต่างๆ เสื้อผ้าที่สวมใส่คือสวมเสื้อเชิ้ต หรือ เสื้อยืดแล้วใส่กางเกงไต (กั้นไต) หากใส่ชุดแบบนี้สามารถคาดเดาได้ว่านักแสดงส่วนมากจะแสดงในบทบาทคนยากจน หาเช้ากินค่ำ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักที่ไม่ได้มีมุงเน้นความวิจิตรในการแต่งกาย หากแสดงในบทบาทผู้มีอันจะกินก็จะแต่งชุดอย่างสากลคือ สวมเสื้อเชิ้ต กางเกงสแล็ค รองเท้าหนัง สวมนาฬิกา หรือแต่งกายอย่างไรก็ตามแต่ให้เกิดความทันสมัยหรือความต่างกับชุดไทใหญ่ในชีวิตประจำวัน

หญิง ชุดที่สวมใส่เป็นชุดอย่างสบาย ๆ คือ สวมเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ตแล้วใส่ผ้าถุงแบบไทใหญ่หรือผ้าถุงพิมพ์ลายทั่วไป ในทางกลับกันอาจใส่ชุดแบบสากลทั่วไปในชีวิตประจำวันก็เป็นได้หากใส่ชุดแบบนี้ก็จะแสดงในบทบาทของคนฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หาเช้ากินค่ำ หรือแสดงในบทบาทของคนมีฐานะร่ำรวยก็จะใส่ชุดไทใหญ่ใหม่ อาจมีเครื่องประดับที่ดูทันสมัย เช่น คัมพูเพชร กำไลเพชร สร้อยเพชร กระเป๋าแบรนด์เนม ใส่รองเท้าส้นสูง เป็นต้น

เครื่องแต่งกายในการแสดงงิ้วไตของคณะยอดแสงแลงใหม่มีรูปแบบที่หลากหลายกันออกไปตามหน้าที่ในการสอดรับบทบาททางการแสดงนั้นๆ เพื่อเพิ่มอรรถรสทางการแสดงให้สมบูรณ์ รูปแบบเครื่องแต่งกายส่วนมากเป็นศิลปะแบบไทใหญ่แต่ในเบื้องลึกของรากเหง้าทางเครื่องแต่งกายก็ยังคงปรากฏชุดแบบพม่าอยู่ไม่น้อย ชุดที่สวมใส่ในการแสดงทั้งชาย หญิง แบบไทใหญ่ทั่วไปและแบบพิเศษ ถูกสร้างสรรค์เสื้อผ้าด้วยตัวนักแสดงเองเสียส่วนมากทั้งในการออกแบบ คัดเลือกวัสดุ การปักลายผ้า การเย็บกระดุมลายวิจิตร หรือการลงมือตัดเย็บเสื้อผ้าด้วยตัวเอง เนื่องจากชุมชนบ้านเปียงหลวง บ้านหลักแต่ง บ้านสันติสุข ศูนย์อพยพทุ่งจ่อ มีโรงงานทอผ้าและร้านตัดเย็บชุดไทใหญ่อยู่หลายแห่ง โดยเฉพาะบ้านเปียงหลวงมีร้านตัดเย็บและร้านจัดจำหน่ายชุดไทใหญ่อยู่หลายร้าน คนในคณะบางคนก็มีความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าเองด้วย นอกจากนี้สมาชิกในคณะมีร้านตัดเย็บเสื้อผ้าไทใหญ่ในชุมชนเอง ก็ถือเป็นส่วนที่ค้ำอย่างหนึ่งในการกระจายรายได้ทางอาชีพ อีกทั้งช่วยสืบสานและผลิตซ้ำทางเครื่องแต่งกายไทใหญ่ไม่ให้สูญหายไป

กอปรกับทำให้นักแสดงเองเกิดความตระหนักใส่ใจในการผลิตเครื่องแต่งกายให้สวยงามภายใต้ศรัทธาการสืบสานศิลปวัฒนธรรมการแต่งกายอย่างไทใหญ่ให้ยังคงสืบไป ภายในคณะยอดแสงแลงใหม่มีการออกกฎบังคับในกลุ่มนักแสดงทั้งชาย หญิง เกี่ยวกับการแต่งกายในช่วงเวลาการแสดงงิ้วไตคือ ให้นักแสดงทุกคนสวมใส่ชุดไทใหญ่ตลอดการแสดง ห้ามมิให้สวมใส่ชุดอย่างอื่นในช่วงการแสดงเด็ดขาด เนื่องจากคนภายนอกจะมองว่าในเมื่องิ้วไตเป็นการแสดงที่ย้ำเสมอเกี่ยวกับการรักษาธรรมเนียมไทใหญ่อันมีเครื่องแต่งกายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญแล้ว ในฐานะเป็นนักแสดงงิ้วไตต้องเป็นกลุ่มบุคคลตัวอย่างของคนไทใหญ่ในการอนุรักษ์เครื่องแต่งกายโดยที่ไม่รู้สึกเขินอายในการสวมใส่ชุดประจำชาติพันธุ์ตนเอง เพราะในยุคปัจจุบันเองกระแสความนิยมแต่งกายอย่างประเพณีในกลุ่มวัยรุ่นของไทใหญ่มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างสังเกตเห็นได้ โดยเฉพาะในงานปอยเร็นเร็งแต่เดิมที่ทั้งชาย หญิง นิยมสวมชุดไทใหญ่กันอย่างถ้วนหน้าแต่แล้วกาลเวลาผ่านไปจนถึงยุคโลกาภิวัตน์กลับเป็นตัวแปรให้เกิดค่านิยม เขินอาย หรือการละเลยในสิ่งที่ควรจะทำ ในการสวมใส่ชุดแบบดั้งเดิมแล้ว ดังนั้นกฎบังคับดังกล่าวก็เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการช่วยหยุดยั้งความคิดดังกล่าวของสมาชิกในคณะทุกเพศ ทุกวัยให้เกิดความภาคภูมิใจและมีเกราะป้องกันความเขินอายในการสวมใส่เครื่องแต่งกายของชาติพันธุ์ตนได้อย่างดี

รูปที่ 29 การแต่งกายของชาวไทยใหญ่แบบวัฒนธรรมยุคปัจจุบัน

รูปที่ 30 ชุดมาตรฐานในการแสดงจ๊าดไต

รูปที่ 31 ชุดมังฆาและนางขามี่

รูปที่ 32 ชุดการแสดงมินตา มินตามี่ ของนาฏศิลป์แบบพม่า

รูปที่ 33 แบบเสื้อผ้าไทใหญ่สมัยใหม่ตามร้านรับตัดเสื้อผ้า บ้านเปียงหลวง

4.7 การเฝ้าความ

การแสดงจ้าดไตให้ความสำคัญกับการเฝ้าความว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญลำดับต้นๆของการแสดงจ้าดไต หากไม่มีการความนั้นก็ถือว่าไม่ใช่จ้าดไต เฝ้าความเป็นภาษาไทใหญ่ประกอบด้วยคำว่า “เฝ้า” แปลว่า ทำ “ความ” แปลว่า การร้อง หากให้ความหมายรวมกันก็หมายถึงการร้องเพลง การทำบทเพลงการแต่งบทกลอน (อมรรัตน์ กานต์ชัยลักษณ์, 2549: 26)การเฝ้าความนั้นเป็นบทเพลงพื้นบ้านของไทใหญ่ ลักษณะการเฝ้าความจะมีรูปแบบการร้องแบบด้นสด การเตรียมเนื้อเพลงล่วงหน้า จะกระทำโดยการเฝ้าความแบบตอบโต้กัน หรือ การใช้คำพูดตอบโต้ เนื้อหาการเฝ้าความมีทั้งแบบการเกี่ยวพาราตี การสอนธรรมะ การสรรเสริญเจ้าภาพ การชื่นชมความงามของธรรมชาติ การสอนคน การถ่ายทอดความรู้สึกร่วมตัวหรือความรู้สึกของผู้อื่นที่บอกผ่านคนเฝ้าความ การกำหนดสิ่งๆที่เรียกว่าเป็นการเฝ้าความต้องมีองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ หลังท่า หรือ กติกาของการเฝ้าความ คือ ผู้ความต้องมีศิลปะการใช้ลูกคอ หรือ ศิลปะการเอื้อนเสียง ถ้าไม่มีการเอื้อนจะไม่ใช่การเฝ้าความอย่างแท้จริง ผู้ขับร้องคนใดมีลูกคอที่ดีถือว่าผู้นั้นเยี่ยมยอด

ผู้ที่จะเป็นหมอกความนั้นหากเป็นผู้ชาย จะต้องผ่านการเป็น “จเร” มาก่อน หมายถึง การเคยผ่านการบวชเรียนเขียนอ่านภาษาไทใหญ่อ่างแตกฉาน โดยเคยทำหน้าที่ “ฮอลีก” หมายถึง การอ่านหนังสือธรรมะในพิธีกรรมต่างๆ ก็เป็นผลดีของการเพิ่มทักษะในการปรุงแต่งบทความในเชิงธรรมะได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่หมอกความจะมีเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ยังมีหมอกความเป็นผู้หญิงอยู่ในการแสดงจ้าดไตด้วย ส่วนมากจะเคยผ่านการเรียน เขียน อ่าน ภาษาไทใหญ่มาก่อน จากครูสอน บิดามารดา เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็หมอกความชาย หรือ หญิง ต้องมีคุณสมบัติในการเป็นหมอกความคือต้องเป็นผู้มีปฎิภาณไหวพริบที่ดี มีความชำนาญในการประพันธ์บทกลอนอย่าง

คล่องแคล่ว แตะฉาน เป็นผู้มีอารมณ์สุนทรีย์ทางด้านบทเพลงหรือวรรณกรรม มีจินตนาการในการถ่ายทอดผ่านออกมาเป็นบทเพลง มีพรสวรรค์ทางด้านเนื้อเสียงที่ดี และเป็นผู้มีจิตวิทยาในการส่งรับอารมณ์จากคนดู

การเห็ดความนั้นหากจะนำมาเปรียบเทียบกับศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาก็เห็นจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับ การจ้อย การชอ ที่มีการเชื่อมคำพ้องเสียงให้สัมพันธ์กัน มีรูปแบบการร้องเพลงแบบด้นสดหรือการเตรียมเนื้อหามาก่อน เฉกเช่นเดียวกัน ภาษาที่ใช้ในการความนั้นเป็นภาษาที่ค่อนข้างเป็นภาษาโบราณลึกซึ้ง อาจเป็นเรื่องยากสำหรับคนฟังวัย 40 ปีลงมา โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นเท่าที่สังเกตการณ์อาจจะฟังไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร จะเน้นดูการแสดงหรือเข้าใจเนื้อหาเฉพาะเวลาเป็นภาษาพูดเท่านั้น หากคนไหนอยากจะเข้าใจในความหมายการความ ผู้นั้นอาจต้องเป็นผู้เคยร่ำเรียนทางภาษาบาลีหรือวรรณกรรมไทใหญ่พอสมควร

จายกาหรั่งด๊ะ ปัญญา หมอความคณะยอดแซงแลงใหม่(ข้อมูลการสัมภาษณ์)กล่าวว่า การความนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อจิตใจคนไทยใหญ่มากเพราะการความนั้นสามารถส่งผลในการให้มีความสุข ให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่อ่อนแอต่อชะตาชีวิตและช่วยตอกจิตสำนึกอะไรบางอย่างให้กับคนที่กำลังล้มตัวในช่วงขณะได้ แต่การฟังความนั้นหากฟังผ่านๆ อาจไม่ค่อยเข้าใจสักเท่าไรนัก แต่ถ้าหากตั้งใจฟังดีๆ ในการความแต่ละบทนั้นสอดแทรกไปด้วยนัยยะแอบแฝงตามแต่คนฟังจะแปลหรือเข้าใจในลักษณะประการใด การความนั้นมีทั้งเรื่องราวที่เรานึกขึ้นเองและมีเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงกับตัวเราเอง หรือชีวิตผู้อื่น ถูกนำมาถ่ายทอดเป็นบทเพลงให้คนฟังได้รับทราบถึงปัญหาและตัวอย่างที่ควรพึงระวัง การความก็ถือว่าเป็นการเตือนสติคนให้ดำรงชีพด้วยความไม่ประมาท

การเห็ดความนั้นมีความสำคัญต่อการแสดงจำดไตมาก เนื่องจากการร้องเพลงเพื่อใช้ในการสื่อสาร การบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในทางการแสดง การเชื่อมต่อระหว่างการแสดงหรือตัวดำเนินเรื่องนั่นเอง หมอความในคณะจำดไตยอดแซงแลงใหม่โดยมากจะสามารถทำหน้าที่ได้หลายบทบาทนอกเหนือจากการเห็ดความ คือเป็นทั้งนักแสดง นักดนตรี นักแต่งเพลงตามแต่ความสนใจเฉพาะตัวของศิลปิน การเห็ดความในคณะจำดไตยอดแซงแลงใหม่นั้นมีหลายจังหวะ สามารถการกำหนดทำนองหรือแบ่งจังหวะการร้องที่หลากหลายกันออกไปได้แก่

1. ความล่องคอง

มีอยู่ 2 แบบ คือ ล่องคองป้อดเหนือ และ ล่องคองป้อดใต้ ทำนองล่องคองป้อดเหนือนิยมร้องคนเดียว โดยใช้ทักษะการร้องมากพอสมควรทั้งการใช้ลูกคอ การร้องเสียงสูง การหลบเสียง ล่องคองป้อดเหนือจะนิยมร้องร่วมการเล่นตยอคคอกเคลียเสียงตามทำนองการเอื้อนของเนื้อร้อง ส่วนล่องคองป้อดใต้จะเป็นการร้องแบบซ้ำๆ โดยไม่มีตยอขรรเลงตาม แต่การร้องล่องคองป้อดใต้จะมีผู้ร้องรับ

ส่วนเนื้อหาการร้องก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ความรัก ตำนานขุนสามลอนางอุเปม เป็นต้น

2. ความหยอหยอน

ความหยอหยอนเป็นบทความที่มีทำนองจังหวะเร็วปานกลาง สามารถฟังได้เรื่อยๆ อย่างเพลิดเพลินไม่ค่อยเน้นเรื่องการเอื้อนเสียงมากเท่าความล่องคอง การร้องจะมีดนตรีครบเครื่องบรรเลงรับบทเพลงไปด้วย โดยใช้จ๊อตกเป็นตัวช่วยประกอบจังหวะและเมื่อร้องเสร็จก็จะบรรเลงเพลงซ้ำอีกครั้งหนึ่ง พอถึงช่วงท้ายจังหวะเพลงจะเปลี่ยนเป็นจังหวะที่ช้าลงเป็นการจบเพลง

3. ความปานแซง

ความปานแซงเป็นการความในจังหวะเร็ว เร้าใจ บางครั้งสมาชิกในคณะก็เรียกว่าความจิ 2 ความปานแซงในช่วงแรงจะเป็นการความทำนองซ้ำกล่าวพรรณนาเกี่ยวกับ ความงามของสตรีอันหมายปอง หรือคำในจินตนาการของหมอกวาม โดยมีตยอเป็นเครื่องดนตรีสอดรับการความ อาจเป็นการความแบบเดี่ยวหรือการร้องโต้ตอบกันของชาย หญิง จากนั้นเมื่อความเสร็จดนตรีทั้งวงก็จะบรรเลงดนตรีพร้อมเพียงกันในจังหวะเร็ว นักแสดงบางท่านที่มีความสามารถทางด้านการฟ้อนรำก็จะแสดงท่าร้ายรำประกอบจังหวะดนตรีไปด้วย หากเป็นหมอกวามชายหญิงที่สามารถฟ้อนรำก็จะแสดงท่ารำแนวเกี่ยวพาราตี

4. ความจ๊าดไต

ความจ๊าดไตเป็นบทความที่มีทำนองช้านิยมใช้ร้องพรรณนาหรือตอบโต้ในการเล่นจ๊าดไตในตอนหนุ่มสาวเกี่ยวพาราตีกัน และใช้ประกอบในการฟ้อนรำในอริยาบทต่างๆ ของตัวละคร เช่น การรำ การละคร เพลงโหมโรง ใช้บรรเลงก่อนเปิดม่านการแสดง เป็นต้น ในการความจ๊าดไตนั้นมีส่วนจังหวะดนตรีประกอบกันเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ความจิ1 ความจิ2 ความจิ3 ซึ่งในแต่ละจังหวะนั้นมีความต่างกันตรงที่ทำนองเพลงแต่ละทำนองมีการเพิ่มจังหวะที่เร็วขึ้น จังหวะแรกเป็นการร้องความจังหวะแบบธรรมดาโดยมีตยอเป็นเครื่องดนตรีเด่นนำ จังหวะสองเป็นจังหวะเร็วขึ้นระดับปานกลางเมื่อความเสร็จจะเล่นดนตรีทวนทำนอง จังหวะสามเป็นจังหวะเร็ว ไม่มีการความแต่จะเน้นการฟ้อนรำของนักแสดงและนักดนตรีมากกว่า จังหวะนี้เป็นทำนองจังหวะที่ครึกครื้นเร้าใจที่สุดของบทเพลงและท่าร้ายรำของนักแสดง

5. ความตอลอ(ตอลอหมากป้าว)

ความตอลอเป็นความที่ค่อนข้างสังเกตเห็นได้ง่าย เนื่องจากการความที่มีทำนองแตกต่างจากความอื่นๆ นิยมเสียดความแบบเดี่ยว ถ้อยคำในการความจะเป็นในเชิงการหยอกล้อหรือชื่นชมสรรเสริญ ผู้ชมการแสดง ในการความตอลอนั้นจะมีเครื่องเล่นตยอบรรเลงคู่กับการร้องความเท่านั้น และเมื่อความจบ ตยอจะบรรเลงทวนทำนองอีกครั้ง

6. ความโหลง

ความโหลงมีลักษณะพิเศษกว่าความชนิดอื่นๆ คือเป็นการร้องเพลงสดแบบไม่มีเครื่องดนตรีใดประกอบ เป็นการร้องปากเปล่าทั้งสิ้นจะนิยมร้องที่ละคนไม่มีการร้องตอบโต้กับลูกคู่ ทำนองการร้องมีแบบทำนองความโหลงหรือร้องในทำนองความตอลอกก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามการร้องความเสียงเปล่านั้นจะเรียกว่าเป็นการความโหลง มักถูกร้องในช่วงเริ่มแรกก่อนการแสดงจ๊าดไต เพื่อเป็นการกล่าวคำทักทายแก่ผู้ชมและเจ้าภาพ

7. ความป้านใหม่

ความป้านใหม่เป็นลักษณะทางดนตรีเฉพาะที่เกิดขึ้นมาในยุคหลัง เป็นการความพร้อมดนตรีที่ค่อนข้างเป็นแบบสมัยใหม่ เนื้อหาทางบทเพลงก็อาจไม่ได้ใช้ภาษาที่ซับซ้อนมากนักเหมือนภาษาความป้านเก่า(บทความข้างคั้น) ดนตรีก็ไม่นิยมดนตรีแบบดั้งเดิมประกอบแล้วแต่จะเน้นทางดนตรีตะวันตกเข้ามาเสริม เช่น อิเล็กโทรน เบส เข้ามาแทนในทำนองแนวเพลงสตริง เพลงป้านใหม่เป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นไทใหญ่มาก ผู้สูงอายุอาจไม่ค่อยนิยมมากเท่าไรหรอก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นทางคณะจ๊าดไตก็ไม่สามารถปฏิเสธดนตรีสมัยใหม่ที่เข้ามาได้ อาจมีช่วงเวลากำหนดให้เล่นดนตรีป้านใหม่ในช่วงก่อนเริ่มพิธีอื่นใดในการแสดงจ๊าดไตเพื่อดึงดูดจุดสนใจแก่คนดูโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นให้หันมาดูการแสดงจ๊าดไต นักร้องป้านใหม่อาจเป็นบุคคลสมาชิกในวงหรือเป็นนักร้องรับเชิญจากที่อื่นขึ้นร่วมร้องกับทางคณะก็เป็นได้ แต่ไม่ค่อยจะนิยมเล่นในการแสดงจ๊าดไตเท่าไรหรอก

รูปที่ 34 การเห็ดความ โดยป้าหลวง หมอความประจำคณะยอดแขวงแลงใหม่

4.8 ลำดับการแสดงจำดไตขณะยดแขงแลงใหม่

การแสดงจำดไตของขณะยดแขงแลงใหม่มีขั้นตอนรายการแสดงมากมายหลายประเภทอย่างครบรส หากแต่สังเกตรหรือพิจารณาวิเคราะห์รูปแบบการแสดงจำดไตว่าเป็นแค่การแสดงร้อรงรำ ทำ เต้น เพียงเท่านั้นอาจไม่ลึกซึ้งถึงนัยยะที่แอบแฝงอยู่ จริงๆ แล้วในการแสดงจำดไตถูกสอดแทรกไปด้วยคุณค่าของวัฒนธรรมไทใหญ่ การสะท้อนจาริตพึงควรปฏิบัติกันสืบต่อไปหรือการให้คติเตือนใจแก่ผู้ชมหลายแง่คิด ในเชิงการดำรงพฤติกรรมในสังคม การปลูกฝังจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ไทใหญ่ ความกตัญญู การกระทำผิดชอบชั่วดี การบอกเล่าเรื่องราวในอดีตของประวัติศาสตร์ไทใหญ่ ภายใต้วามบันเทิงที่มีความแตกต่างกันออกไปในการนำเสนอรูปแบบการแสดง จำดไตมีการเรียบเรียงลำดับขั้นตอนการแสดงอย่างหลวมๆ มีแบบแผนแน่ชัดในช่วงพิธีอันค้ำต้นๆ ที่เกี่ยวข้องกัพิธีกรรมการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเฮ็ดความ การพ้อนรำสำคัญ จากนั้นก็เป็นการเรียงลำดับอย่างอิสระที่จะหยิบยกการแสดงใดเข้ามาสอดแทรกหรือปรับใช้ตามสถานการณ์ตามแต่ผู้ควบคุมการแสดงจะเป็นผู้กำหนด ด้วยความหลากหลายทางการแสดงจำดไตที่อาจมีแบบแผนบ้าง ไม่มีแบบแผนบ้าง ผู้ศึกษาจึงทำการจัดประเภทหมวดหมู่การแสดงทั้งหมดเท่าที่ทำการสังเกตมาพร้อมอธิบายความหมายการแสดงของจำดไตยดแขงแลงใหม่ในแต่ละอย่างตามลำดับดังนี้

4.8.1 การทำพิธีไหว้ครู

พิธีนี้นับว่าเป็นพิธีสำคัญเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นกลุ่มวัฒนธรรมใดในอุษาคเนย์ ย่อมมีการยกลำดับพิธีนี้เป็นพิธีสำคัญอันดับต้นเหนืออื่นใดเนื่องจากเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและช่วยคลบั่นดาลให้การแสดงของกลุ่มคณะเกิดความราบรื่นด้วยการสวดบูชาหรือการบวงสรวง ก่อนการแสดงจำดไตจะเริ่มการแสดงจะมีพ้อนรำประจำคณะเป็นผู้ดำเนินพิธีการเรียกให้นักแสดงทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มนักร้องและผู้พ้อนรำ นั่งไหว้เฝินครูหรือขันครูที่ด้านข้างเวทีหรือนั่งไหว้หน้าเวทีอันมีคุณพระรัตนตรัย พระสุรัสวดี ครูหมอไต ครูศิลาปะวิทยาทางการแสดงจำดไต เทวดารักษาพื้นที่แล้วมีหมอกวาม(นักร้องนำ) สวดบูชาคุณพระรัตนตรัยและครูอาจารย์ตามลำดับ ด้วยบทสวด “ออก้าชะ” แล้วกล่าวเอ่ยอาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวช่วยปกปักรักษาสมาชิกในวงให้มีความปลอดภัยในการแสดงและขอให้การแสดงทั้งหมดทั้งมวลอย่าได้เกิดปัญหาหรือเคราะห์ร้ายใดๆ เข้ามากล้ำกรายในพื้นที่การแสดงดุจตั้งเชิญอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ช่วยเป็นเกราะแก้วกำบังให้นักแสดงเกิดความสวัสดิมงคลรวมไปถึงผู้ชมการแสดงด้วยบทสวด โอ้อ้าชะตามธรรมเนียมของขณะยดแขงแลงใหม่นี้จะทำการปฏิบัติสวดเป็นอันดับแรกก่อนเริ่มการแสดงอื่นใด จะสวดเฉพาะคืนแรกของทุกๆ ครั้งในการออกแสดงในแต่ละหนแห่ง อันมีเนื้อหาของบทสวดดังนี้

ออก่าซ๊ะ ออก่าซ๊ะ ออก่าซ๊ะ กุ้งเจ้าตั้งสาม

(ออก่าซ๊ะ ออก่าซ๊ะ ออก่าซ๊ะ ขอนบบอนบกราบไหว้คุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ทั้งสาม)

กีกโฮ่มปา ป้อลอเหม่ตางฉล่าคำเส้าหมุ่นกิน

(อีกคุณบิดา มารดา คุณครูอาจารย์และผู้มีพระคุณอื่นๆ อีกมากล้นทั้งหลาย)

กู่ไล่พิดเถ ก่ายะวะสิมะ โนกรรม ฉามล้ำสู่จะเล็ก เคิงเมิก

(หากสิ่งใดที่ตัวข้าพเจ้ากระทำผิดพลาดด้วยกาย วาจา ใจ ขอกราบขมาคุณทั้งหลายทั้งปวงด้วยเถิด)

พีต้าม จีไม่วันคืน

(พวกเราขอไหว้วันพึงพิงบารมีอันศักดิ์สิทธิ์ของท่านทั้งหลาย)

ดินหว่า เสาข่ายอนไหว้ผู้จ่อ อั้งปั้ง กือหลี ซ้อนอ อั้งปั้ง กือหลี ซ่านอ

(รวมถึงเจ้าที่เจ้าทาง เทพดาทั้งหลายขออัญเชิญท่านลงมาช่วยปกป้องพวกเราทั้งวันทั้งปีด้วยเถิด)

เจ้มตี้ เจ้าวาน เมิงเอ็ง เป็งสามไว้กู่ปา เสาข่ายอนผิดเต็งก่ามเหนือคำ วันปี

(ขอไหว้ถึงเจ้าบ้าน เจ้าเมือง เจ้าป่า เจ้าเขา ขอให้ช่วยคุ้มครองพวกเราทั้งวัน ทั้งคืนเถิด)

กีกหม่มปา เจ้าเซาหนั่งเมิงเป็งหอดำ

(แลขอพึ่งพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช)

เห่อไล่อยู่เต่อ โฮ่มเงาปาระมี ดันเซ้ามงง่า

(พวกเราขออยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภณของพระองค์ให้ช่วยปกป้องรักษา)

ยามไ่นุ่มจ๊าดแซง หยอดแลงใหม่ ขอนลอดเพ็ญซ่านอ

(ตอนนี้นักลุ่มนักแสดงยอดเยี่ยมใหม่ ขอพรให้นักทุกคนจงแคล้วคลาดจากภัยอันตราย)

ยามเต๋ว ขอนปาง สิบนางป้ายสอง ลงตองไฟไฟตี้ในซุ่มแซงหยอดแลงใหม่ เจียวฮู้เจียว

เป็น

(ต่อไปนี้จะขออัญเชิญองค์พระสุรัสวดีทั้ง 12 นาง จงรีบเสด็จลงมาซึ่งที่ทำการแสดงของเราโดยพลัน)

แคมต่อมาเปื่อปา จ้อยสอนจ้อยด้วยเหม่งแซงจาดเส็งไต

(ขอให้พระองค์จงช่วยประสิทธิ ประสาทความเก่งกล้าแก่นักแสดงในคณะด้วยเถิด)

เซาอยู่ตี้ไหลก็ยอนผิดปางเจ่านางก่ามหย่านใหญ่แพวสอดไวไว

(พระองค์อยู่ที่ไหน หนใด ขออัญเชิญพระองค์รีบเสด็จลงมาด้วยเถิด)

จายเหล่ายั้ง เปื่อทิงผิงทุงมือก่อนก่อน จูปุงหม่อนเข้าเจ้าเฮ็ดไวันอ่อนนั้นนอ

(ชายหญิงทั้งหลายเอ๋ย จงช่วยกันดูแลศิลปวัฒนธรรมของเราที่สั่งสมมาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ทวด)

ป่าแจ่มคลุมหอสอนอ่อนแอทุงไต่ ความไต่ ไหล่คิ่นหลาดคิ่นสอน
(อีกจงนำความรู้ของครูหมอ อันเป็นนักปราชญ์แห่งศาสตร์ไทใหญ่มาเผยแพร่)
เสาข่าจุมจี้ดแซงหยอดแลงใหม่ยอนบึงหมุ่นพุง
(เราและนักแสดงทุกคนขอพึ่งพาบารมีครูหมออันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งการเคารพ)
ยิงอ่อน จายอ่อนไฉ่ อำพ่า วางป้อยจอมฮึกหม้ายทุง
(ทั้งชาย ทั้งหญิง จงอย่าได้ทอดทิ้งความรู้นี้ จงสืบสานกระทำตามจารีตประเพณีอันดีงาม ตามสิ่งที่ครูหมอเคยพร่ำสอนไว้)

ลุง นำ อำ ป่า นายคูยง กูจาย อย่ายู่โหนกลีมห่างลีมไต้ ค้านอ
(ลุง นำ อำ ป่า ทั้งหญิง ทั้งชาย จงอย่าเมินเฉยในสิ่งร้องขอและจงอย่าหลงลืมใน วัฒนธรรมของตนเอง)

การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของนักแสดงजाัดไต่มีการสร้างสัญลักษณ์ สิ่งกราบไหว้เป็นรูปธรรมในแบบเผินครูหรือเปรียบกับวัฒนธรรมล้านนาก็คือขันครุณั่นเอง เผินครู มีรูปร่างหน้าตาคล้ายขันครุของล้านนา อาจมีสิ่งแตกต่างกันบ้างเพียงเล็กน้อยแต่ลักษณะข้าวของ เครื่องใช้มีความใกล้เคียงกันอยู่มาก เผินครูจะมีของสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันประกอบไปด้วย มะพร้าว กกล้วย อ้อย ผ้าแดง ผ้าขาวอย่างละพับ ตุงช่อขาว ตุงช่อแดง กรวยดอกไม้ รัมทอง ข้าวเปลือก ข้าวสาร บรรจุจัดแต่งออกมาอย่างสวยงามในภาชนะประเภทกะละมังหรือพาน ทั้งหมดนี้เรียกว่า “เผินครู” จะวางไว้บนหิ้งที่มีเครื่องสักการะอื่นๆ ด้วยเช่น กระจก รูป เชิงเทียน ขันน้ำมนต์ น้ำอ่าง ผลไม้ น้ำคั้น น้ำหวาน หมาก เมียง บุหรี่ เป็นต้น นอกจากนี้เผินครูเป็นสัญลักษณ์แห่งการสักการะแล้วขณะขอดแซงมีการนำภาพพระบฏหรือจิตรกรรมรูปพระพุทธเจ้า แบบเป็นภาพวาดติดอยู่กับผนังเหนือตัวเผินครูอีกที รูปวาดพระนางสุรัสวดีและครูหมอไต่ทั้ง 8 คน ก็ถูกอัญเชิญมาติดไว้ที่เผินครูเช่นเดียวกัน โดยเชื่อว่าพระนางสุรัสวดีคือองค์เทพเจ้าแห่งศิลปวิทยาตามความเชื่อดิของศาสนาพราหมณ์ ในการกระทำพิธีใดในเชิงทางการแสดงมักมีการอัญเชิญพระนามของพระสุรัสวดี มาเกี่ยวข้องเสมอในการแสดงजाัดไต่และยังเชื่อว่าพระสุรัสวดีสามารถคลบน้ดลพลังแห่งความเมตตาคุณนามทานิยมให้แก่ผู้แสดงเป็นที่ชื่นชอบแก่คนคู่อีกด้วย ส่วนครูหมอไต่ทั้ง 8 คนนั้นก็มีความสำคัญในพิธีการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงजाัดไต่เช่นเดียวกันคือ เป็นปราชญ์แห่งผู้รู้ หลากด้านของศิลปวิทยา จึงมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงजाัดไต่ทั้งสิ้นการไหว้เผินครูจึงเป็นการรวบรวมสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลากหลายชั้นเริ่มตั้งแต่จากคุณพระรัตนตรัยอันมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คุณครูพระนางสุรัสวดี 12 นาง ทั้งคุณครูแห่งศิลปะการแสดงजाัดไต่แต่โบราณกาล

คุณครูหมอไต⁵ คุณเจ้าบ้านเจ้าเมือง มาเคารพกราบไหว้และอ้อนวอนให้ช่วยอำนวยความสะดวกให้นักแสดงในขณะแสดงอย่างราบรื่นปลอดภัย

เมื่อใกล้ถึงเวลาที่นักแสดงไม่ว่าคนใดคนหนึ่งใกล้ถึงเวลาแสดง นักแสดงจำไตทุกคนก่อนจะออกไปแสดงก็จะมานั่งไหว้เฟินครูอีกครั้ง นอกเหนือจากการไหว้ร่วมกันในครั้งแรกแล้ว เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการกล้าแสดงออก ส่วนหมอกวามจะมีความพิเศษว่านักแสดงเพื่อนรำคือจะมีการต้มน้ำอ่างอันเป็นน้ำมนต์ ใส่เนื้อไม้่างสลักตัวอักษรคาถาเมตตามหานิยมผสมสมุนไพรร่วมกันเพื่อทำให้ผู้ดื่มสามารถร้องเพลงได้อย่างคล่องแคล่ว สมองปลอดโปร่ง มีไหวพริบอย่างรวดเร็วในการคิดคำความ

รูปที่ 35 นักแสดงจำไตทุกคนออกมาไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เฟินครู

⁵ ครูหมอไตเป็นคำใช้เรียกครูอาจารย์ นักปราชญ์ ผู้มีความเชี่ยวชาญในการคิดค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชญา คำสอนอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ในวัฒนธรรมไทใหญ่มีการกำหนดวันปอยครูหมอลักไต หรือ วันขย่องครูหมอไต ขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อที่ต้องการให้ระลึกถึงพระคุณและเชิดชู ครูอาจารย์ซึ่งเป็นนักประพันธ์ นักกวี ผู้มีชื่อเสียงของไทใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว ในงานก็จะมีกิจกรรมเกี่ยวกับการระลึกถึงพระคุณที่ท่านเป็นผู้สร้างวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแบบแผนอันดีงามสืบต่อมา เพื่อให้ลูกหลานซึมซับความรู้และยึดถือปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน ครูหมอลักไตทั้งหมด 8 ท่าน ได้แก่ เจ้าธรรมะต้นนะ เจ้ากาเสอ เจ้ากอหลี เจ้านางคำกู่ เจ้าหน่อคำ เจ้ามาดขย่หลวงเมืองหนอง เจ้าวระคะ เจ้าปัญญาโกคะ

รูปที่ 36 พ่อครูเต๋จะ มุลมา พ่อหมอผู้ดำเนินพิธีไหว้ผีนครเจ้าดไต

4.8.2 ก้าสุรสติ (นางชามิ)

นางชามิหรือนางปอยอยู่ในความหมายทางการแสดงจ๊าดไตนั้นหมายถึงเจ้าหญิงน้อยอันเป็นตัวแทนของคนในคณะทั้งหมด ตำแหน่งนางชามิจะมีการคัดเลือกเด็กหญิงเพียงคนเดียวในคณะในการรับบทบาทนี้ ต้องทำหน้าที่เป็นผู้รำเบิกการแสดงเป็นชุดแรก ผู้รำนางชามิจะเน้นเด็กผู้หญิงอายุตั้งแต่ 7 – 15 ปี แต่ส่วนมากจะเน้นวัยเด็กเสียมากกว่าเนื่องจากเชื่อว่ายิ่งผู้รำนางชามิอยู่ในวัยเด็กเท่าไร ยิ่งต้องแสดงออกถึงความสามารถในการจดจำท่ารำหรือทักษะการรำที่มากกว่าผู้ใหญ่ โดยอยู่ภายใต้ความเชื่อที่ว่าหากนางชามิรำอย่างสวยงาม ไม่มีท่ารำท่อนไหนผิดพลาดจะทำให้การแสดงทั้งหมดผ่านพ้นไปด้วยดีไม่มีอุปสรรคใดๆ เกิดขึ้นในการแสดงจ๊าดไตเปรียบเหมือนการเสี่ยงทาย ความราบรื่นของการแสดงคณะโดยมีนัยยะแอบแฝงให้นักแสดงมีความตั้งใจในการแสดงให้มาก ดังนั้นการคัดกรองหรือการเลือกผู้ที่จะมารำนางชามินั้นต้องมีการคัดเลือกเป็นพิเศษด้วยบุคลิก ทักษะการแสดง ความอดทนในการขยันฝึกซ้อมท่ารำ ความกล้าแสดงออกของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ

4.8.3 ก้ามังซา

การรำมังซาต่อจากนางชามินั้น จะเน้นนักแสดงชายในวัยเด็กตั้งแต่ 5 – 15 ปี เช่นเดียวกับการก้านางชามิ ในการรำมังซาเด็กอาจมีมังซา 1 -2 คน หากมีมังซา 2 คน อาจให้รำรำในท่ารำที่พร้อมเพียงกันหรืออาจก้าลาย(เพื่อนเจิง) ต่อสู้กันอย่างสนุกสนานในทำนองเพลงครึกครื้น เราจะสามารถเรียกเสียงปรบมือ ชื่นชมในทักษะการรำรำของมังซาจากผู้ชมได้เป็นอย่างดี การรำมังซาไม่ได้ถูกยกความสำคัญในการเป็นผู้ชี้วัดความศักดิ์สิทธิ์ทางการแสดงเหมือนการก้านางชามิในลำดับข้างต้น หากแต่เน้นย้ำถึงความสามารถทางการรำรำของเด็กสมัยใหม่ไว้อย่างน่าชื่นชมและเริ่มต้นการแสดงที่น่ารัก สดใส ด้วยการนำเสนอนักแสดงเยาวชนลูกหลานในหมู่บ้าน ออกทำการแสดงเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความประทับใจและความเบิกบานแก่ผู้ชม

รูปที่ 37 นางขามิ หรือ นางปอขอ

รูปที่ 38 ก้ามังซาเด็ก

4.8.4 ความโหลง

การความโหลงนั้นส่วนมากจะเป็นการความเพียงแค่นคนเดียวโดยเฉพาะเป็นผู้ชายเป็นผู้เริ่ม เนื้อหาของการความโหลงจะเป็นในทำนองของการกล่าวสวัสดิทักทายเจ้าของพื้นที่ที่ตนเองไปเล่นการแสดง กล่าวถึงเจ้าภาพ ผู้ให้การสนับสนุนการแสดง ชาวบ้านที่มารับชมการแสดง ด้วยถ้อยคำต้อนรับในเชิงความอ้อมเอมใจและรู้สึกเป็นเกียรติในการเดินทางมาแสดงในครั้งนี้ เชื่อมโยงไปถึงการกล่าวถึงบุญวาสนาของสายสัมพันธ์เชื้อชาติไทใหญ่ที่เชื่อมหากันในการมีโอกาสพบปะกันในครั้งนี้ พร้อมทั้งกล่าวอวยพรแก่เจ้าภาพ ผู้ชมการแสดงจ้าดไตให้มีฐานะดีเป็นเศรษฐี มีความสุข สมดังในชีวิต หรือความในทำนองการบังเกิดความมงคลแก่ผู้คนที่ให้ผู้ชมเกิดความประทับใจ ชื่นชมในการอวยพรของหมอกความ

4.8.5 ร้องเพลงกิต้าสะฝ่าง

บทกวีนี้เป็นบทกวีเกี่ยวกับการบอกเล่าเรื่องราวของประวัติความเป็นมาของคณะจ้าดไตยอดแขวงแลงใหม่ ผ่านบทเพลงป้านเก่า ให้ผู้คนที่ได้รับทราบถึงความเป็นมาและรู้จักคณะยอดแขวงแลงใหม่มากยิ่งขึ้นด้วยเนื้อเพลงที่กล่าวไว้ว่า

กิต้าสะฝ่าง ป้างแขกแตกโอนหันมอไตยอแหล่มองก้อง

(เสียงดนตรีของเรามีการกระจายเสียงไปทั่วในงานรื่นเริง อันมีเสียงฆ้อง เสียงกลอง)

ของข้าเป็นจ้าเฮามุกจุมจ้าดแขวงหยอดแลงใหม่แพวมา

(เสียงนั้นเป็นเพราะกลุ่มเราจืด ไตยอคแซงแสงใหม่ที่กำลังมาถึง)
 อาฟอยปุกทำโหว่ยหย่าหน้าหมาไล่ต่างไว้เงินเมอเฮาเตดห้หน้าอุลา
 (ซึ่งคณะของเรานั้นถือเอาคุณพระรัตนตรัยเป็นต้นปฐมของการละเล่น)
 เฮาเหล่าฮ่าจักนหมุ่มลุมฐูป้องแปนแต่หนอ
 (ขอเชิญชวนท่านทั้งหลายทั้งวัยหนุ่ม วัยอาวุโส จงช่วยกันรับชมจืดไตให้ยังคงสืบอยู่)
 ลูกเอ้าไ่นกว่านา ไสซาโส้กยอเป้โสมันหวอควอยเหยิน
 (ตั้งแต่นี้เป็นต้น ไปจนถึงวันข้างหน้าขอให้จืดไตมีชื่อเสียงอันเลื่องลือไกลและอย่าให้
 มีความเจียบเหงาหรือคามเสื่อมคลาย)

เป็นป็นพอนจ้ำสูเจ้าคนใหญ่ป็นแทงแสงเฮา
 (เป็นพระคุณอย่างยิ่งที่ท่านผู้ใหญ่ทั้งหลายให้การสนับสนุนการแสดงแก่เรา)
 เฮาเป้ให้ฮั่น ลูกอ่อนเล็กยงเล็กจายไหลมีหล่องตางหย่องกว้างเมา
 (อย่าให้เด็กเล็กทั้งหญิง ชาย เกิดหลงทางหรือหลงลืมในความเป็นชาติของตัวเอง)
 เฮาเหล่าฮ่าเทียมหย่านผ่านป็นไฮ คืดกาบคืดป้าน คืดกาบคืดป้าน แต่้นอ
 (ขอให้เราทุกคนจงช่วยส่งเสริมให้ชนชาติของเรามีการพัฒนาเช่นเดียวกับชนชาติอื่นๆ)

4.8.6 ความอ่อนเจ๋ยะ

บทความนี้เป็นบทความเกี่ยวกับการบอกเล่าเรื่องราวชีวิตและการบอกเล่าถึงพ่อแต่่าอ่อนเจ๋
 ยะ ผู้มีคุณูปการในการก่อตั้งจืดไตขึ้นในวัฒนธรรมไทใหญ่ เพื่อให้คนชมได้รับทราบความเป็นมา
 เป็นไปผ่านบทเพลงสรรเสริญโดยมีนักร้องทั้งชาย หญิง ประมาณ 4 – 5 คน ในขณะช่วยกันร้องบท
 เพลงดังนี้

ยามนองนายนองกุ่มลงปุง
 (ในช่วงเวลาที่มีสายหมอกปกคลุมอยู่)
 หลุ่มงุง โดยเกดพยหมอกเหนือล้า
 (เราแหงนดูดอกไม้อันสวยงามประดับอยู่บนต้นไม้)
 กิ่งต่านพันหวานเจ้อห่วยเตาสู่เคาลังเตเฮาโขงจ้ามคำ
 (ความงามเปรียบดั่งเมล็ดพันธุ์ที่กำลังแตกหน่อเป็นดอกไม้อันงดงามสืบต่อไป)
 ต้าไว้ใจไว้ค้อต่อฟักให้ป้อหมอ
 (หากใครประสงค์ทำสิ่งใดตั้งใจหวัง จงมุ่งมั่นทำการนั้นให้สำเร็จ)
 ออเจ๋ยะ ออเจ๋ยะ เป็นเงาปกแต่มีต้นมีต่อ
 (เปรียบเสมือนครุ้ออเจ๋ยะ ผู้ตั้งมั่นในสิ่งใฝ่ฝัน)
 หมอจืดไตเฝ้าจอดหลายเมิง

(ท่านนั้นเป็นผู้ก่อตั้งจั๊ตไตให้เกิดขึ้นแพร่หลายในเมืองไต)
 ไผ่หย่าก้อฮ้อยฮ้อยอันจ๋อมนจ๋อมเหม่มองแสงก้องเชิง
 (ใครที่ตั้งใจจะทำสิ่งใดจงอย่าได้หือถอยและสนุกไปกับเสียงฆ้อง มอชิงอันไพเราะ)
 เจิงจั๊ตไตลูกไวแชนแห่วนกาจอมก้อง
 (เมื่อได้ยินเสียงอันไพเราะแล้วจงลุกขึ้นมาฟ้อนรำร่วมกับเราและเสียงดนตรี)
 เมิงไต เมิงไตไฉมีผู้ฮ้อนนาปกป้อง
 (เมืองไทใหญ่ของเรา ยังมีผู้นำและยังคอยสนับสนุนให้ความสนใจในศิลปวัฒนธรรมอยู่)
 เฮาไหล่คินยกยีนก้า ในข้างป่าปอย
 (สิ่งเหล่านี้เป็นพลังใจให้เรามีแรงไปเล่นจั๊ตไตในงานปอย งานรื่นเริงยั้งที่ต่างๆ)
 ลูกเอ้าไ่นกว่าน่า ข่าวส่าลือจ้อคลีขึ้นลอยลอย
 (ณ ที่ทำการแสดงนั้นจะกล่าวถึงการแสดงของเราไปไกลออกไปหลายสถานที่)
 ปอยหวานเมิงใหม่มนหมุ่นคินหลิ ภายเหยียงเมิงฝิ ภายเหยียงเมิงฝิ
 (ขอให้บ้านเมืองของเราจงเจริญรุ่งเรือง ดั่งเมืองเบื่องบนวิมานสวรรค์ชั้นฟ้าด้วยเถิด)

4.8.7 ความสุรสติ

บทความนี้เป็นบทเพลงเกี่ยวกับการสรรเสริญพระนางสุรสวตี เทพเจ้าแห่งศิลปวิทยาตาม
 คติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ฮินดู การสรรเสริญครั้งนี้จะเป็นการกล่าวเชิญอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์
 เป็นอันดับสุดท้ายเพื่อเป็นการบอกถึงการจะเริ่มมหรสพการแสดงจั๊ตไตอย่างเต็มตัวหลังจากการ
 กล่าวบทเพลงนี้ พร้อมทั้งเป็นการข่าเตือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยคุ้มครองและคลบนดาลความราบรื่น
 บังเกิดเกิดความเมตตาของคนคู่ต่อนักแสดง บทเพลงนี้อาจมีเพียงแค่การร้องเพลงสรรเสริญเพียง
 อย่างเดียวหรืออาจมีกลุ่มวัยรุ่นผู้หญิงออกมารำรำในชุดนางงามมีในท่าที่พร้อมเพียงกันตามจังหวะ
 เพลงด้วยบทความดังต่อไปนี้

มามาผาก้อเฮล้าจ้ามคำปอม สิบส่อง

(ขออันเชิญพระแม่สุรสวตีทั้ง 12 พระองค์ด้วยดอกไม้หอม)

ป้องออคจูฮือฮาข้างปางหยอดนางเจ้าหมีย่านหมอเจ

(ขออันเชิญพระแม่เทวีผู้เปี่ยมล้น ไปด้วยความสามารถทางศิลปวิทยาเสด็จลงมา)

ปิ้งกุงสุระชาติเทวีหยอดเลาไปเฮาอยู่หนิมมันกัดเอ

(เราขอน้อมระลึกถึงคุณพระแม่อันศักดิ์สิทธิ์จึงมาสถิตในตัวตนของพวกเรา)

เอเจ่งหย่าสอนปอนวอนหนั้น ข่าหนอ

(การกระทำใดที่เป็นสิ่งผิดพลาด ขอบารมีพระแม่ช่วยนำพาไปให้บังเกิดสิ่งอันดีงาม)

เฮฮาป่างมาเป็ยะจักเผ่ เหม่ไฮป้อนันหมอจ๋หอมฮีน
(เรานำการแสดงมาให้ท่านชม ขอให้ผู้ชมดูแล้วเกิดความเพลิดเพลินตั้งชื่นชมดอกไม้ที่
บานสะพรั่ง)

ยามขี้งิงข่าตุหริหะ ก้องแลมอง ป็อดองให้ก่างคำลิกขีน
(ในยามสนธยานี้ ขอให้ศุริยางค์ศิลป์จงดำเนินไปอย่างราบรื่น)

ดินให้สู่เจ้าลงจ้อยลงถอง ช้อหนอ

(ขอเหล่าพระแม่เทวีเสด็จลงมาช่วยดูแลการแสดงให้บังเกิดความราบรื่น)

เขาอยู่ไปเฮฮาเส่ก่า เขาอยู่ไปเฮฮาเส่ก่า

(ขอให้พระแม่สถิตอยู่กับตัวเราอย่าพึงเสด็จหนีไปที่แห่งหนไหนด้วยเถิด)

คำสุระสะดีเทวีอนนางปอมลิบสอง นางปอมลิบสอง ช้าหนอ

(ขอขอบพระคุณพระแม่สุรัสวดีเทวีทั้ง 12 พระองค์ ด้วยความเคารพและศรัทธาด้วยเถิด)

4.8.8 ก้าลายไต

การก้าลายไตนี้เป็นการรำแบบไทใหญ่มีทำนองแบบช้าหรือเร็ว ทำrajeรำพร้อมเพียงกัน
เป็นหมู่คณะอย่างสวยงาม อาจเป็นกลุ่มผู้ชาย หรือ กลุ่มผู้หญิง ก็ได้ แต่ส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้หญิงมี
ทั้งนักแสดงรุ่นใหม่และรุ่นเก่าคละเคล้าปนกันไป หรือไม่ก็อาจเป็นการรำเดี่ยวของแต่ละคนก็ได้
แล้วแต่ผู้กำหนดจะจัดจำนวนคนในการแสดง เพลงที่ใช้รำรำก็จะเป็เพลงไทใหญ่จังหวะ จี 2 จี 3
โดยมาก การแสดงก้าลายไตมักถูกนำมาสอดแทรกหลังจากช่วงระยะเวลาของการแสดงเฮ็ดความ
เพื่อปรับอารมณ์ของคนดูไม่ให้รู้สึกติดกับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งเป็นเวลานานๆ โดยใช้บทเพลง
หรือทำนองเพลงที่แตกต่างกันออกไปเช่นเดียวกับการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายชุดไคมาตรฐานที่
หลากหลายของการแสดงแต่ละครั้ง ก้าลายไตนี้จะถูกขึ้นแสดงบนเวทีบ่อยข้างหลายครั้งต่อหนึ่งคืน
ประมาณ 3 – 4 ครั้ง เนื่องจากการแสดงจ๊าดไตมีระยะเวลาการแสดงค่อนข้างยาว การแสดงก้าลายไต
จึงเป็นการแสดงสำคัญในการดึงดูดผู้คนที่มาเข้าชมจ๊าดไตอย่างต่อเนื่อง

4.8.9 การเฮ็ดความ

เฮ็ดความ เป็นการร้องเพลงพื้นบ้านไทใหญ่มีลักษณะแบบการด้นกลอนสดหรือการ
เตรียมเนื้อหามาก่อน นับว่าเป็นการแสดงที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งอย่างขาดไม่ได้ของความเป็น
จ๊าดไต ความสำคัญของการเฮ็ดความนั้นนอกจากการความเพื่อตอบสนองความบันเทิง ส่งมอบ
ความสุขแก่คนดูแล้ว เฮ็ดความยังทำหน้าที่เป็นตัวดำเนินการในการแสดงอีกด้วย สำหรับคณะยอด
แซงแลงใหม่มีหมอความประจำคณะอยู่ประมาณ 8 คน ทั้งหมอความผู้ชาย ผู้หญิง จะทำหน้าที่สลับ
ปรับเปลี่ยนกันขึ้นความ การเฮ็ดความคณะยอดแซงแลงใหม่มีการใช้ทำนองเฮ็ดความหลายอย่างเช่น
ความล่องคง ความหยอบหยอน ความตอลอ ความปานแซง ความป้านใหม่ ความป้านเก่า ความโหลง

ความล่องคอง ความปั่นซู่ เป็นต้นการเสียดความนั้นเป็นการแสดงตั้งแต่แรกเริ่มการแสดงไปจนถึงช่วงสุดท้ายของการแสดงจำกัด ในการเสียดความแต่ละครั้งของผู้ความจะต้องมีไหวพริบปฏิภาณในการแต่งคำแบบสดอย่างไรให้ตอบสนองความสุขทางใจแก่ผู้ชมมากที่สุด

4.8.10 ก้านก ก้าโต

การฟ้อนรำ นก โต เป็นการแสดงของชาวไทยใหญ่ที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนชาติใด โดยผู้แสดงการฟ้อนนก จะแต่งกายเลียนแบบกริยาประกอบใส่ทำรำอันอ่อนช้อยแบบนกยูงกริดกรายรำรำแสดงท่าทางสนุกสนาน ถ้าเป็นชายแต่งกายเป็นนกตัวผู้เรียกว่า กิ่งกะหระ ถ้าเป็นหญิงแต่งเป็นนกตัวเมียเรียก กิ่งกะหรี แต่เรียกทั่วไปว่า รำกิ่งกะหระ มีความหมายว่าเป็นการรำนกทั้งหญิงและชาย

ส่วนการรำโต หรือ ก้าโต เป็นการแสดง โดยให้นักแสดงชายสองคนมุดเข้าไปอยู่ในหุ่นคล้ายกับกวาง ซึ่งชาวไทยใหญ่เรียกว่า โต อันเป็นสัตว์ในนิยายในสมัยพระพุทธกาล จากนั้นก็จะเดินรำไปตามจังหวะกลองกันยาวรู้สึกเร้าใจโดยความนิยมของชาวไทยใหญ่หากมีนกกิ่งกะหระมักต้องมีตัวโตตามด้วยเสมอ นับว่าเป็นการแสดงที่ต้องคู่กัน ซึ่งการฟ้อนนกและโตนี้ ส่วนใหญ่จะนิยมฟ้อนและรำในช่วงงานวันออกพรรษา เนื่องจากชาวไทยใหญ่มีความเชื่อ ว่า นก โต เป็นสัตว์ที่เข้าร่วมถวายเป็นการฟ้อนรำแด่พระพุทธเจ้าในช่วงวันออกพรรษา ดำเนินการแสดงนี้กล่าวกันว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากการเทศนาธรรมให้แก่พระมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์มาสู่โลกมนุษย์หรือที่เรียกว่าวันพระเจ้าเปิดโลกซึ่งตรงกับวันออกพรรษานั้น ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้พากันถวายเป็นการต้อนรับ ขณะที่สัตว์น้อยใหญ่ เช่น เสือ สิงห์ ช้าง ลิง นก นกกิ่งกะหระ กิ่งกะหรี โต ก็ได้พากันมาถวายเป็นการฟ้อนรำด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ชาวไทยใหญ่ จึงได้ยึดถือเอาเหตุการณ์นั้นนำมาปฏิบัติสืบต่อกัน ในลักษณะของการแสดงเชิงพระพุทธศาสนาและงานมงคลจากนั้นสืบมา

เนื่องด้วยการแสดงฟ้อนนกกิ่งกะหระและฟ้อนโตเป็นการแสดงอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่ หากที่ใดมีการรำนกโดยอ้อมสามารถสันนิษฐานได้ว่าที่แห่งนั้นต้องมีชุมชนของคนไทยใหญ่เป็นแน่ การรำนกโตนี้มักมีท่วงท่ารำรำในจังหวะสนุกหนาน ออกท่าทางในการหยอกล้อระหว่างกันพร้อมทั้งประชันสวดคล้ายทำรำของจนอย่างเต็มความสามารถ คณะจำกัดโดยอดแสวงแสงใหม่ก็สังเกตเห็นว่าเมื่อรูปแบบการแสดงจำกัดโตนั้นถือเป็นมหรสพอันครบเครื่องที่สุด ดังนั้นก็ควรจะมีการแสดงรำนกโตอันเป็นการแสดงชี้ชัดของความเป็นวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่ อย่างแท้จริงเพื่อความสมบูรณ์ของจำกัดโตและเป็นการเรียกจุดสนใจแก่ผู้ชมได้มากเลยทีเดียว การแสดงรำนกโตนี้มักได้รับความนิยมนำมาเล่นในงานปอยส่างลองเป็นอย่างมาก อันเป็นการแสดงที่มีความเกี่ยวข้องกับทางศาสนาแต่ดำเนิน แต่การแสดงนี้มีได้ถูกกำหนดนำขึ้นแสดงในจำกัดต่างๆ ครั้งเสมอไป หากแต่มีขึ้นในโอกาสพิเศษเท่านั้น

รูปที่ 39 การรำโตบนเวทีจำดไต

รูปที่ 40 การรำนกกิ่งกะหร่าในงานปอยสังลอง

4.8.11 ก้ามังชา นางชามิ

การร้ามังชา นางชามินี้ เป็นการร่ายรำของชาย หญิง ร่วมกัน โดยมีท่ารำในช่วงเพลงแรก ที่พร้อมกัน ทำเดียวกัน เมื่อถึงช่วงกลางเพลงก็จะทำการร่ายรำเป็นคู่ ทีละคู่จนครบ และช่วงเพลง สุดท้ายจึงร่ายรำเป็นท่าอันหนึ่งอันเดียวกัน ท่าร่ายรำจะมีแบบท่ารำมาตรฐานและท่ารำในถ่วงท่า เกี่ยวพาราสิของหนุ่มสาว อย่างสวยงาม น่าสนใจในการเคลื่อนไหวของร่างกาย หรือท่าทางภาษาพูด การแสดงนี้จะมีนักแสดงทั้งหมดประมาณ 3 - 5 คู่ อาจใช้เพลงประกอบจังหวะเป็นทำนองเพลง จังหวะจี 2 จี 3 ล้วนๆ หรือมีการเสียดความสอดแทรกในทำนองเพลงก็ได้

4.8.12 การคุดตลก

นอกเหนือจากการความและการกำลายไต ก็ยังมีการแสดงคุดตลกอีกด้วย ทั้งนี้จะแสดง บริเวณหน้าม่านหรือในตัวเวทีก็ได้ จะมีนักแสดงประมาณ 2 คน ออกมาพูดทักทายชาวบ้านหรือ ผู้ชมแล้วพูดเนื้อหาเชิงตลกสร้างสรรค์ เป็นการแสดงสร้างเสียงหัวเราะแก่ผู้ชมได้มากเลยทีเดียว การพูดคุดนั้นอาจเป็นการเปรียบเทียบข้อเด่นข้อด้อยของลูกคู่ในประเด็นต่างๆ กันออกไป หรือการ เล่นมุขในประโยคต่างๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ในบางครั้งนักพูดก็จะเรียกให้นางรำประจำคณะ ขึ้นมาบนเวทีเพื่อจะแสดงเทคนิควิธีการเกี่ยวพาราสิของแต่ละคนแล้วทำการแข่งขันกัน โดยจะวัด เสียงความขึ้นชอบของคนคู่ด้วยการปรบมือ เป็นตัวชี้วัด

4.8.13 กำโสมเคอไต

การแสดงชุดนี้คือการแสดงรวมชาติเผ่าพันธุ์ทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินรัฐฉาน 7 เผ่าหลัก ได้แก่ ไตโหลง ไตมาว ไตหลอย ไตซาง ไตจีน ปะโอ กะเหรี่ยง เป็นการแสดงที่มีนักแสดงทั้งชาย หญิงแต่งกายประจำกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ แล้วออกมาร่ายรำเป็นคู่ โดยมีหมอกความเสียดความ ในช่วงการร่ายรำเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ภูมิประเทศ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ นิสัยใจของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ละกลุ่ม หลังจากกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละคู่ออกมาร่ายรำจนครบแล้วจึงทำการร่ายรำเป็นหมู่คณะอย่างพร้อมเพียง โดยร้องเพลงร่วมกันในบทเพลง “ขึ้นใหญ่ ใหม่สูง” ซึ่งมีเนื้อหาพรรณนาถึงความเจริญรุ่งเรืองของการรวมตัวเป็นอาณาจักรไตโหลง โดยมีเนื้อหาของบทเพลงดังนี้

ขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมิงไต ทีให้เก้าไก้จ้อม

(ในความเจริญรุ่งเรืองของรัฐฉานเรามีพระราชวังสำคัญอยู่ 9 เมือง)

ขอกข่างานคย้าปานจั้งแสงम्म

(ในพระราชวังนั้นมีลวดลายประดับอย่างวิจิตรบรรจงเป็นที่น่าชื่นชมยิ่งนัก)

เหล่าสำป่าสำคำ ชูผ้าชูหยาม่าส่อยหยากมีจี้แงงแตงโหม้มยลม

(ตัวทอของพระโรงแมมีความสูงส่งสง่า เมื่омองขึ้นไปยังยอดปราสาทจะพบจักรทองชูขึ้นรับสายลมโชย)

รูปที่ 41 การแสดงโหมมเคอไต 7 เผ่าหลักของรัฐบาลของคณะเจ้าไตยอคแดนแสงใหม่

รูปที่ 42 การแสดงรวมชาติพันธุ์ในโรงละครวัฒนธรรมของประเทศพม่า

4.8.14 การแสดงละคร

การแสดงละครภาษาไทยใหญ่เรียกว่า “จ๊าดลาน” ละครกับการแสดงจ๊าดไตนั้นเป็นสิ่งคู่กันอย่างไม่อาจแยกออกจากกันได้ การละครนั้นนับว่าเป็นการแสดงสำคัญที่ต้องใช้องค์ประกอบทางการแสดงหลายอย่างเข้าด้วยกัน เป็นการแสดงที่สามารถเรียกเสียงตอบรับ กระแสความนิยม และความน่าสนใจของการรับชมจ๊าดไตเป็นสำคัญ ละครที่คณะเจ้าไตยอคแดนแสงใหม่นำมาเล่น

นั้นมีหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามแต่จะกำหนดเรื่องราวของละคร มีทั้งในเชิงละครแนวพระพุทธศาสนา ละครในตำนานไทใหญ่ ละครปรุงแต่ง ละครเสียดสีสังคม ละครเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ละครจากชีวิตจริงของคนไทใหญ่ ในการเล่นละครแต่ละท้องเรื่องก็จะมียังประกอบของตัวละครหลักๆ คือ พระเอก นางเอก ตัวร้าย พ่อแม่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อนมิตรสหาย ชาวบ้าน เป็นต้น เนื้อหาของการเล่นละครมีการใช้ภาษาไทใหญ่เป็นหลักในการสื่อสาร ภาษาพม่าและภาษาไทยมีปรากฏใช้บ้างในละครบางเรื่องแต่เป็นส่วนน้อยความต่างของบทบาทความเป็นเจ้าของภาษาโดยเฉพาะนักแสดงที่ต้องพูดภาษาพม่ามักได้รับบทบาทการแสดงในเชิงลบส่วนนักแสดงที่พูดไทยมักได้รับบทบาทในเชิงการเป็นนายจ้าง เนื้อหาทางการแสดงจะมีความเรียบง่ายของภาษาไม่ค่อยมีความซับซ้อนในการผูกเรื่องหรือที่ปรึกษาเชิงปรัชญาไว้ให้เกิดความสงสัยสักเท่าไร มักจบเรื่องราวละครด้วยการคลายปมอย่างกระจ่าง เนื้อหาถูกปรุงแต่งให้มีความครบรสทางอารมณ์ของตัวละครไว้อย่างน่าสนใจทั้งอารมณ์รัก เสวี่ โกรธ แค้น ตลกขบขัน ความน่าสงสาร ผ่านการเล่นละครอย่างลึกซึ้งกินใจ โดยเฉพาะฉากพระเอกนางเอกต้องพบอุปสรรคปัญหาต่างๆ ของชีวิตในบางตอนถึงกับสามารถเรียกน้ำตาจากผู้ชมได้หลายครั้งหลายคราวเลยทีเดียว ส่วนละครที่แสดงถึงความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ความบาดหมางทางการเมืองไทใหญ่ – พม่า ที่ไม่อาจลบเลือนได้ถูกถ่ายทอดผ่านการแสดงละครหรือการเสียดความอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงความน้อยใจในโชคชะตาของคนไทใหญ่ของการที่ต้องอยู่กันอย่างลำบาก เป็นบุคคลพลัดถิ่น เป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมกับความยากจนด้วยปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจถูกถ่ายทอดเรื่องราวความจริงของชีวิตคนไทใหญ่ผ่านละครในท้องเรื่องต่างๆ ไว้อย่างน่าสนใจและมีการผลิตซ้ำบริบทนี้บ่อยครั้ง คนไทใหญ่ในบางครอบครัวที่ไม่มีโอกาสได้รับชมโทรทัศน์หรือมีไว้ในครัวเรือน ก็มีละครจ๊าดไตเป็นส่วนเติมเต็มของการให้ความบันเทิงแก่จิตใจได้ไม่มากนักน้อย จากการสัมภาษณ์นางดาว ชาวไทใหญ่ให้ความเห็นว่า “ดูละครจ๊าดไตก็เหมือนดูละครช่อง 7 ช่อง 3 เรื่องบางเรื่องก็คล้ายๆ กันกับละครในทีวี บ้านคนไทใหญ่บางหลังไม่มีไฟฟ้าใช้ก็ยอมไม่มีทีวีในบ้าน ส่วนทีวีประจำหมู่บ้านก็จะดูได้เป็นเวลาตามที่เขาจ่ายไฟมาเลยไม่ค่อยได้ดูละครทีวีเท่าไร เลยชอบติดตามดูละครในจ๊าดไตเอาเพราะมันก็คล้ายๆ กัน สนุกเหมือนกัน”

ละครจ๊าดไตนั้นไม่มีแบบแผนในการเล่นที่ตายตัว ก่อนข้างเป็นการแสดงอย่างอิสระในวันที่มีการแสดงละครผู้คิดบทและนักแสดงหลักในวงจะทำการหารือกันว่าในค่ำคืนวันนี้เราจะเล่นละครเรื่องอะไรกัน โดยมีการนำเสนอประเด็นทางละครที่ตนเองสนใจและเขียนโครงเรื่องละครมาอย่างคร่าวๆ แล้วให้สมาชิกที่เหลือเสนอความคิดเห็นในการสอดแทรกเนื้อหาในตอนอื่นๆ จากนั้นทำการตกลงร่วมกันของเนื้อเรื่อง จากนั้นก็ทำการฝึกซ้อมคร่าวๆ เพื่อให้นักแสดงพอทราบถึงเรื่องราวละครโดยประมาณ ลักษณะการเล่นจะมีการแบ่งตัวละครว่าใครรับบทบาทอะไร ออก

จากตอนไหน บทสนทนาต้องมีเนื้อหาครอบคลุมประมาณใด โดยมีความควบคุมนักแสดงอยู่หลังม่าน ดังนั้นบทสนทนาหรือท่าทางของการแสดงแบบสดที่ล้วนแล้วแต่ออกมาด้วยไหวพริบและเทคนิคของนักแสดงล้วนๆ เนื่องจากการเล่นละครจำกัดเป็นการเล่นละครแบบสด การพูดคุยหรือการเล่นมุขก่อนข้างมีอิสระในการพูดนอกเรื่องหรือแตกประเด็นไปยังเรื่องอื่นๆ ในบางช่วงของการแสดงที่นักแสดงทำการรับส่งมุขต่อกัน นักแสดงก็อดที่จะหลุดหัวเราะในขณะที่ตนเองกำลังแสดงอยู่ไม่ได้ ก็ถือว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการแสดงจำกัดที่ทำให้คนดูเกิดความรู้สึกสบายในการรับชม หากนักแสดงคนใดแสดงได้ถึงบทบาทเป็นที่ถูกใจแก่คนดูก็จะมีกรซื้อพวงมาลัยพวงละ 10 บาท มอบแก่นักร้อง นักแสดงเพื่อเป็นขวัญกำลังใจและแสดงให้เห็นถึงการมีวัฒนธรรมพ่อยก แม่ยกที่ชื่นชอบ คอยติดตามผลงานเป็นประจำของคณะจำกัดโดยอดแข่งแลงใหม่อีกด้วย

เรื่องราวที่นำมาสรรสร้างเป็นละครในคณะจำกัดโดยอดแข่งแลงใหม่มีเค้าโครงที่แตกต่างกันออกไปหลายประเภทดังที่กล่าวมาข้างต้น ถูกร้อยเรียงเรื่องราวออกมาเป็นเนื้อเรื่องที่ส่งมอบความสุขแก่ผู้รับชม อีกทั้งเป็นละครที่มีนัยยะแอบแฝงในการเป็นสิ่งช่วยเหลือคนสติ ให้แก่วิถีหลายมุมแก่ผู้รับชม ได้เห็นถึงตัวอย่างปรากฏการณ์อะไรบางอย่างผ่านละครเพื่อเป็นคติในการดำรงชีวิตต่อไปในสังคม โดยสามารถทำการจำแนกประเภทกลุ่มละครและหีบยกละครของคณะอดแข่งแลงใหม่บางเรื่องได้ดังนี้

1. ละครเชิงตำนานพระพุทธรศาสนา

เรื่องราวพระพุทธรประวัติในตำนานต่างๆ ของพระพุทธรเจ้านอกเหนือจากถูกหีบยกมาเป็นการสอนคนเรื่องธรรมะในหัวข้อต่างๆ ของการเฝ้าความแล้ว ตำนานพระพุทธรเจ้าหรือตำนานที่มีความสอดคล้องกับเรื่องราวพระพุทธรศาสนาที่ถูกนำมาเสนอในรูปแบบของการละครจำกัดได้เช่นกัน เช่น

เรื่องความฮักหน้าเสหลังกำสับโห หรือ เรื่องรามเกียรติ์ตอนทศกัณฐ์ชิงนางสีดา ที่ถูกดัดแปลงมาเป็นแบบฉบับละครพื้นบ้านของไทยใหญ่และมีความคล้ายคลึงเดียวกับวรรณกรรมเรื่องหลังกำสับโห ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ เนื้อหาเป็นเรื่องราวของรามเกียรติ์แต่ชื่อตัวละคร บทพูด เครื่องแต่งกาย แบบแผนทางนาฏศิลป์ถูกดัดแปลงออกมาเป็นแบบการแสดงพื้นบ้านไทใหญ่ มีอิสระทางการแสดงไม่เคร่งครัด เนื้อหามุ่งประเด็นเรื่องของการสั่งสอนเรื่องความรัก ความมั่นคงต่อคู่ครองและการเอาชนะสิ่งอธรรม ด้วยการกระทำความดีเป็นที่ตั้ง

เรื่องอ่องแปดเป็ง หรือ พระพุทธรเจ้าชนะมาร 8 ประการ หากจะนำเรื่องราวพระพุทธรเจ้าชนะมารทั้ง 8 ตอนทั้งหมดมาเล่นเป็นเรื่องราวละครอาจไม่สามารถทำได้ในเวลาเพียงคำคืนเดียว ทางคณะจำกัดจึงมีการนำเรื่องพระพุทธรประวัติชนะมารทั้ง 8 ประการมานำเสนอเป็นแบบละคร

ภาพหนึ่งคือ ในแต่ละตอนของการผจญภัยกับมารทั้ง 8 ของพระพุทธเจ้าจะมีฉากและนักแสดงแต่งกายเป็นพญามารในภาคต่างๆ ออกมายื่นทำท่าอริยบทของตนเองหันหน้าเข้าทางรูปพระบฏ⁶ พร้อมคำสวดมนต์เป็นภาษาบาลีของหมอกวามทั้งหมด 8 ตอน อันมีเรื่องราวดังต่อไปนี้

- ครั้งที่ 1 ตอน พระพุทธเจ้าชนะพญามาร พระจอมมุนีได้ทรงชนะพญามารผู้ निर्मितแขนมากตั้งพัน ถืออาวุธครบมือ ชีคฆสารชื่อครีเมขละ พร้อมด้วยเสนามารให้ร้องก้องกึกด้วยธรรมวิธี คือ ทรงระลึกถึงพระบารมี ๑๐ ประการ ที่ทรงบำเพ็ญแล้ว มีทานบารมีเป็นต้น ขอข้มงคลทั้งหลาย จึงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัชยมงคลนั้น

- ครั้งที่ 2 ตอน อาพวกะยัภย์ พระจอมมุนีได้ทรงชนะอาพวกะยัภย์ผู้มีจิตกระด้างดุร้ายเหี้ยมโหด มีฤทธิ์ยิ่งกว่าพญามารผู้เข้ามาต่อสู้ยั้งนักจนตลอดรุ่ง ด้วยวิธีที่ทรงฝึกฝนเป็นอันดี คือ ขันติบารมี ขอข้มงคลทั้งหลาย จึงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัชยมงคลนี้

- ครั้งที่ 3 ตอน พระเทวทัต พระจอมมุนีได้ทรงชนะพญาซังชื่อ นาคาคีรี เป็นซังเมามันยิ่งนัก มีนิสัยดุร้ายประดุจไฟป่า และร้ายแรงดังจักรอาวุธและสายฟ้า (ขององค์อินทร์) ด้วยวิธีตกลงด้วยน้ำ คือ พระเมตตา ขอข้มงคลทั้งหลาย จึงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัชยมงคลนั้น

- ครั้งที่ 4 ตอน จอมโจรองคฺุลิมาร พระจอมมุนีได้ทรงบันดาลอิทธิฤทธิ์ทางใจอันยอดเยี่ยม ชนะโจรชื่อ องคฺุลิมาล (ผู้มีพวงมาลัยคือนิ้วมือมนุษย์) แสนร้ายกาจ มีฝีมือถือดาบวิ่งไล่พระองค์ไปสิ้นทาง ๓ โยชน์ ขอข้มงคลทั้งหลาย จึงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัชยมงคลนั้น

- ครั้งที่ 5 ตอน นางจิญจมาณวิกา พระจอมมุนีได้ทรงชนะคำกล่าวร้ายของนางจิญจมาณวิกา ผู้ทำอาการประหนึ่งว่ามีครรภ์ เพราะทำไม่มีสัณฐานกลม (ผูกคิดไว้) ให้เป็นประคุมท้อง ด้วยวิธีสมาธิอันงาม คือ ความสงบระงับพระเหตุทัย ในท่ามกลางหมู่ชน ขอข้มงคลทั้งหลาย จึงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัชยมงคลนั้น

- ครั้งที่ 6 ตอน ยมกปาฏิหาริย์พระจอมมุนีทรงรุ่งเรืองด้วยประทีป คือ ปัญญาได้ชนะสังกนิกนรณต์ผู้มีอชฌาศัยในที่จะสละเสียซึ่งความสัจย์ มุ่งยกถ้อยคำของตน ให้สูงล้ำดูจริงเป็นผู้มีคณนยิ่งนัก ด้วยเทศนาญาณวิธี คือ รู้อชฌาศัยแล้วครัสเทศนาให้มองเห็นความจริง ขอข้มงคลทั้งหลาย จึงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัชยมงคลนั้น

- ครั้งที่ 7 ตอน นันโทปะนันทะ พระจอมมุนีได้ทรงโปรดให้พระโมคคัลลานะเถระพุทธชินารส นิรมิตกายเป็นนาคราช ไปทรมานพญานาคราช ชื่อ นันโทปนันทะ ผู้มีความหลงผิดมี

⁶พระบฏ หมายถึง ภาพจิตรกรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธชาคในชาติต่างๆ วาดลงผืนผ้าแล้วถูกใช้พระรูปในลักษณะของการแขนหรือการห้อย เพื่อเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งแทนพระพุทธเจ้าแบบประติมากรรม

ฤทธิ์มาก ด้วยวิธีให้ฤทธิ์ที่เหนือกว่าแก่พระเถระ ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธรชัยมงคลนั้น

- ครั้งที่ 8 ตอน พกาพรหม พระจอมมุนีได้ทรงชนะพรหม ผู้มีนามว่า พกาพรหม ผู้มีฤทธิ์ สำคัญตนว่าเป็นผู้รุ่งเรืองด้วยคุณอันบริสุทธ์ มีความเห็นผิดประจูดุจกรุงศรีเมืองไว้อย่างแน่นแฟ้นแล้ว ด้วยวิธีวางยาอันพิเศษ คือ เทศนาญาณ ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชแห่งพระพุทธรชัยมงคลนั้น

รูปที่ 43 การจำลองภาพของพระพุทธรเจ้าขณะมารตอนที่ นันโทปะนันทะ

ละครเรื่อง ชูหม่าน่าเสียม เป็นนิทานพื้นบ้านของไทยใหญ่ที่มีเนื้อหาสอดแทรกเกี่ยวกับคติธรรมทางพระพุทธศาสนาว่าด้วยเรื่องการเป็นบุตรที่พึงควรแก่การกตัญญูรู้คุณแก่บิดา มารดา ด้วยการตอบแทนเลี้ยงดูท่านเมื่อยามเจ็บไข้ คุณสมบัติของความกตัญญูจะนำพาซึ่งคุณความดีและผลกรรมดีจะตอบสนองแก่บุตรผู้นั้น โดยมีเนื้อหาดังนี้

ฉากที่ 1 ชูบ่าน่าสำเป็นบุตรชายคนเดียวที่มีพ่อแม่พิการตาบอดทั้ง 2 คน ดังนั้นภาระทั้งหมดในบ้านเรือนรวมไปถึงการดูแลพ่อแม่ ต้องตกเป็นหน้าที่ของลูก ในทุกๆ เช้าชูบ่าน่าสำต้องทำความสะอาดบ้าน แต่งตัวอาบน้ำให้กับพ่อแม่ จากนั้นก็ออกไปหาอาหารป่าให้พ่อแม่กินเป็นนิจในแต่ละวันพ่อแม่ ก็จะโอดครวญด้วยความน้อยใจของโชคชะตาที่ต้องเกิดอุบัติเหตุพิการมีหน้าซำยังมีฐานะยากจน ทำให้ลูกชายอันเป็นที่รักต้องตระกำลำบากในการดูแลตนทั้งสอง แต่คำโอดครวญของพ่อแม่ก็นั่นกลับทำให้ชูบ่าน่าสำพูดกลับไปกับพ่อแม่ว่า การได้เลี้ยงดูพ่อแม่ถือเป็นหน้าที่ที่ลูกควรจะทำต่อพ่อแม่เป็นที่ตั้งอยู่แล้วในขณะที่นั้นเองมีเทวดารูปงามองค์หนึ่ง เสด็จมายังบนโลก

มนุษย์เพื่อลงมาดูพฤติกรรมของคนได้มาเห็นครอบครัวของชู้บ้าน่าล่าอันน่าสงสารและลึกซึ้งถึง การทำความดีของบุตรต่อบิดามารดา จึงทำการบันทึกการทำคามดีของชู้บ้าน่าล่าลงสมุดแห่งกรรมดี แล้วเสด็จกลับยังสรรควิมาน

ฉากที่ 2 ในเช้าวันรุ่งขึ้น ชู้บ้าน่าล่าทำภารกิจในบ้านเสร็จสรรพจึงออกจากบ้านเพื่อหา อาหาร ในคราวนี้ละแวกบ้านไม่มีอาหารเหลืออยู่เลยจึงต้องออกเดินเข้าไปในป่าลึก หมายถึงจะได้ เก็บเกี่ยวของป่าในวันนั้นเองเจ้าชายรูปงามแห่งเมืองไคโหลง มีนิสัยชอบการล่าสัตว์เป็นอย่างมาก จึงเสด็จมาพร้อมกับราชองครักษ์คนสนิทเดินทางเข้ามาในป่าลึกทำยพระราชวังเช่นกัน เจ้าชาย พระองค์นี้เสด็จเข้ามาในป่าเพื่อทำการล่ากวางทอง เมื่อพลันเห็นฝูงกวางจึงทำการไล่ล่าอย่าง สนุกสนาน เมื่อเจ้าชายทำการเล็งพระคันศรหมายพระทัยแน่ชัดว่ากวางทองซ่อนอยู่ในพุ่มไม้โดยมิ ทราบเลยว่แท้ที่จริงแล้ว สิ่งมีชีวิตที่ซ่อนอยู่ในพุ่มไม้นั้นคือชู้บ้าน่าล่าที่กำลังซุกซนของป่าอยู่ จึงปล่อยคันศร ไล่ไปใกล้ชู้บ้าน่าล่าพลันเกิดเสียงโอดครวญอันเจ็บปวด เจ้าชายและราชองครักษ์ได้ยิน ใจว่าเสียงนั้นมิใช่เสียงกวางจึงรีบวิ่งเข้าไปดูแล้วพบการความผิดพลาดของตน เจ้าชายจึงสอบถามชาย ผู้เคราะห์ร้ายว่าเป็นใคร เหตุใดจึงเข้ามาในที่แห่งนี้ ชู้บ้าน่าล่าจึงเล่าเรื่องราวชีวิตและภารกิจที่ต้อง เลี้ยงดูพ่อแม่ของตนให้เจ้าชายฟังแล้วร้องขอให้เจ้าชายทำหน้าที่ดูแลพ่อแม่แทนตนเอง เจ้าชาย สำนึกในการกระทำบาปของตนแล้วขอให้ชู้บ้าน่าล่าให้อภัยกับความผิดพลาดที่ไม่ได้ตั้งใจของตน ในครั้งนี้จึงรับปากต่อชู้บ้าน่าล่าในการดูแลพ่อแม่ให้ทุกๆ วันและปวารณาตนว่าต่อไปนี้จะไม่ทำ การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอีกต่อไป จากนั้นเองชู้บ้าน่าล่าก็สิ้นใจอันสร้าง ความเสียใจกับเจ้าชายเป็นอย่าง ยิ่ง

ฉาก 3 พ่อแม่เมื่อตื่นมาไม่พบลูกชายอันเป็นที่รักปรนนิบัติตนเช่นเคย จึงพรวดเรียกหา ลูกชายว่าลูกหายไปอยู่ที่ไหน ทำไมไม่มาดูแลพ่อแม่เจ้าชายเมื่อขึ้นดูแลพ่อแม่พรวดหาชู้บ้าน่าล่าจึงทำการ ปลอมตัวเองเป็นลูกชายเข้ามาดูแลพ่อแม่เหมือนที่ชู้บ้าน่าล่าทำทุกอย่าง ในช่วงที่ดูแลพ่อแม่ไปก็เกิด การสำนึกความผิดและเกิดความสงสารในความยากลำบากของครอบครัวนี้เป็นอย่างมาก เมื่อเจ้าชายดูแลพ่อแม่อยู่นั้น ก็เกิดความผิดแปลกของการกระทำของชู้บ้าน่าล่าว่าทำไมลูกถึงทำ อะไรต่อมิอะไรไม่เหมือนเคย ทั้งการป้อนอาหาร การพุดจา น้ำเสียง หรือรูปร่างของลูกผิดแปลกไป พ่อแม่จึงเฝ้าถามว่าจริงๆ แล้วคนที่ดูแลไม่ใช่ชู้บ้าน่าล่าใช่ไหม แล้วบุตรของตนหายไปไหน เจ้าชาย จึงบอกกล่าวความจริงแก่พ่อแม่ เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความเจ็บปวดและความเสียใจแก่พ่อแม่เป็น อันมากถึงขั้นร้องไห้ฟูมฟายร้องจะเอาชีวิตของลูกชายตนเองคืน พร้อม โทษะนาว่าเป็นบาปกรรม อะไรหนักหนากับครอบครัวของเรา ลูกชายก็เป็นคนดีเป็นลูกกตัญญูเหตุใดสวรรค์จึง ไม่เมตตาบ้าง เมื่อเจ้าชายเห็นพ่อแม่ชู้บ้าน่าล่าในสภาพนี้ก็ทำการขอมาในสิ่งที่ตนกระทำไว้พร้อมหลังน้ำตาด้วย

ความเสียใจอย่างหาค่าทดแทนมิได้(ในช่วงที่พ่อแม่ร้องไห้คร่ำครวญหาลูกก็มีการร้องความ เกี่ยวกับความเจ็บปวดของการสูญเสียบุตรชายผู้กตัญญูอันเป็นที่รักพร้อมหลังน้ำตาแทนความสีกไปด้วย)

ฉากที่ 4 เจ้าชายจึงพาพ่อแม่เข้ามาในป่าเพื่อมาพบศพลูกชาย เมื่อพบศพแล้วพ่อแม่จึงยกมือพนมพูดบอกกล่าวแก่เทพดาฟ้าดินว่า “ลูกของตนนั่นเป็นคนดี มีจิตใจกตัญญูยิ่งนักบุญบารมีใดที่พ่อแม่ได้สั่งสมมา ขอให้ภูสกลนั้นคลบนันดาลให้เทพดาช่วยบุตรของตนเองฟื้นคืนชีพด้วยเถอะ” ด้วยแรงอธิษฐานดังกล่าวเสียงดังไปถึงเทวดาผู้เคยเสด็จลงมาบันทึกกรรมดีของซุ่บ่าน่าสำ จึงเสด็จลงมาลงปรากฏกายต่อหน้าทุกคนสร้างความปิติในความหวังตั้งใจปรารถนา เทวดาเอ่ยถามพ่อแม่ว่า เรียกขอให้ท่านเสด็จลงมาต้องการอะไร เงิน ทอง วัง แต่ให้เลือกได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่สองพ่อแม่ไม่หวังเงินทองอะไรหากแต่หวังให้บุตรชายของตนเองฟื้นคืนชีพเพียงเท่านั้น เทวดาเห็นจิตใจที่ไม่โลภมากของสองพ่อแม่จึงทำงานชุบชีวิตซุ่บ่าน่าสำให้มีชีวิตดังเดิม พร้อมเสกให้พ่อแม่มีดวงตามองเห็นดังคนปกติและประทานเงินทองในหม้อวิเศษเป็นรางวัลของการกระทำดี พรอันประเสริฐของเทวดาที่ประทานให้สร้างความปิติยินดีและสำนึกในผลการทำความดีของซุ่บ่าน่าสำเป็นอย่างยิ่ง และตนเองขอพิจารณาตนเองในการรักษาศีลธรรมและหมั่นทำบุญทำทานต่อไป

รูปที่ 44 ละครเรื่องซุ่บ่าน่าสำ ตอนเทวดาเสด็จลงมาช่วยชีวิต

2.ละครเชิงประวัติศาสตร์ทางการเมือง

ละครเชิงประวัติศาสตร์ทางการเมืองในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ละครที่แสดงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อันมีเจ้าเสื่อข่านฟ้าเป็นผู้ก่อสร้างสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับอาณาจักรมวหลวง คณะเจ้าดไตยอดแขวงแลงใหม่มีการหลีกเลี่ยงการเล่นเกี่ยวกับชีวประวัติ

ของมหาบุรุษไทใหญ่มาเล่นในเชิงละครเนื่องจากเห็นว่า มหาบุรุษเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควรนำมาแสดง ในลักษณะการกล่าวสรรเสริญหรือการแสดงความ เกี่ยวกับการก่อกำเนิดอาณาจักร ความกล้าหาญ หากแต่นำมหาบุรุษมาเล่นเป็นตัวละครอาจเป็นการไม่เหมาะสมถึงร่างกายอันหยาบของมนุษย์และ เชื่อว่ามนุษย์ทั่วไปอาจไม่มีบาร์มีพ็อตที่จะรับบทบาทสมมุติเป็นมหาบุรุษอันสูงสุดของชาวไทใหญ่ ดังนั้นละครเชิงประวัติศาสตร์ที่คณะจัดโดยอดแสวงแลงใหม่นำมาเล่นจะเป็นประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ความบาดหมาง การต่อสู้ทางการเมืองช่วงยุคหลังสัญญาปางโหลงระหว่างกลุ่มกองกำลัง กู้ชาติไทใหญ่และรัฐบาลทหารพม่า ถูกหลอมรวมเหตุการณ์ทั้งหมดถ่ายทอดเป็นละครเพื่อเป็นการ ตอกย้ำถึงการถูกกดขี่ข่มเหงทางการเมืองทุกรูปแบบและเพื่อเป็นการตอกจิตสำนึกให้คนชมเกิด ความรู้สึกรักชาติและเป็นการตอกย้ำความทรงจำที่ไม่อาจลบเลือนได้ เรื่องราวที่นำมาปรุงแต่งเป็น ละครนั้นล้วนแล้วแต่เป็นการนำเหตุการณ์จริงของการต่อสู้มาแต่งเป็นละครทำให้ผู้รับชมที่เคย ประสบภัยดังกล่าวเกิดความรู้สึกตระหนักและลึกซึ้งถึงนัยยะแอบแฝงของละครเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี นักแสดงในที่นี่เป็นคนไทยใหญ่แต่ต้องรับบทเป็นทหารพม่าส่วนหนึ่งจึงมีการใช้ภาษาในการ ละครอยู่ 2 ภาษาคือ ภาษาไทใหญ่ และ ภาษาพม่า โดยนักแสดงที่สามารถพูดภาษาพม่าได้นั้นเป็น เพราะเคยร่ำเรียนหรือเคยอาศัยอยู่ในเมืองพม่ามาก่อนนี้เอง ละครเรื่องนี้มีความสนุกสนานและสร้าง ความถูกใจแก่คนดูได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทหารไทใหญ่หรือผู้อยู่เบื้องหลังการ ขับเคลื่อนการต่อสู้เพื่ออิสรภาพไทใหญ่ อันมีเนื้อหาทางละครดังนี้

เรื่องเจ้อจ๊าดไตเฮา

ฉากที่ 1 ในช่วงหลังเหตุการณ์สัญญาปางโหลงแตกหัก ชาวไทใหญ่มีกองกำลังกู้ชาติ (SURA) ที่ก่อตั้งขึ้น โดยเจ้าน้อยซอหยังตันตะและนายพลโมเฮงทำการช่วยเหลือความสงบสุขและช่วย ปกป้องกันเหล่าทหารพม่าที่หมายเข้ามารุกรานประชาชนชาวไทใหญ่ ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลิตผลทาง การเกษตรอันมีข้าว ผลไม้ตามฤดูกาล ของป่า ชาวไทใหญ่จะช่วยกันเก็บเกี่ยวเสบียงอาหาร ดังกล่าวส่วนหนึ่งส่งไปยังกองทัพทหารไทใหญ่เพื่อใช้เป็นเสบียงในกองทัพ ในช่วงที่กำลังขนส่ง ผลิตผลดังกล่าว ซึ่งต้องเดินทางเข้าไปในป่าทึบในคืนนั้นก็ถูกทหารพม่าทำการปล้นเสบียงอาหาร ดังกล่าวจนหมดสิ้นเพื่อนำไปเป็นเสบียงให้กับกองทัพของตนเองแถมยังทำร้ายร่างกายคนไทใหญ่ อย่างอาการสาหัส

ฉากที่ 2 ช่วงฤดูเก็บเกี่ยวของชาวไทใหญ่ก็มักมีงานปอยหลวงรื่นเริงตามวาระเทศกาล สำคัญๆ ของชาวไทใหญ่ ในคำคืนของงานปอยหลวงบรรยากาศในงานเต็มไปด้วยผู้คนมาเที่ยวใน งานกันอย่างสนุกสนาน ทั้งการฟ้อนรำกิ้งกะหระ ฟ้อนโต การเล่นดนตรี การแสดงความดี สร้าง ความสนุกสนานสำราญใจแก่ชาวไทใหญ่เป็นอย่างมาก ในคำคืนของความสนุกก็เกิดเสียงระเบิดดัง

ขึ้นในงานปอยหลวงทำให้ผู้คนแตกตื่นหนีตายกันอย่างจ้าละหวั่น แต่ทางทหารพม่าได้ทำการเข้ายึดพื้นที่จนหมดสิ้นแล้วจึงจับกุมผู้ชายตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่มาเป็นลูกหาบของกองทัพทหารพม่าแล้วเข้าทำการยึดทรัพย์สินของมีค่าและเผาหมู่บ้านของชาวไทใหญ่จนวอดวายสร้างความเสียหายและความคับแค้นใจที่ชาวไทใหญ่ในหมู่บ้านแห่งนี้มีการลักลอบส่งเสบียงอาหารให้กองทัพกู้ชาติไทใหญ่ ซึ่งการกระทำของทหารพม่าดังกล่าวนี้สิ่งนี้เป็นหนึ่งในนโยบายยุทธการตัดสี่ของกองทัพ

ฉากที่ 3 มีครอบครัวชาวนาครอบครัวหนึ่งกำลังทำการเก็บเกี่ยวข้าวในไร่นาของตนซึ่งในขณะนั้นทหารพม่าทำการลาดตระเวนในหมู่บ้านประมาณ 5 คน เกิดเห็นลูกสาวชาวนาคนหนึ่งมีหน้าตาสะสวย จึงเข้าไปทำการจับกุมพ่อและแม่ไว้โดยใช้อาวุธปืนจ่อบังคับให้พ่อแม่ออกจากตัวลูกสาว ทหารที่เหลืออีก 3 คนจึงก็เข้ามาทำร้ายร่างกายลูกสาวคนดังกล่าวแล้วทำการข่มขืนต่อหน้าผู้เป็นพ่อแม่ อันสร้างความเจ็บปวดและทรมานใจของพ่อแม่ลูกเป็นอย่างมาก พ่อแม่ก็ร้องขอให้ทหารอย่าทำร้ายลูกสาวของตนแต่กลับถูกทำร้ายร่างกายตอบ เมื่อทหารทำการข่มขืนลูกสาวจนครบทุกคนแล้วพ่อแม่จึงเอาเรื่องนี้ไปบอกพ่อหลวงบ้านให้เอาเรื่องกับทหารพม่าด้วยการชดใช้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม พ่อหลวงบ้านได้รับคำร้องจากลูกบ้านดังกล่าวจึงรีบปากและไปเจรจากับหัวหน้าทหารพม่า การเจรจาไม่สำเร็จแถมพ่อบ้านยังถูกทหารทำร้ายร่างกายกลับมาอีก จึงเอาเรื่องเดือดร้อนนี้พร้อมครอบครัวที่ประสบปัญหาไปบอกแก่ทหารไทใหญ่

ฉากที่ 4 ครอบครัวผู้เสียหายและพ่อบ้านเข้าไปเล่าเรื่องราวให้แก่ทหารไทใหญ่ฟัง เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความไม่พอใจและต้องการสั่งสอนทหารพม่าคืน จึงมีการวางแผนด้วยการใช้ผู้ชายในบ้านส่วนหนึ่งเดินเข้าไปยังบริเวณพื้นที่ทางทหารพม่าเพื่อให้กลุ่มทหารดังกล่าวเข้ามาจับกุมชายไทใหญ่เพื่อเอาไปเป็นลูกหาบของกองทัพเช่นเคย เพื่อมิให้ทหารพม่าเกิดความประมาทและลดจุดสนใจของการเฟื่องฟูของทหารไทใหญ่ ในช่วงทหารพม่าเข้าทำการจับกุมชายไทใหญ่ซึ่งหนึ่งในจำนวนนั้นก็มียุทธการที่ทำการข่มขืนสตรีไทใหญ่ดังกล่าวด้วย ทันใดนั้นทหารไทใหญ่ก็วิ่งเข้าทำการตีล้อมกลุ่มทหารพม่าแล้วทำการยึดอาวุธ ได้สอบถามข้อเท็จจริงในการกระทำล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่กลับถูกปฏิเสธ เมื่อทหารไทใหญ่ทราบว่ำนั่นคือคำให้การเท็จจึงบีบบังคับข้อเท็จจริงด้วยการทำร้ายร่างกายตอบได้อย่างที่ทหารพม่าได้กระทำกับชาวไทใหญ่จนในที่สุดก็สารภาพความผิดและทำการขอโทษกรรมให้ (ในช่วงการแสดงท่าทางการทำร้ายร่างกายทหารพม่าด้วยกลุ่มทหารไทใหญ่และชาวบ้านผู้เสียหาย สร้างความฮึกเหิมใจ เสียงโห่ร้องและเสียงลูกอ้อถึงเสียงสาปแช่งทหารพม่าอย่างครึกครื้นของผู้ชม) จากนั้นก็เข้าทำการช่วยเหลือลูกหาบชาวไทใหญ่ให้เป็นอิสระและจับกลุ่มทหารพม่ารวมไว้เป็นกลุ่ม ทหารไทใหญ่ประณามถึงพฤติกรรมอันไม่ชอบธรรมของทหารไทใหญ่ในประการต่างๆ เช่น การข่มขืนสตรี การยึดทรัพย์สิน การจับตัวลูกหลานไทใหญ่ไปเป็นลูกหาบ การเผาบ้านเผาเมือง การเข่นฆ่าประชาชนชาวไทใหญ่ การแสดง

เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการปลุกเร้าใจจิตสำนึกแห่งความปวศร้าวให้ระอุอีกครั้ง พร้อมทั้งนักแสดงละครพูดให้ชาวไทยใหญ่มีความสำนึกในการให้ความช่วยเหลือในประการต่างๆ หรือสร้างคุณประโยชน์อันใดก็ได้ให้แก่กองทัพ เพื่อความหวังในการต่อสู้อันได้มาเพื่ออิสรภาพของการปกครองตนเองและนำเรื่องราวของวีรบุรุษผู้ต่อสู้ถ่ายทอดให้คนรุ่นลูกหลานให้ได้รับทราบถึงความลำบากในการต่อสู้หรือสถานการณ์อันเลวร้ายที่ไม่อาจลืมแก่ลูกหลานต่อไป โดยพูดย้าเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทยใหญ่อันมีมหาบุรุษผู้กล้า ภาษา วัฒนธรรม แผ่นดินเป็นของตนเองโดยไม่ขอเกี่ยวดองหรือยอมรับในอำนาจของรัฐบาลทหารพม่าอย่างโดยง่าย จากนั้นนักแสดงทหารไทยใหญ่ก็ทำการยิงกลุ่มทหารพม่าจนตายสิ้นพร้อมผ้ากั้นฉากก็ปิดลงอย่างซ้าๆ ที่เป็นจุดจบอันพึงพอใจของละครเรื่องนี้ การแสดงนี้เป็นการแสดงที่สร้างเสียงปรบมือ เสียงโห่ร้องด้วยความศีกคะนองที่เปี่ยมไปด้วยกำลังใจของการต่อสู้และรอยน้ำตาของผู้ชมที่ซ่อนไปด้วยความปวศร้าว ความหวัง ความปีติตื่นตันใจในความเสียสละเหล่าทหารไทยใหญ่ได้อย่างสิ้นหลามแม้กระทั่งผู้ศึกษาเองเป็นคนไทยที่ไม่เคยเผชิญสถานการณ์ดังกล่าวแต่กลับสามารถสัมผัสได้ถึงความรู้สึกและเห็นถึงพลังของความปวศร้าวทางการเมืองที่พวกเขาพยายามขับเคลื่อนในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชาติกลับคืนมา

รูปที่ 45 ฉากทหารพม่าเกณฑ์กำลังคนไทยใหญ่ไปเป็นลูกหาบในกองทัพตน

รูปที่ 46 ฉากการเข้าจับกุมทหารพม่าของทหารไทใหญ่

3.ละครแนวสะท้อนสังคม

ชาวไทใหญ่จำนวนมากมีการหนีอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพฯ เป็นจำนวนหลายแสนคน สาเหตุของการเข้ามาทำงานในไทยเนื่องจากมีปัจจัยผลักดันหลายด้าน เช่น ปัญหาฝิ่นเคื่องทางเศรษฐกิจ ปัญหาลี้ภัยทางการเมือง การชักจูงของคนรู้จัก อย่างไรก็ตามการที่เป็นบุคคลพลัดถิ่นเข้ามาอาศัยในพื้นที่ต่างบ้านต่างเมืองย่อมมีการปรับตัวและต้องเรียนรู้ในวัฒนธรรมสังคมใหม่เพื่อความอยู่รอด ในการดำรงชีวิตของชาวไทใหญ่ในพื้นที่ต่างถิ่นเองก็ต้องประสบพบเจอกับปัญหาการดำรงชีพด้วยปัจจัยทางสังคมหลายอย่างที่ควรเรียนรู้กันไป จากปัญหาในการดำรงชีพถูกบอกเล่าเรื่องราวหรือเป็นที่รับรู้กันด้วยการบอกเล่าประสบการณ์ผ่านตามสื่อวิทยุเพื่อคนไทใหญ่ ข้อมูลข่าวสาร การเฝ้าความ จากปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งของสังคมคนไทใหญ่ ในเรื่องราวทั้งหลายนี้เองถูกนำมาหยิบยกเป็นตัวอย่างของการนำมาเป็นละครในจำัดใด เพื่ออย่างน้อยก็เป็นละครอุทาหรณ์สอนใจให้คนไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือจะย้ายถิ่นไปแห่งหนใดก็ตามได้แง่คิดและการเตือนสติผ่านการละคร ด้วยการพิจารณาข้อคิดจากละครไม่มากนักน้อย อีกทั้งได้เนื้อหาสาระทางด้านทักษะการดำรงชีวิตในดินแดนต่างถิ่นอย่างไรให้อยู่รอดและปลอดภัยด้วยเนื้อหาที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทละครดังมีตัวอย่างละครบางเรื่องที่น่าสนใจดังนี้

เรื่อง ผิดแย้วจ๋องแต่สู้ ผู้แย้วจ๋องโง่โง่

ในความหมายของชื่อละครเรื่องนี้ คือ กว่าจะรู้ว่าตัวเองนั้นทำผิดก็รู้ว่าสายเกินแก้แล้วที่จะแก้ไข เป็นเรื่องราวของครอบครัวคนไทยใหญ่ที่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้างรายวัน ที่ต้องการมีรายได้มาจุนเจือในครอบครัว จึงต้องแสวงหาหนทางในการหาอาชีพด้วยการอพยพเข้ามาทำงานในเมืองไทย โดยการจากลาของลูกนั้นได้ทิ้งให้คนอยู่ภายหลังได้รับความลำบากทางกายและใจอย่างไรต้องติดตามในเรื่องละคร

ฉากที่ 1 ครอบครัวอันยากจนนี้มีด้วยกันอยู่ 3 คนคือ แม่(เมียะ) ลูกชาย(ตานหลู่) ลูกสาว(จิ่ง) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปโดยมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ได้มานั่งปรึกษากันว่าถ้าหากเราประกอบอาชีพแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆคงไม่พอกินแน่ๆ ไหนจะต้องหาค่ารักษาพยาบาลกับแม่ที่ป่วยเรื้อรังอีก จิ่งจึงตัดสินใจอาสาเป็นคนออกจากบ้านเข้ามาหางานทำในเมืองกรุงเทพฯ ในการอาสาครั้งนี้แม่ เมียะและตานหลู่ก็ไม่ได้เห็นด้วยสักเท่าไร เนื่องจากเกรงว่าจิ่งจะเป็นผู้หญิงอาจมีภัยอันตรายในการดำรงชีพได้ แต่ด้วยปัจจัยทางฐานะเป็นตัวบีบคั้นให้จิ่งต้องเลือกทางเดินเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวจึงตัดสินใจแน่วแน่ว่าจะเข้ามาทำงานที่ไทยอย่างแน่นอน ทั้งสามแม่ลูกจึงกอดกันร่ำไห้แล้วผู้เป็นแม่ก็ตักเตือนในการเข้ามาทำงานทำกับจิ่งไว้ว่า “ให้อยู่อย่างประหยัด อย่าได้ฟุ่มเฟือยพยายามเก็บเงินเก็บทองให้ได้มากที่สุดแล้วรีบกลับมาหาแม่”

ฉากที่ 2 เมื่อจิ่งเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ก็เกิดความแตกตื่นในความเป็นเมืองศรีวิไล จึงตัดสินใจโทรหาเพื่อนผู้หญิงที่เป็นผู้ชักชวนเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ชื่อว่านวล เมื่อจิ่งได้พบนวล เกิดความรู้สึกชื่นชมที่นวลมีหน้าตาสะสวยขึ้น แต่งตัวไม่เหมือนเดิมที่อยู่ในรัฐฉาน มีข้าวของเครื่องใช้ที่ดูทันสมัยอันเป็นจุดประกายแห่งฝันในความอยากจะมี อยากจะเป็นเหมือนบ้าง เลยถามนวลว่าทำอย่างไรให้สวยและดูดีอย่างนวล เมื่อนวลรับฟังแล้วจึงแนะนำให้จิ่งไปทำงานเป็นแม่บ้านคนรวยหลังหนึ่งที่เป็นคนไทย(แสดงโดยพี่เจี๊ยะและลุงตี๋หมา ชาวไทใหญ่ที่ใช้ภาษาไทยเป็นการสื่อสาร) เมื่อนวลพาจิ่งไปแนะนำตัวแก่นายจ้างและรับคำชี้แนะจากนายจ้างว่าให้ทำงานบ้านอะไรบ้างรวมถึงการวางตัวต่อผู้เป็นเจ้านายต้องทำอะไร การห้ามคิดขโมยของในบ้านโดยพูดว่าหากทำการขโมยหรือทำผิดร้ายแรงอะไรจะจับส่งตำรวจให้ลงโทษและส่งกลับไปยังประเทศพม่า จิ่งน้อมรับเงื่อนไขต่างๆ จากเจ้านายแล้วเริ่มทำงานตามที่เจ้านายสั่งอย่างขยันขันแข็ง โดยได้อัตราค่าจ้างเดือนละ 7,000 บาท แต่ให้ที่พักและกินอาหารอยู่ในบ้านเจ้านายโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ โชคดีที่จิ่งเป็นคนไทใหญ่ที่สามารถพูดภาษาไทยได้จึงกลายเป็นแม่บ้านที่ได้รับความไว้วางใจเป็นพิเศษ

ฉากที่ 3 เวลาผ่านไปประมาณ 3 เดือนในวันเสาร์วันรุ่งขึ้น จึงทำหน้าที่ทำความสะอาดบ้าน เช่นเคย พ่อเลี้ยง(ลุงตี๋หมา) ทำท่าด้อมๆ มองๆ จิ่งผู้เป็นสาวใจอย่างพิลึก ในช่วงที่คุณนาย(พี่เจี๊ยะ)

ออกไปจ่ายตลาดนอกบ้าน พ่อเลี้ยงถือโอกาสเข้าไปพูดคุยกับจิ้งแล้วสั่งให้จิ้งนวดตัวให้แต่จิ้งก็ยังมิทำทีกล้าๆ กลัวๆ ในการกระทำอันไม่เหมาะสมเช่นนี้แต่พ่อเลี้ยงกลับยั่วว่าไม่มีสิทธิขัดคำสั่ง นายจ้างสั่งอะไรก็ให้ทำตาม เมื่อทำตามแล้วก็จะตบรางวัลให้แล้วพูดต่ออีกว่า “ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนใจอะไรก็ให้บอกตรงๆ เพราะคนนั้นยินดีให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะเรื่องเงินๆ ทองๆ” ทันใดนั้นแม่เลี้ยงก็เดินเข้ามาพบในจังหวะบิบนวดพอดี จึงเข้ามาต่อว่าพ่อเลี้ยงในการกระทำเช่นนี้แล้วสั่งให้จิ้งออกไปทำงานยังหลังบ้าน เหตุการณ์นี้ทำให้แม่เลี้ยงเริ่มเกิดความระแวงโดยที่จิ้งเองกลับไม่ได้คิดอะไร เพียงแต่ต้องการทำหน้าที่ของตนให้ดีและต้องการได้เงินช่วยเหลือจากพ่อเลี้ยงเพียงเท่านั้น

ฉากที่ 4 เวลาว่างเลยไปนับแรมปีกลับมาในส่วนทางครอบครัวจิ้งที่รัฐฉาน แม่เมื่อยะกำลังสวดมนต์ไหว้พระเพื่อขอพรให้ลูกสาวอันเป็นที่รักของตนปลอดภัยในการดำรงชีวิตและขอภาวนาให้คุณพระคุณเจ้าคลายให้ลูกของตนกลับบ้านมาไวๆ ในช่วงการภาวนาแม่ก็รำให้คร่ำครวญคิดถึงลูกสาวเหลือประมาณ ตานหลู่เห็นแม่ของตนเองกำลังร้องไห้คร่ำครวญถึงน้องสาวตน จึงเข้าไปหาแม่แล้วตัดสินใจอนุญาตแม่ไปตามหาน้องให้กลับบ้าน วันรุ่งขึ้นตานหลู่จึงตัดสินใจเดินทางออกจากทันที ในช่วงนั้นเองนวลโทรหาจิ้งเพื่อชวนไปเที่ยววิสโก้เซคแห่งหนึ่งโดยทิ้งคำชักชวนกับจิ้งว่า “ที่นั่นมีแต่หนุ่มๆ หน้าตาดีหลายคน เราทำงานมาเหนื่อยแล้วควรจะหาอะไรสนุกๆ ให้กับชีวิตบ้าง” เมื่อจิ้งได้ยินเช่นนั้นจึงตัดสินใจไปเที่ยววิสโก้เซคในคำคั้นนั้น เมื่อเข้าไปเที่ยวแล้วเจอกับแสง สี สุรา อาหาร สิ่งยั่วใจเหล่านี้ ทำให้จิ้งเมามายและเกิดลุ่มหลงในแสงสี กลายเป็นคนทะเยอทะยานในการต้องการจะเป็นคนสวย แต่งตัวเก่ง ดูทันสมัยอย่างคนมาเที่ยววิสโก้เซคบ้าง

ฉากที่ 5 เมื่อตานหลู่เดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ได้โทรศัพท์ทักานวลแล้วสอบถามถึงที่อยู่ของจิ้งว่าพักอยู่ที่ไหน เมื่อทราบแล้วตานอยู่จึงไปยังบ้านหลังดังกล่าว พอมาถึงบ้านได้พบกับแม่เลี้ยงแล้วสอบถามว่าบ้านหลังนี้มีคนชื่อจิ้งอยู่หรือป่าว แม่เลี้ยงกลับปฏิเสธว่าไม่มีคนชื่อจิ้งมาอยู่ที่นี้ ตานหลู่ไม่เชื่อดังคำบอก แม่เลี้ยงจึงเรียกจิ้งออกมาให้ตานหลู่ดูตัวแล้วให้ได้ถามความกันเอง เมื่อตานหลู่ได้พบน้องก็อดแสดงความดีใจไม่ได้จึงกำลังจะเข้าไปโศกนถือน้องสาวแต่จิ้งกลับทำท่าทางกับพี่ชายราวกับคนแปลกหน้าและยั่วกับแม่เลี้ยงว่าไม่รู้จักชายคนนี้ เหตุการณ์นี้ทำให้ตานหลู่เสียใจเป็นอย่างมากที่น้องตนเองแกล้งทำเป็นไม่รู้จักตนเอง จึงตัดสินใจกลับบ้านที่รัฐฉานทันที ตานหลู่นำเรื่องราวดังกล่าวมาเล่าสู่ให้แม่ฟัง ทำให้แม่นั้นเกิดความเสียใจเป็นอย่างยิ่ง การเสียใจในครั้งนี้ส่งผลทำให้ร่างกายของแม่ทรุดลงทันที (ในช่วงแม่และตานหลู่พัวพันใจกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของจิ้ง ก็เสียดความพริ้วพรรณนาเกี่ยวกับความเสียใจของแม่ ความน้อยใจในชะตาของฐานะอันยากจน พระคุณในการเลี้ยงดู การหลงลืมกำพืดตัวเอง พร้อมเสียงตอขอที่บรรเลงประกอบไปด้วย)

ฉากที่ 6 ในวันรุ่งเช้าคุณนายตื่นมาทำกับข้าวให้พ่อเลี้ยงกินตามเช่นเคย จิ้งก็ทำหน้าที่รับใช้งานในบ้านตามปกติ แม่เลี้ยงหมายใจว่าวันนี้ต้องการจะหาเรื่องให้จิ้งถูกล้อออกบ้านเพื่อไม่

ต้องการให้พ่อเลี้ยงเกิดความชื่นชอบหลงใหลจึงจนเกินคำว่าสาวใช้ จึงออกอุบายถามพ่อเลี้ยงว่าเห็นสร้อยทองประดับเพชรของคนหรือไม่ คนนั้นหาไม่เจอค้นในห้องเท่าไรก็ไม่เจอสักที พ่อเลี้ยงก็บอกไปว่าตนไม่เห็นสร้อยคอเส้นดังกล่าว แม่เลี้ยงจึงหันไปถามจึงว่าเจอสร้อยทองเส้นนั้นหรือเปล่า จึงก็บอกไปตามความจริงว่าไม่เห็นเช่นกัน แม่เลี้ยงจึงถามคำถามอื่นต่อไปว่า เป็นคนขโมยหรือเปล่า เมื่อจึงได้ยินคำถามเช่นนั้นก็ยืนยันว่าตนไม่ได้เอาไปจริงๆ แม่เลี้ยงจึงขอทำคั้นกระเป๋าล้วนตัวของจิ้งในห้องพักกลับเจอเส้นทองดังกล่าว แม่เลี้ยงจับได้คาน้ำชาเขาคั่วด้วยกลอุบายของตนเองที่วางไว้ แม่เลี้ยงจึงเข้าไปทบทวนและตัดพ้อต่อว่าด้วยคำพูดที่ว่า “นางจิ้ง คนไม่รู้สำนึก เป็นคนต่างดาวเข้ามาอาศัยในไทยแล้วกล้าทำอะไรมากระทำการทำผิดอย่างนี้ เมื่อทำผิดอย่างนี้จะจับตัวส่งตำรวจสถานเดียว แลมยังไม่พอยังจะมาให้ทำกับพ่อเลี้ยงอีกหรือ” เมื่อจึงได้ยินคำว่าตำรวจก็เกิดอาการหวาดกลัวในการถูกต้องคดีความ ตนจึงตัดสินใจขอลาออกจากงานเพื่อเป็นการชดใช้ความผิด (ในช่วงที่แม่เลี้ยงกำลังสั่งสอนในการกระทำเชิงชั่วสาว การถูกแม่เลี้ยงตำหนิ ผู้ชมเกิดอาการประทับใจในคำพูดและท่าทางในการแสดงจึงทำการโห่ร้องปรบมือเสียงดังเป็นยกใหญ่ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ศึกษาเกิดคำถามในใจว่าเขาประทับใจในความสามารถนักแสดงหรือเรื่องนี้อาจเกิดขึ้นจริงกับพฤติกรรมสาวไทใหญ่ในปัจจุบันก็ได้)

ฉากที่ 7 จิ้งถูกไล่ออกจากบ้าน จะไปหางานต่อที่ไหนก็ไม่กล้าอยู่ต่อไปเพราะกลัวความผิดจึงตัดสินใจกลับบ้านเกิด ในช่วงกำลังเดินทางกลับบ้านตนเองนั้นได้พิจารณาถึงการกระทำผิดต่อครอบครัวของตนตลอดการเดินทาง (จึงเกิดความเกี่ยวกับการต่อว่าตัวเองว่าเป็นลูกอกตัญญูต่อแม่และพี่ชาย ขากเกินที่จะให้อภัยได้พร้อมการบรณเฑาะพ) เมื่อเดินทางมาถึงบ้านก็ได้พบตามหลู่กำลังดูแลแม่ที่ป่วยหนักอาการปางตายจึงวิ่งโผล่เข้าไปกอดแม่และพี่ จิ้งได้ขอมาในการกระทำผิดของตน ทั้งสามแม่ลูกต่างร่ำไห้ใส่กันด้วยความอาลัยแห่งความลึกซึ้งกินใจเป็นที่สุด แม่เมื่อยะได้กล่าวตักเตือนลูกทั้งสองคนไว้ว่า “เป็นพี่น้องกันต้องรักกัน อย่าได้ทอดทิ้งกันให้คนใดคนหนึ่งต้องตกทุกข์ได้ยาก ความรักของครอบครัวนั้นเป็นความรักอันบริสุทธิ์ มากเสียยิ่งกว่าความรักที่ได้จากผู้อื่น โดยไม่รู้ว่าความรักของผู้อื่นที่มอบให้ นั้นเป็นความรักแอบแฝงไปด้วยอะไรบ้าง จริงใจมากน้อยเพียงใด” จากนั้นแม่เมื่อยะก็ได้สิ้นใจต่อหน้าลูกทั้งสองคน การจากไปของแม่สร้างความเสียใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจิ้งพูดตัดพ้อต่อว่าตนเป็นต้นเหตุที่ทำให้แม่ต้องตายจากโดยที่ตนไม่ได้ทดแทนบุญคุณกับแม่เลย (ในช่วงที่แม่เมื่อยะสั่งสอนลูกทั้งสองคน ผู้ชมหลายท่านไม่สามารถกลืนน้ำตาที่เปี่ยมไปด้วยความลึกซึ้งกินใจของเนื้อหาและการแสดงท่าทางที่สมจริงของนักแสดงก็ช่วยเพิ่มทวีความมีอารมณ์ร่วมของผู้ชมมากยิ่งขึ้นด้วย)

รูปที่ 47 ฉากเที่ยวตีสโก้เรค

รูปที่ 48 การแต่งกายที่แตกต่างของสถานะลูกจ้างคนไทใหญ่และนายจ้างที่เป็นคนไทย

เรื่องเซ่ทจ่าแหล่ป้านอ้อน เงินคำถ่อนอ้าไล่

ละครคณะจ๊าดไต่ยออดแซงแลงใหม่มีการนำเสนอเรื่องละครอย่างมากมายหลายแง่ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาขอเสนอละครเกี่ยวกับละครแห่งความรักเรื่องเซ่ทจ่าแหล่ป้านอ้อนเงินคำถ่อนอ้าไล่ แปลเป็นไทยคือ ความรักที่ไม่สามารถใช้จ่ายทองซื้อได้ เป็นละครเกี่ยวกับอุปสรรคของความรักหนุ่มสาวที่มีฐานะทางครอบครัวต่างกันราวฟ้ากับดิน ครอบครัวผู้หญิงมีฐานะร่ำรวย ครอบครัวฝ่ายชายมีฐานะยากจน เมื่อทั้งสองเกิดความรักต่อกันกลายเป็นรักต้องห้าม ความได้ทราบไปถึงครอบครัวฝ่ายหญิง อันสร้างความไม่พอใจและพยายามขัดขวางความรักอันบริสุทธิ์ทุกรูปแบบ จึงมีการเลือก

คู่ครองแบบคลุมถุงชนให้กับลูกสาวเพื่ออนาคตที่มั่นคงของลูกความรักทั้งสองคนนี้จะลงเอยกันอย่างไรต้องติดตามชมในเนื้อหาของละครเพราะเรื่องนี้ได้เกิดขึ้นจริงในสังคมชาวไทยใหญ่นำมาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวละครเรื่องนี้ มีเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้มข้นในหลายตอนเลยทีเดียว

ฉากที่ 1 ณ บ้านกระท่อมในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีครอบครัวประกอบอาชีพหาของป่า ในครอบครัวนั้นมีสมาชิกด้วยกัน 3 คนคือ พ่อ(ลุงตี๋หมา) แม่(แสงเคอ) ลูก(ตานหลู) นั่งพูดคุยกันหน้าบ้านเกี่ยวกับปัญหาด้านการเงินที่ไม่พอกินพอใช้ ตานหลูจึงบอกกับพ่อแม่ว่าจะหาอาชีพเสริมด้วยการหาผลไม้ไปขายในเมือง อาจเป็นอาชีพเสริมช่วยครอบครัวได้อีกทางหนึ่งจึงตัดสินใจออกไปหาผลไม้แล้วนำไปขายยังบ้านเรือนของคนในเมือง เมื่อเดินแร่ขายของได้มาพบบ้านหลังใหญ่ราวคฤหาสน์บนสวรรค์จึงร้องเรียกถามขายสินค้าให้คนในบ้าน แสงหาญ(ลูกสาวเจ้าของบ้าน) จึงเดินออกมาว่าใครนำสินค้าอะไรมาขาย เมื่อตานหลูได้พบสบตาเป็นครั้งแรกก็เกิดอาการหลงรักแสงหาญในทันที ด้วยรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณและกิริยาอันอ่อนหวาน เป็นที่ต้องตาต้องใจนัก แสงหาญเห็นตานหลูก็เกิดอาการตกใจในภวังค์แห่งความชื่นชอบเช่นเดียวกัน ด้วยความประทับใจจึงหมาสินค้าของตานหลูจนหมดและทั้งสองได้พูดคุยไต่ถามถึงชื่อเสียงเรียงนาม ที่อยู่อาศัย ในขณะที่กำลังคุยกันอยู่แม่ของแสงหาญ(พี่เขี้ยว) ก็เข้ามาห้ามแสงหาญไม่ให้คุยกับคนยากจน โดยให้เหตุผลว่าเราเป็นคนรวยก็ต้องคบหาแต่คนรวยหากไปคบค้าสมาคมกับคนจนจะทำให้เราเสียราศี แล้วขับไล่ให้ตานหลูรีบออกไปยังบ้านตน ในใจของแสงหาญและตานหลูต่างอธิษฐานพร้อมใจกันว่าขอให้ทั้งสองได้พบกันอีก

ฉากที่ 2 ภาพตานหลูในวันนั้นทำให้แสงหาญคิดถึงตานหลูเหลือเกินจึงออกตามหาบ้านตานหลูตามคำบอก ขณะเดินตามหาในทางเข้าหมู่บ้านก็บังเอิญไปพบตานหลูพอดี ทั้งสองได้พบกันอีกครั้งตามคำอธิษฐานดั่งมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยรู้เห็นเป็นใจกับความรักทั้งสองต่างรู้สึกยิ่งเกิดความประทับใจต่อกันมากขึ้น จึงพากันไปพูดคุยเชิงเกี้ยวพาราสีกันในสวนผลไม้(ในตอนเกี้ยวพาราสีก็มีการความโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย เป็นการความเกี่ยวกับความงามของแสงหาญและความโชคดียของการได้มาพบกันอีกครั้งของคนทั้งสอง ในช่วงเฮ็ดความอยู่คนชมก็ซื้อพวงมาลัยมาคล้องให้ทั้งคู่แสดงทั้งสองด้วยความชื่นชอบ) พ่อแม่ของแสงหาญรู้ว่าลูกตนเองหนีออกมาหาตานหลูจึงสะกดรอยตามแล้วได้พบเจอทั้งสองกำลังพูดคุยกันสองต่อสอง แม่(พี่เขี้ยว) จึงเข้าไปแยกทั้งสองออกจากกันแล้วต่อว่าตานหลูอย่างเสียหายด้วยประโยคที่ว่า “เป็นคนจนแล้วยังไม่รู้จักเจียมตัว เอ็ง ไม่เหมาะสมกับลูกสาวของข้า ลูกสาวข้าต้องได้แต่งงานกับคนรวยเท่านั้นไม่ใช่มาแต่งงานหรือแม้กระทั่งมาพูดคุยกับคนจนๆ อย่างเอ็ง” จากนั้นพ่อแม่จึงพาแสงหาญกลับบ้านแล้วต่อว่าในการกระทำของแสงหาญแม่จึงโทรศัพท์ไปหาหมู่หรีงตะซึ่งเป็นครอบครัวฐานะรวยเช่นเดียวกัน มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมานานเพื่อทาบตามจะขอลูกสาวให้กับครอบครัวหมู่หรีงตะที่มีลูกชายเพียงคนเดียวคือ จายป้อมวัน

เมื่อได้ยินคำเสนอของแม่(พี่เขี้ยว) จึงเกิดเห็นดีเห็นงามพร้อมใจยกลูกชายให้หมั้นด้วยฝ่ายมุหฺรึงตะบอบว่าในงานแต่งงานครั้งนี้ตนจะขอยกสินสอดให้แก่แสงเคอเป็นเงินจำนวน 5 แสนบาท เมื่อแม่ได้ยินเช่นนั้นก็ตบปากรับคำทันทีเพราะเห็นว่าเป็นจำนวนที่เยอะและคิดว่าเมื่อทั้งสองครอบครัวต่างมีฐานะดีทั้งคู่ จะยิ่งทวีความร่ำรวยยิ่งขึ้นไปโดยไม่ได้คำนึงถึงความสมัครใจของแสงหาญเลย

ฉากที่ 3 ในบ้านครอบครัวของจายป้อมวัน พ่อ(จายมุหฺรึง)และแม่ (สามหอม) จึงเรียกป้อมวันมาคุยเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองให้แก่ตน เมื่อป้อมวันทราบว่าจะได้ทำการหมั้นกับแสงหาญก็ดีใจเป็นอย่างมากเนื่องจากแสงหาญเป็นสตรีรูปงามที่มีชายหนุ่มหลายคนหมายปอง ป้อมวันเป็นลูกชายคนเดียวถูกเลี้ยงดูอย่างตามใจของพ่อแม่ จึงมีนิสัยขี้โมโห เอาแต่ใจตัวเองและเป็นเด็กค่อนข้างก้าวร้าวเมื่อประสบอารมณ์ไม่ได้ตั้งใจ กลับมาฝ่ายแสงหาญกำลังครุ่นคิดเกี่ยวกับงานหมั้นที่กำลังมาถึง ตนนั้นไม่อยากจะแต่งงานกับป้อมวันเลยสักนิดเลยตัดสินใจหนีออกจากบ้านเพื่อมาพบตานหลู่เพื่อบอกความจริงของการถูกลุมลุมงชนในครั้งนี้ เมื่อทั้งสองได้พบกันก็โผล่เข้ามาสวมกอดแล้วระบายถึงความอัดอั้นตันใจของอุปสรรคของความรักทั้งสอง ด้วยการความในบทร้องอารมณ์แห่งความเศร้า (ในช่วงทั้งสองกำลังกอดอยู่นั้น นักแสดงก็ร้องไห้ออกมาเพื่อเพิ่มอารมณ์ให้เกิดความสมจริง ทำให้ผู้ชมนั่งดูโดยเฉพาะแม่เต่าบางคน อดที่จะหยิบผ้าเช็ดหน้ามาปาดน้ำตาแห่งความสงสารไว้ไม่อยู่) แสงหาญกล่าวถึงความจำใจต้องยอมหมั้นกับชายที่ตนไม่ได้รักเนื่องจากไม่อยากจะพูดว่าว่าตนเป็นลูกกอดตัณญูต่อพ่อแม่ซึ่งตานหลู่ก็เข้าใจกับความจำเป็นนี้ เมื่อทั้งสองได้พูดคุยกันจนเสร็จจึงนั่งต่างแยกย้ายกันกลับบ้าน ตานหลู่ที่นั่งคิดน้อยใจในโชคชะตาของตนเองยิ่งนึกอยากมีเงินทองอยากร่ำรวยเหมือนคนอื่นเขาเพื่อจะได้มาสู่ขอแสงหาญหมั้นหมายก็ได้แต่พรีความปรารถนานี้โดยไม่รู้ว่าจะมีหนทางใดที่ทำให้ความรักนั้นสมหวัง

ฉากที่ 4 เมื่อถึงวันงานทั้งสองครอบครัวก็ประกอบพิธีการหมั้นเป็นไปอย่างสำเร็จด้วยดี แต่หารู้ไม่ว่า การคลุมถุงชนนั้นมีอาจเป็นนิมิตรหมายอันดีในการสร้างความรักแก่คู่บ่าวสาวได้เสมอไป ป้อมวันเมื่อได้ทำพิธีหมั้นหมายแสงหาญเสร็จสมบูรณ์ นับจากการเริ่มต้นชีวิตคู่ ป้อมวันก็พยายามจะขึ้นใจแสงหาญอยู่บ่อยครั้งแต่ไม่สำเร็จ จนมาวันหนึ่งป้อมวันพาแสงหาญไปที่สวนป่าเพื่อชื่นชมธรรมชาติก็คิดพยายามฝืนใจแสงหาญอีกครั้ง แสงหาญกลับไม่ยินยอมตามเคยทำให้ป้อมวันเกิดความโมโหเป็นอย่างมาก ได้ต่อว่าแสงหาญด้วยถ้อยคำไม่สุภาพและทำร้ายร่างกาย แสงหาญด้วยการตบตี เดชะบุญที่วันนั้นตานหลู่ออกมาหาของป่าพอดีได้มาพบป้อมวันกำลังจะขึ้นใจแสงหาญพอดี ได้เข้ามาช่วยเหลือและมีการต่อสู้กันเกิดขึ้น ปรากฏว่ามีมือการต่อสู้ของตานหลู่เหนือกว่าตนจึงตัดสินใจควักปืนจะมายิงตานหลู่ ในขณะที่ปืนแสงหาญก็วิ่งเอาร่างของตนเองรับกระสุนแทนตานหลู่ได้รับบาดเจ็บสาหัส ป้อมวันตกใจกับเหตุการณ์ดังกล่าวจึงหลบหนีไป ตานหลู่จึงรีบอุ้มร่างของแสงหาญไปหาหมอที่โรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด นับว่าโชคดีที่ลูกกระสุนไม่ถูก

จุดสำคัญจึงฟื้นชีวิตอันตรายไม่ตายจากตานหลู่แต่ตนเองนั้นยังไม่ได้สติ พ่อแม่ของแสงหาญทราบความแล้วรีบมาพบลูกสาวและเกิดความรู้สึกเสียใจกับการยกลูกสาวให้กับคนชั่ว แม่(พี่เขียว)กล่าวขอบคุณตานหลู่ที่ช่วยชีวิตลูกสาวตนเองและขอโทษในการดูถูกดูแคลนทุกๆ อย่าง ซึ่งตานหลู่ก็ไม่ได้ถือความอันใดเลย

ฉากที่ 5 คุณหมอ(จายเคอสูง) ตรวจดูอาการของแสงหาญว่าปลอดภัยดีแล้วจึงให้ครอบครัวพากลับไปรักษาตัวต่อที่บ้านได้ พอมาถึงบ้านเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมป้อมวันได้ทันวันจึงพาเจ้าตัวมาราบขอขมาแสงหาญพร้อมร้องให้ด้วยความสำนึกผิดของการกระทำชั่ว ซึ่งแสงหาญก็ได้ยกโทษให้แล้วกล่าวกับป้อมวันว่า “น้องยินดียกโทษให้พี่ในการทำผิดครั้งนี้ หวังว่าเหตุการณ์อันเลวร้ายนี้จะทำให้เราจบสิ้นการหมั่นหมายและเวรกรรมต่อกัน พี่จงไปปรับกรรมในสิ่งที่พี่ได้ก่อไว้เสียเถิด” จากนั้นแสงหาญก็ได้พูดความในใจกับพ่อแม่ของตนว่า “ลูกรักพ่อรักแม่จึงยอมหมั่นหมายกับชายที่ตนไม่ได้รักแม่แต่น้อยด้วยพระคุณทั้งสองที่เลี้ยงดูมา แต่ในครั้งนี่เขาเป็นคนชั่วลูกไม่อาจรักเขาได้แต่ลูกมีใจให้กับจายตานหลู่ ถึงเขาจะเป็นคนจนที่พ่อแม่ไม่ต้องการแต่เขาเป็นคนรวยน้ำใจและเป็นคนดี” คำในใจของลูกบาดลึกไปยังจิตใจของผู้เป็นพ่อแม่ จึงยอมใจอ่อนยกแสงหาญให้กับตานหลู่ครองคู่กันอย่างไม่กีดกันและสั่งกำชับตานหลู่ว่าหากตนรักแสงหาญจริง ต้องช่วยทำมาหากิน ขยันหมั่นเพียรในการทำงานอย่าทำให้ลูกสาวตนต้องตกตำล้าปากเป็นอันขาด ปาฏิหาริย์แห่งรักได้เกิดขึ้นจริงกับคู่นี้อันสร้างความปีติยินดีกับพวกเขาเป็นอย่างมากและตานหลู่ก็น้อมรับคำที่แม่ของแสงหาญได้กล่าวไว้ เพื่อเป็นการแสดงถึงความรักอันบริสุทธิ์ที่ตนมิให้แก่แสงหาญอย่างแท้จริง

รูปที่ 49 ฉากพิธีหมั่นหมาย

รูปที่ 50 ดานหลู่พำพรรณนาถึงความเจ็บปวดของความรักและความยากจนของครอบครัว

4.ละครเกี่ยวกับประเพณีต่างลง

ประเพณีต่างลงนับว่าเป็นประเพณีที่ชาวไทยใหญ่ให้ความสำคัญทางศาสนาด้วย แสดงออกถึงพลังแห่งความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนและเข้มข้นด้วยการสร้างบุญในรูปแบบต่างๆ ในการบวชต่างลงนั้นผู้เป็นพ่อและแม่ ย่อมให้ความสำคัญในการทุ่มทุนสร้างงานบุญให้มีความยิ่งใหญ่ที่สุดตามกำลังความสามารถจะทำได้ ทั้งการจัดหาเครื่องแต่งกายต่างลง การจัดเครื่องอุปสมบทต่างลง การจัดหาอาหารการกินแก่แขกผู้มาเยือน การดูแลต่างลงประดุจเป็นเจ้าของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินตามคติความเชื่อ การบวชต่างลงนับว่าเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งต่อวิถีชีวิตคนไทใหญ่ที่เกิดขึ้นมาครั้งหนึ่งเมื่อตนเองมีโอกาสเป็นผู้ให้กำเนิดบุตรชายต้องสร้างบุญใหญ่ในพิธีบวชต่างลง แต่เนื่องจากชีวิตคนไทใหญ่ไม่ได้สมบูรณ์แบบในทางครอบครัวเสมอไปเช่นเดียวกับสังคมอื่นๆ ปัญหาการหย่าร้าง หรือ การสูญเสียผู้เป็นเสาหลักของครอบครัวก็พบบ่อยครั้งในการบวชต่างลง คือ ต่างลงบางองค์อาจไม่มีพ่อเนื่องจากพ่อมีความจำเป็นต้องไปเป็นทหารในต่างแดนแล้วเสียชีวิตจากการรบเพื่อการรักษาอิสรภาพของชาติไทใหญ่ หรือ ต่างลงไม่มีแม่เนื่องจากมีปัญหาในครอบครัวเรื่องการหย่าร้าง เป็นต้น ดังนั้นในงานต่างลงคณะเจ้าโตยอดแขวงแลงใหม่จึงหยิบยกปัญหาชีวิตของต่างลงแ่งมูมหนึ่ง มาสร้างเป็นละครให้มีความสอดคล้องกับงานต่างลง เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกอันปวดร้าวของต่างลงกอบกับแทรกคำสั่งสอนอะไรบางอย่างแก่ต่างลง

ให้พิจารณาในการยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นผ่านละครสอนใจ เรื่อง ส่างลองผานแม่ โดยผลสำรวจจากคนในคณะตระเวนตักเหตุผลตอบรับจากคนดูแล้ว ได้รับความชื่นชอบและทราบซึ่งกินใจในเนื้อหาเป็นอย่างมาก ทำให้คนชมตลอดจนต่างลองมีสามารถกลืนน้ำตาได้ด้วยความเกี่ยวเนื่องระหว่างชีวิตจริงและเนื้อหา ตลอดจนการเข้าถึงความรู้สึกของสถานการณ์ของละครทำให้ละครเรื่องนี้ได้รับการขนานเรื่องนี้เป็นละครชิ้นข้อแห่งปีเลยทีเดียว

ละครเรื่อง ส่างลองผานแม่

ละครเรื่องส่างลองผานแม่ แปลเป็นภาษาไทยว่า ส่างลองไม่มีแม่ เป็นละครที่มีการหยิบยกเค้าโครงเรื่องมาจากละครไทยและละครตำนานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อเรื่อง เจ้าสุธนกับนางมโนราห์ แต่ทางคณะยอดแสงแลงใหม่มีการนำมาปรับเรื่องทั้งหมดให้มีความสอดคล้องกับงานประเพณีต่างลองที่จัดขึ้นในหมู่บ้านเปียงหลวงและชุมชนอื่น มีการแต่งเรื่องขึ้นไว้ได้อย่างน่าสนใจดังเนื้อหาของละครไว้ดังนี้

ฉากที่ 1 บนสวรรค์ชั้นฟ้า ณ วิมานเทพแห่งหนึ่ง มีท้าวแสงคำและท้าวนางแสงหอม มีธิดารูปงามทั้ง 7 องค์ ในทุกๆ 7 วัน (1 วันของสวรรค์เท่ากับ 1 ปี ของโลกมนุษย์)นางธิดาทั้งหลายจะเหาะลงมายังโลกมนุษย์เพื่อลงมาเที่ยวเล่นในป่าใหญ่และชอบพากันมาเล่นน้ำอริระวาเป็นประจำ เมื่อถึงกำหนดวันดังกล่าวเหล่านางฟ้าธิดาทั้ง 7 ก็ลงมายังโลกมนุษย์ดังตามเคยต่างพากันเล่นน้ำกันอย่างเพลิดเพลิน น้อยคนสุดท้องชื่อว่า “นางทวยคำ” เกิดเห็นกวางคำดวงมที่กำลังจ้องหน้าตนอยู่เกิดสะดุ้งวิ่งเข้าไปในป่าลึก นางทวยคำจึงตามไปดูแล้วเกิดพลัดหลง ตนพยายามเดินทางออกเท่าไรหาก็หาไม่เจอ จะเหาะขึ้นไปยังเหนือฟ้าก็ทำไม่ได้เนื่องจากได้ถอดผ้าคลุมไหล่วิเศษทิ้งไว้กับพี่ๆ ทั้ง 6 ในขณะที่พี่น้องอีก 6 องค์กำลังเล่นน้ำอยู่ ก็พบว่านางทวยคำนั้นหายตัวไป ก็ต่างพากันออกตามหาโดยทั่วแต่ไม่พบวิแววน้องสาวคนสุดท้องเลย เหล่าพี่ธิดาเกิดความกังวลและเป็นห่วงน้องสาวเป็นยิ่งนักแต่หาเท่าไรหาก็ไม่พบจึงได้แต่เก็บเอาผ้าคลุมไหล่ของน้องกลับสวรรค์แล้วเอาความไปบอกยังท้าวแสงคำและนางแสงหอม ข่าวร้ายนี้สร้างความเสียใจแก่ท้าวทั้งสองเป็นอย่างมากจึงกล่าวแก่ธิดาทั้ง 6 ว่าอีก 10 วันประจวบสวรรค์จะเปิดอีกครั้งแล้วพ่อจะลงไปตามหานางทวยคำเอง

ฉากที่ 2 ในขณะที่นางทวยคำเดินพลัดหลงเข้าไปในป่าได้พบกับหนุ่มยากคนหนึ่งนามว่า “สายแลง” ได้ให้ความช่วยเหลือตนเองในการให้ที่อยู่อาศัยและคอยดูแลปรนนิบัติตนเป็นอย่างดี การกระทำอันแสนดีของสายแลงเป็นบ่อเกิดแห่งความรักอันบริสุทธิ์ทั้งสอง จายสายแลงบอกแก่นางทวยคำว่าตนเองนั้นเป็นคนยากจนมิได้มีเงินทองมั่งมีอะไรหากนางทวยคำมาอยู่กับฉันแล้วจะทำให้ตนเองต้องลำบาก แต่สิ่งนี้มีได้เป็นอุปสรรคต่อความตั้งใจจะเป็นคู่แท้ของนางทวยคำเลย กลับ

ยอมรับในความยากจนและพร้อมจะต่อสู้ชีวิตร่วมกันกับสายแสง ทั้งสองอยู่กินด้วยกันจนมีลูกชายหน้าตาน่าเอ็นดูเป็นอย่างมาก ได้ตั้งชื่อให้แก่บุตรชายว่า “หนุ่มแสง” เป็นเด็กว่านอนสอนง่ายช่วยเหลืองานบ้านเรือนเป็นอย่างดีมีจิตใจดีมีจิตใจตกตัญญูกับพ่อแม่เป็นที่สุด เมื่อหนุ่มแสงอายุได้ 9 ขวบ นางทวยคำและสายแสงจึงพูดคุยกันถึงการบวชส่งลงลูกชายว่าถึงเวลาที่ต้องให้ลูกเข้ารับการบวชตามประเพณีแต่ครอบครัวของเรานั้นยากจนนักจึงตัดสินใจไปขอเพื่อนในหมู่บ้านช่วยเป็นพ่อสร้าง แม่สร้าง⁷ ให้กับบุตรของตนเองเนื่องจากครอบครัวตนเองไม่มีทรัพย์พอจะจัดงานส่งลงให้กับบุตรของตนเอง เมื่อเพื่อนบ้านรับเป็นพ่อสร้าง แม่สร้าง ก็จึงช่วยกันจัดเตรียมข้าวของในการอุปสมบทกันอย่างสนุกสนาน สร้างความสุขใจกันอย่างถ้วนหน้า

ฉากที่ 3 ในวันรุ่งเช้าของวันงานบวชส่งลง นางทวยคำออกไปตักน้ำที่ท่าน้ำของหมู่บ้านเพื่อนำมาจัดเตรียมในการทำอาหารต้อนรับแขกผู้มาเยือนส่งลงหนุ่มแสง ในขณะที่กำลังตักน้ำอยู่ท้าวแสงคำก็ปรากฏตัวต่อหน้านางทวยคำผู้เป็นบุตรสาวคนสุดท้ายที่สร้างความสุขแก่ทั้งสองเป็นอย่างมาก ท้าวแสงคำเมื่อได้พบลูกก็โอบกอดบุตรสาวด้วยความคิดถึงเป็นที่สุดและบอกให้นางทวยคำกลับไปพร้อมกับตน เนื่องจากวันนั้นเป็นวันประสูติสวรรค์เปิดและปิดในวันเดียว เมื่อนางทวยคำรู้ว่าตนเองต้องกลับสวรรค์เนื่องจากมิสามารถฝ่าฝืนกฎสวรรค์ก็อปรกับต้องไปพบท้าวแสงหอมและพี่ๆ ทั้ง 6 องค์ที่กำลังรอตนเองอยู่เปรียบดั่งสายฟ้าฟาดกลางหัวใจของคนเป็นแม่ เนื่องจากตนเองต้องพลัดพรากจากลูกโดยมิได้ล้าลา เมื่อถึงเวลานางทวยคำจึงจำใจกลับสวรรค์พร้อมพระบิดาได้แต่นั่งมองลูกชายอันเป็นที่รักบนสวรรค์ด้วยความทรนใจเป็นอย่างยิ่ง กลับมาทางบ้านสายแสงผู้เป็นสามีในขณะที่กำลังเริ่มพิธีบวชส่งลง เกิดความหวั่นใจว่าทำไมนางทวยคำหายไปจากงานจึงออกตามหาไปทั่วหมู่บ้านแต่กลับไม่พบวี่แวว ในใจเริ่มสังหรณ์ว่าอาจเกิดเหตุอันเป็นไปบางอย่างกับนางทวยคำเป็นแน่แต่ตนเองต้องประคองงานส่งลงของลูกให้บรรลุไปด้วยดีโดยไม่ให้เกิดผลกระทบของงานน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่งลงหนุ่มแสงได้แต่ถามพ่อว่าแม่หายไปไหนทำไมไม่มาแต่งงานแต่งงานไว้ให้กับลูกตามประเพณี จายสายแสงได้แต่เงิบไม่พูดจาแม้แต่คำที่ไหลออกมาเป็นคำตอบให้กับลูก เมื่อส่งลงแล้วถามความจริงกับพ่อจึงได้คำตอบว่าแม่หายตัวไปโดยมิทราบสาเหตุอันสร้างความเสียใจแก่ส่งลงเป็นอย่างมาก เมื่อทราบว่าแม่ตนหายไปหน้าที่ของการดูแลส่งลงต้องตกเป็นของแม่สร้างแต่ส่งลงมิยอมให้ใครมาทำหน้าที่แทนแม่ของตนเองเป็นอันขาด ได้แต่ร้องไห้และโพนทะนาหาแม่ทวยคำตลอดเวลา การร้องไห้พรั่นหาแม่ทวยคำของ

⁷ จากการสัมภาษณ์ป้าหลวงและพ่อสร้าง แม่สร้าง ทราบมาว่าในวันฉัตรบวชส่งลงหากครอบครัวส่งลงรูปใดไม่มีทรัพย์พอในการจัดงานก็จะมีวัฒนธรรมการขอให้อาจารย์นั่ง หรือ มิตรสหายช่วยอุปการะการจัดงานด้านทรัพย์สินหรือสิ่งของราวกับเป็นพ่อแม่บุญธรรมของส่งลง หรือ พ่อสร้าง แม่สร้าง เพราะถือว่าการทำบุญกับส่งลงนั้นเป็นการทำบุญที่ได้รับอานิสงส์อย่างมหาศาลเนื่องจากเป็นการให้ความเชื่อเหลือด้านการช่วยเหลือให้มีผู้สืบสานพระศาสนาสืบไป

ต่างลองสร้างความเศร้าโศกเสียใจแก่ผู้ร่วมงานต่างลองเป็นอย่างมากได้แต่ปล่อยให้ต่างลองให้ทำหน้าที่ของต่างลองให้ดีที่สุดตามสิ่งที่พ่อแม่มุ่งหวังใจไว้ แต่ถึงจะปล่อยให้ต่างลองอย่างไรก็ไม่ประสบผลสำเร็จจริงแต่จะให้แม่ผู้บังเกิดเกล้าเพียงผู้เดียวเท่านั้นเป็นผู้ทำหน้าที่

ฉากที่ 4 ในขณะที่ต่างลองและคนรอบข้างกำลังรำให้กับเหตุการณ์สะเทือนใจดังกล่าว นางทวยคำจึงวอนขอท้าวแสงคำลงมายังโลกอีกครั้งในช่วงเวลาประสูติสวรรค์ยังเปิดอยู่เพื่อต้องการมาพบสามีและลูกอีกครั้ง ท้าวแสงคำเห็นใจคำร้องขอลูกสาวจึงอนุญาตให้นางลงมายังโลกอีกครั้ง ทันใดนั้นนางทวยคำก็ปรากฏกายในรูปนพิตยที่มีเพียงสายแสงและต่างลองหนึ่งแสง เห็นเพียงแค่สองคน นางทวยคำเล่าความจริงแก่ทั้งสองว่าแท้ที่จริงแล้วตนเองนั้นเป็นใครและเพราะเหตุใดต้องจากลาทั้งสองไป เมื่อบอกสาเหตุแล้วจึงสั่งสอนต่างลองผู้เป็นบุตรไว้ว่า “วันนี้เป็นวันมหามงคลยิ่งสำหรับชีวิตของคุณผู้ชายพึงต้องปฏิบัติแก่บิดา มารดา ขอให้ลูกตั้งใจศึกษาพระธรรมและนำคำสั่งสอนของพระพุทธองค์มาใช้ปฏิบัติแก่บิดาและผู้มีอุปการคุณ การเป็นลูกกตัญญูนั้นเป็นคุณสมบัติอันดีของการเป็นคนดี แม่นั้นขอโทษลูกอย่างสุดซึ่งที่ต้องจำลาจากไป แต่แม่ไม่ได้ทอดทิ้งลูกให้เดี๋ยวตาย ลูกยังมีพ่อและมิตรสหายอันเป็นที่รักของพ่อแม่คอยดูแลให้ลูกเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในภายภาคหน้าและแม่จะคอยเฝ้าดูลูกอยู่บนสวรรค์ตลอดเวลา ถึงไม่มีแม่อยู่เคียงข้างลูกแล้วแต่แม่ยังสถิตในดวงใจของลูกเสมอและลูกก็จะสถิตอยู่ในดวงใจแม่ไปตลอดกาลนาน” เมื่อนางทวยคำสั่งสอนลูกต่างลองแล้วก็ค่อยๆ ลอยลับหายไปในกลุ่มเมฆขาว คำสั่งสอนของนางทวยคำทำให้สะกิดใจต่างลองหนุ่มแสงระลึกรู้ว่าตนเองต้องทำหน้าที่ต่างลองให้สำเร็จไปได้ด้วยดีตามคำขอของมารดา จึงทำการดำเนินพิธีต่างลองพร้อมน้ำตาแห่งความเสียใจจนเสร็จสิ้นพิธี

ในขณะที่กำลังแสดงอยู่นักแสดงในคณะ คนชม ต่างลอง ญาติพี่น้องของต่างลองที่รับชมละครเรื่องนี้ต่างพากันรู้ว่าในละครเรื่องนี้มากพอสมควรเนื่องด้วยอาจเป็นสิ่งสะเทือนใจกับหลายครอบครัวที่ประสบปัญหาดังกล่าวหรือเหตุการณ์ใกล้เคียง แต่ในคราวน้ำตาของคนดูก็ได้สาระเพียงแต่ความสุนทรีย์แห่งการละครนั้นแต่ทราบซึ่งถึงคำสั่งสอนของนางทวยคำที่มอบไว้ให้กับต่างลองหนุ่มแสง เปรียบดังคำสอนตัวแทนของผู้เป็นพ่อแม่หรือผู้มีอุปการคุณต่างลองให้พึงระลึกและควรปฏิบัติตามคำสั่งสอนในบทละคร ละครเรื่องนี้ยังเป็นละครที่ตราตรึงอยู่ในความทรงจำของคนในหมู่บ้านและคนมาเที่ยวชมงานต่างลองของหมู่บ้านเป็ยหลงหลายคนมากเลยทีเดียว

รูปที่ 51 จากส่องลงหนุ่มแลงรำไห่หานางทวยคำผู้เป็นมารดา
ที่มา : สารคดีพันแสงรุ่ง ตอน จ้าดโตมหรสพแห่งความสุข

4.8.15 ร้องเพลงเสงก้องมองแวง

หลังจากการแสดงละครเสร็จสิ้น นักแสดงละครทั้งหมดจะออกมาหน้าเวทีและร่วมกันร้องเพลงเสงก้องมองแวง พร้อมทำรำยรำแบบเรียบง่ายอย่างพร้อมเพียงกันเป็นแบบนี้ทุกครั้ง เพลงเสงก้องมองแวงจึงถือเป็นบทเพลงปิดการแสดงละครซึ่งมีเนื้อหาของบทเพลงดังนี้

เสงก้องมองแวงปอยแซงจ้าดโตเงินไคสำอาง

(เสียงฆ้องเสียงกลองเมื่อบรรเลงร่วมกันกลายเป็นเสียงหนึ่งเดียวคังชาติเรา)

กนหมู่จู้แซกข้อส้มต้อนปอยป้าง

(คนกลุ่มเชื้อชาติเดียวกัน มาร่วมชุมนุมกันร่วมกันร้องเพลงในงายปอยรันเริง)

ผางนੂੰนยอคกัันอ่อนแผวมา

(มีทั้งคนหนุ่ม คนสาว คนสวย คนงามมารวมตัวกันในงานคืนนี้)

ยึกเหมียวแล่อำเกยิกอำเอิกเซเซไหนก็ออย่าเช่นจ้าเฮาปี้จายห่ม่าตกฮอดแผวมา

(ท่านคนชมทั้งหลายของจงให้กำลังใจที่พวกเรามาเดินรำให้ท่านดูในค่ำคืนนี้)

มาปย้าปอยต่อฝักปีกจามหมอ ข้อหนอ

(เราตั้งใจทำการแสดงให้ท่านชมอย่างสุดความสามารถ)

แคนต้อเอหลูเสก้าจาดลำเส่นเฮวก้อ หลอเล่หลอเล่โดยหวยตีมา

(ขอท่านเอ็นดูเรา ขอให้ท่านดูการแสดงเราอย่างตั้งใจและช่วยส่งกำลังใจซึ่งกันและกัน)

จายสำอางปลุกลำล้าส้มต้อนนอน ไปนเหลลออ

(เพราะตั้งใจแสดงจนถึงดึกค่ำ อาจทำให้เรานั้นนอนหลับตื่นสาย)

นานไถ่ยาภิไธยก็ปักต่อมึนแจ่มแสงตา

(เรานอนหลับตื่นสายเพราะไม่มีใครมาปลุกเราให้ตื่นเช้า)

ตื่นแจ่มเย้าหว่ายหวิ้นหลอมมุ้งโดยหา

(เมื่อมีคนมาปลุกเรตื่นแล้วแต่ใจจริงๆ ยังไม่อยากจะตื่นเอาเสียเลย)

หาป้อเลี้ยงแห่มเลี้ยงคัตไทอ่อนสังเป็นนางงยา

(ความฝันเปรียบเหมือนการหาผู้อุปถัมภ์เป็นมหาเศรษฐี ที่เรายังหาไม่เจอ)

หากก็ฮักก็เปงอ่อนสังเป็นนางงยา สู่อ้ายอดเฮาเจ้าเฮาปี้จายหวานเฮ็ดไฮ้

(แม้แต่จะหากคนรักคนชอบก็ยัง ไม่เจอ คงไม่มีใครสนใจเนื่องจากเรานั้นเป็นคนทำอะไรทำ

นา)

ล่าซู้ค่อยหน้อยหม่านตานเป็นแห่มเส็งสัตเทเหนโป โม่ยเมิงหลอย

(แต่คนดูทั้งหมดทั้งมวลนี้ล้วนแล้วแต่เป็นมหาเศรษฐีใน 9 เมืองหลวงแห่งรัฐฉาน)

4.8.16 ร้องเพลงเหลิงเขี้ยวล่อเหลง

ในวาระงานสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นเชื้อชาติหรือเกี่ยวข้องกับทางการเมืองไทใหญ่ เพลงเหลิงเขี้ยวล่อเหลงมักได้รับความนิยมนำมาขับร้องในการแสดงจำกัด เพื่อเป็นบทเพลงบอกเล่าเรื่องราวความสำคัญของความหมายธงชาติไทใหญ่ อันประกอบไปด้วย สีเหลือง สีแดง สีขาว และสีเขียว ประสานกันออกมาเป็นธงชาติไทใหญ่ บทเพลงนี้ได้สื่อความหมายของธงชาติให้ผู้ฟังได้เข้าใจถึงความหมายและตระหนักไปตามๆ กับเนื้อเพลง เมื่อมีการร้องแล้วแน่นอนต้องมีการรำรามาประกอบด้วย เช่น ณ คอยไตแลงในวันเจ้อจ้ดจั้งไต (วันเชื้อชาติไทใหญ่) การแสดงจำกัดคณะยอดแซงแลงใหม่ร่วมกับนักแสดงจำกัดคอยไตแลงเคยนำบทเพลงเหลิงเขี้ยวล่อเหลงนี้ใช้ประกอบการรำธงชาติไทใหญ่ โบกสบัดพร้อมจั้งหะรำที่เรียบง่ายด้วยนักแสดงตั้งแต่วัยเด็กจนถึงกลุ่มวัยรุ่น อันเป็นการแสดงใหม่เพื่อต้องการตอกย้ำให้คนดูทุกเพศทุกวัยร่วมตระหนักความหมายบทเพลงผ่านธงชาติโบกสะไวในบทเพลงดังกล่าว อันมีเนื้อหาดังนี้

เหลิง เขี้ยว ล่อ เหลง สามเงาไตเฮายุกปกกานในป้าง

(เหลืองเขียวและแดง สามสีนี้ที่พวกเรายกย่องนำมาเป็นเพลงพ็อนรำ)

เหลิ่นหล่งว้างหญูไสเพะอะไว้นัก้าหางเต็นคอนสอนในหมอกหมวยลม

(พระจันทร์นั้นส่องแสงสว่างเป็นวงใหญ่คือสีขาวประดับไว้ตรงกลางธงชาติเพื่อรับลม

ไหว)

ไตอะเงี่ยมแต้ม โอน โคนอ้อมพั้งพี้ดกั้นจม

(ชาติไทใหญ่ไม่ยอมย่อท้อต่อความลำบากคั้งการสแสดงที่นำเสนอแก่ท่านผู้ชมทั้งหลาย)

ลมป้อคอนทอนแพ็ดหลาบสามตอนคอนหนึ่งสามตอนคอนหนึ่ง แด้นอ
 (ลมพัดตรงชาติสามสี่เราปลิวไวงดงามแท้หนอ)
 ไน่เข้าเขาแปงทุงหลี่เมียวไตไค้เสอเคอถูกวาคำวันหนึ่ง
 (และนี่เป็นวัฒนธรรมอันดีงามของเราชาวไทใหญ่เผ่าพันธุ์แห่งเสื่อเขามาแต่โบราณกาล)
 จิงยู่กเอาเล็ดหัดกั๊ดคอนอ้าวอนเป็นเส้า
 (เรามีสายเลือดแห่งความกล้าหาญ เข้มแข็งและไม่วิงวอนต่อชนชาติอื่นใด)
 ลูกเอาไน่กว่าน้ำผู้กาคักใหญ่สูงชันตอนมาปาผู้ตักไค้มีเหยงนปิงเหยง คี๊ดกาบคี๊ดป่านข้า
 คี๊ดกาบคี๊ดป่าน ข้าหนอ
 (นับแต่นี้ไปเราจะมีความรุ่งเรืองกับชาติเพราะเราเป็นผู้มีปัญญาทัดเทียมกับชาติอื่นๆ)

รูปที่ 52 การแสดงเหลียงเขี้ยวหลงด้วยการนำธงชาติไทใหญ่เป็นสัญลักษณ์ประกอบบทเพลง
 ที่มา : สารคดีรายการอิสรภาพรัฐฉาน www.taiyai.net

4.8.17 ก้าตางก้ามนจ่อ

ตางก้ามนจ่อ หรือ การรำเบ็ดเตล็ด นอกเหนือจากรูปแบบการรำดั้งเดิมที่ผู้ศึกษาได้เรียงลำดับ
 ไปแล้ว คณะจัดไต่ยอดแข่งแลงใหม่ก็มีการนำเสนอการแสดงในรูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่เป็นการแสดง
 แบบเดิมที่นิยมทำในจ้าดไตที่นี้หมายถึง การเปิดโอกาสของนักแสดงภายใน หากคนใดมีการแสดง
 อะไรที่ฟังคิดประดิษฐ์ใหม่ก็จะลองนำมาแสดงแล้วพิจารณารูปแบบการแสดงว่ามีเสียงตอบรับมาก
 น้อยเพียงใด หากมีกระแสอันดีก็就会被คัดเลือกให้เป็นการแสดงพิเศษต่อไป เช่น การรำแบบเดี่ยว
 การแสดงเลียนแบบสัตว์ การรำเพลงสงกรานต์ การผลัดกันลูกหลานของนักแสดงในขณะที่มีฝีมือ

การฟ้อนรำขึ้นแสดงแก่ผู้ชม เป็นการสร้างความหลากหลายในรูปแบบการแสดงจำตอไตของคณะ เพื่อมิให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกซ้ำของการแสดงของคณะ

ไม่เพียงแต่เปิดโอกาสทางเวทีให้แก่นักแสดงในคณะเท่านั้น สำหรับคนนอกคณะท่านใดที่มีความสามารถทางด้านการเห็ดความ การรำร่า ทางคณะจำตอไตยอดแขวงแงใหม่ยินดีเปิดเชิญท่านผู้นั้นขึ้นเวที แต่ต้องเกิดจากการรู้จักมักหรือมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นพื้นฐานการยินยอม นักแสดงภายนอกมักนิยมแสดงการกำลาย กำแลว เห็ดความ เป็นต้น แต่มีการแสดงหนึ่งที่น่าสนใจเกิดความรู้สึกดีเป็นอย่างมากนั่นก็คือ นักแสดงไทใหญ่นอกคณะนำการแสดง “ฟ้อนขันดอก” อันเป็นการแสดงของชาวล้านนาขึ้นรำร่าบนเวที นักแสดงเลือกใช้บทเพลงพื้นเมืองล้านนาพร้อมทำรำร่าอย่างสาวล้านนาแต่ยังคงติดท่าทางรำอย่างไทใหญ่ ก็ทำให้ได้อารมณ์ที่น่ารักและแปลกใหม่สำหรับคนไทใหญ่หัวใจล้านนาไปอีกแบบ อย่างไรก็ตาม การฟ้อนขันดอกโดยชาวไทใหญ่ทำให้เกิดความเข้าใจของการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งธรรมดา เพราะด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมของชาติพันธุ์ล้านนาและไทใหญ่ยังคงพันผูกอย่างต่อเนื่อง จึงมีแปลกที่ชาวไทใหญ่จะขอหยิบยืมการแสดงของชาวล้านนาเสนอแก่ชาวไทใหญ่ที่มีเคยพบเห็น กลับมองว่าเป็นสะพานเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีแห่งวัฒนธรรมทั้งสองไว้มิให้ขาด

รูปที่ 53 การแสดงเลียนแบบท่าทางของกบเพื่อสร้างสีสันและเรียกสีเสียดหัวเราะแก่ผู้ชม

รูปที่ 54 การฟ้อนขันดอกแบบล้านนาโดยชาวไทยใหญ่

4.8.18 ก้าโยคยา

การรำโยคยานี้หากฟังแล้วก็มีสำเนียงคุ้นหูคล้ายกับภาษาพม่าคำว่า โยเดีย อันหมายถึง อูธยา นั่นเอง หากเทียบกับการแสดงแบบนาฏศิลป์พม่าปรากฏรูปแบบการแสดงที่มีทำนองเพลงคล้ายคลึงการรำโยคยาของไทยใหญ่โดยมีชื่อการแสดงว่า “ตะบิन्दาน หรือ เวชยันตา” สำหรับการรำตะบิन्दานของพม่ามีทำนองเพลงคล้ายกับเพลง “ม่านม้วยเชียงตา” ของไทยอันเป็นบทเพลงและการแสดงที่พระราชชายาเจ้าดารารัศมี พระชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เช่นเดียวกันซึ่งผู้ศึกษาเข้าใจว่าการมีลักษณะทำนองดนตรีคล้ายกันอาจเป็นเพราะเกิดการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมที่ส่งทอดต่อกันจนตกตะกอนเป็นแบบฉบับตนเองในแต่ละพื้นที่และผู้ศึกษาสันนิษฐานว่าเพลงโยคยาที่หยิบยืมทำนองเพลงเวชยัน หรือ ตะบิन्दาน นำมาปรับใช้กับเครื่องดนตรีจำัดใดกลายเป็นรำโยคยา นั่นเอง นักแสดงกล่าวว่าทำรำโยคยานั้นต้องเน้นย้ำจังหวะทำรำอย่างช้าๆ ถ่ายทอดอารมณ์ด้วยความรู้สึกอ่อนหวานและแสดงออกถึงความงามของทำรำผ่านสีหน้าซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับทำรำเวชยัน หรือ ตะบิन्दาน การแสดงนี้ส่วนมากเป็นนักแสดงผู้หญิงสวมชุดอย่างนางงามมีออกมารำประมาณ 3 – 5 คน โดยประมาณ การรำจะให้นักแสดงแต่ละคนแสดงทำรำแบบเดี่ยวเวียนไปจนครบแล้วจึงรำรำในท่าพร้อมกันช่วงตอนท้ายเพลง

สำหรับการก้าโยคยาของคณะยอดแสงแลงใหม่ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การรำประเภทแบบหมู่เพียงเท่านั้น มีการนำเสนอการแสดงโดยให้เด็กหญิงที่เป็นนางปายอหรือนางสุรสดีประจำคณะ

ออกมาร่ายรำในบทเพลงนี้เช่นเดียวกัน แต่ความพิเศษที่ต่างกับการรำแบบหมู่คือ การรำตัวอ่อน นักแสดงคนนั้นต้องออกมาร่ายรำในท่วงท่าที่อ่อนช้อยตามรูปแบบของการรำโยคยาแต่สอดแทรก การรำแบบตัดตัวในอิริยาบถต่างๆ รวากับท่าฤๅษีตัดตนของการนวดแผนไทยผสมผสานกับท่า รำอย่างลงตัว การแสดงแบบนี้ได้รับความชื่นชอบแก่คนดูเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในท่าที่ ยาก ระหว่างนักแสดงกำลังแสดงอยู่โฆษกประจำคณะจะประกาศแก่ท่านผู้ชมว่าหากท่านใด ต้องการดูท่ารำโยคยาแบบตัดตัวของเด็กหญิงผู้นี้อีก ท่านลองเอาเงินแบบธนบัตรวาง ไว้ที่พื้นเวทีแล้ว เด็กหญิงคนดังกล่าวจะรำ โนม้ตัวเอาปากคาบธนบัตรดังกล่าวขึ้นมาเพื่อเป็นค่ารางวัลพิเศษในการ แสดง เงินรางวัลดังกล่าวถึงแม้ว่าอาจมิได้เป็นจำนวนมากนักแต่สนองคุณแก่นักแสดงในเชิงเป็น แรงบันดาลใจส่วนหนึ่งให้นักแสดงเกิดความภาคภูมิใจของการแสดงและมีจิตใจพัวผูกกับการสืบ สานเป็นจืดไตต่อไปโดยอัตโนมัติ

รูปที่ 55 การรำโยคยา

รูปที่ 56 การรำโยคยาแบบพิเศษด้วยการรำตัดตัวผสานท่ารำชรา

4.8.19 ความป็นชู

ความป็นชูเป็นการความประเทหนึ่งของการเฮ็ดความ จะนิยมเป็นการร้องเพลงในช่วงท้ายของการแสดงจาดไตหลังจากผ่านการแสดงฟ้อนรำ การร้องเพลงต่างๆ การละครจนมาถึงการความป็นชูนั้นหมายถึงการที่ผู้ชมต้องการให้หมอกความประจำคณะขับร้องบทเพลงอะไรก็ได้ที่ตนเองต้องการขอให้หมอกความช่วยร้องเพลงให้ฟัง หรือเป็นการร้องเพื่อประกาศถึงจุดประสงค์อะไรบางอย่างของผู้ร้องขอโดยใช้การร้องเพลงความมาเป็นตัวบรรยายพร้อมการ บรรเลงสีตอยอประกอบ หากหมอกความคนใดร้องถูกใจคนขอก็จะมีการตบรางวัลให้กับหมอกความด้วยการซื้อพวงมาลัยของทางคณะพวงละ 10 บาทหรือเป็นการให้รางวัลเป็นส่วนต่างนับว่าความป็นชูเป็นการความที่ต้องใช้ความสามารถทางภาษาและไหวพริบในการคิดประดิษฐ์คำร้องแบบสดอย่างไรให้ถูกใจคนดู

4.8.20 ก้าเยิง

ก้าเยิงนั้นในความหมายของการแสดงจาดไตหมายถึง การฟ้อนรำของเหล่าสาว ๆ ผู้งดงาม โดยทางคณะจัดกลุ่มนักแสดงหญิงวัยรุ่นประมาณ 5 -6 คน แต่งกายด้วยชุดไทใหญ่มาตรฐานหรือชุดนางงามมีแบบชุดเหมือนกัน ออกมารำชราในท่วงท่าพร้อมเพริยกันแบบเรียงแถวหน้ากระดาน บทเพลงใช้ประกอบมักใช้เพลงทำนองเร็วหรือบทเพลงเร็วเพื่อความสนุกสนานเร้าใจ การแสดงชุดนี้สามารถได้รับเสียงโห่ร้องด้วยความชื่นประทับใจชอบจากผู้ชมได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากนักแสดงล้วนแล้วแต่เป็นผู้หญิงหน้าตาสะสวยจึงเป็นจุดสนใจแก่ผู้ชม โดยเฉพาะกลุ่ม

ผู้ชายทุกเพศวัยได้เป็นอย่างดีนี่เป็นการแสดงที่เอาไว้ขึ้นหลังจากเสียดความบันเทิงเพื่อปรับเปลี่ยนอารมณ์ผู้ชมและช่วยดึงดูดจุดสนใจแก่ผู้ชมที่กำลังเดินเที่ยวในงาน

รูปที่ 57 การก้าเอียง โดยกลุ่มนักแสดงสาววัยรุ่น

4.8.21 ก้าขุนหม่านางสาว

การก้าขุนหม่านางสาวนั้นหมายถึงการออกมารำของชาย-หญิง ในบางครั้งอาจเรียกการแสดงนี้ว่ามังชา ซามี หรือ ก้าจาอิน นางออน แต่ส่วนมากนิยมเรียกก้าขุนหม่า นางสาวเสียมากกว่าเป็นลักษณะการออกมารำรำแบบหลายคู่เริ่มต้นที่ 3 – 6 คู่เป็นต้นไป นักแสดงส่วนมากเป็นกลุ่มวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่โดยจะเชิญให้ผู้อาวุโสในคณะออกมาเป็นผู้นำทำรำรำ บทเพลงใช้ดนตรีประกอบในจังหวะจี 2 และจี 3 เพื่อความสนุกสนานเร้าใจ ลักษณะเพลงรำรำเป็นการบรรเลงเพลงอย่างเดียวหรือสามารถสอดแทรกบทเพลงเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราตีก็ทำได้ การรำจะออกมารำรำเป็นคู่เสียก่อนเพื่อเป็นการแสดงความสามารถในการรำแบบเข้าสู่ของแต่ละคู่ จากนั้นก็จะรำรำในท่วงท่าเดียวกันอย่างสวยงามพร้อมเพรียง ทำรำอาจมีความซับซ้อนของการแปรแถวหรือเปลี่ยนแถวที่มากกว่าการรำแบบทั่วไปในข้างต้น เพื่อให้เกิดความวิจิตรทางการแสดงมากยิ่งขึ้น

รูปที่ 58 การกำขุ่นหม่านางสาว

4.8.22 การร้องเพลงอ่องหย่า อ่องจอง

บทเพลงอ่องหย่า อ่องจอง คือเพลงที่ใช้ปิดท้ายของการแสดงจำดไตในคำคืนนั้นๆ หรือเป็นการแสดงเพื่ออำลาคนดูให้ทราบว่านี่คือการแสดงสุดท้ายก่อนจะทำการเลิกรา ข้อบังคับของบทเพลงนี้คือนักแสดงทุกชีวิตที่ยังคงเหลืออยู่ด้านหลังเวทีรวมไปถึงหมอกความทั้งหมด จะต้องขึ้นเวทีแสดงร่วมกันแม้ว่าเวลาจะดึกแค่ไหนก็ตาม เพื่อแสดงฟ้อนรำเพื่อเป็นการส่งท้าย โดยทางคณะจำดไตโดยอดแสวงแดงใหม่มีการกำหนดอย่างตายตัวให้ร้องเพลงอ่องหย่า อ่องจอง ในทุกๆ ครั้งของการเสร็จสิ้นการแสดง อาจอยู่ในช่วงเวลาตี 2 – 6 โมงเช้าแล้วแต่ลำดับความยาวการแสดงก่อนหน้านี้ อันมีเนื้อหากำลาดังนี้

อ่องเจ๋หย่าตู้ อ่องสู่มั่งก่าลา อ่องหย่าอ่องจองปีดมองไห่กองไต

(เรามาร่วมกันฟ้อนรำเพื่อปิดการแสดงของเราในวันนี้)

โยหย่าจ่าตี้ เจ้อเห้อเงินเมียวหน้อยสายไค

(ความเป็นมาของเราสืบต่อกันมาแต่ครั้งโบราณมา)

ไตไนไผอยากชวางหมากมันมา

(คนไทใหญ่เรานั้นของงออย่ามีใครมาดูถูก)

ไตจ่าตี้เกิดผากกักป่างานห้ายหล่อยหลุกเตเสา

(เมืองไตเราก่อมาพร้อมความสมบูรณ์ทางธรรมชาติอันเป็นเสาหลักสำคัญของบ้านเมือง)

กีกหลุกหมั่งหมู่เสาเมิง

(การกำเนิดของเรานั้นเกิดขึ้นกลางหุบเขาและท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม)

ปุงต้อง ก่องให้ป้อแต่นากเหม่มองเอ็ดเป็นเซิง
 (เสียงกลอง เสียงดนตรีนั้นมีเสียงต้นกำเนิดจากธรรมชาติ)
 เยิงก้ายง อ่าตางไ่น้อ่องหย่าสุดตี้จิกจ้อม
 (การฟ้อนรำร่วมกันหลายๆ คนนั้นเป็นการฟ้อนอย่างมีความสุขและจะขอจบการแสดง
 แต่เพียงเท่านี้แล)

การจัดลำดับการแสดงของจ้าตไตคณะยอดแซงแลงใหม่บ้านเปียงหลวง เกิดจากนักศึกษา
 ทำการสังเกตการณ์อย่างซ้ำๆ แล้วนำมาเรียงร้อยลำดับกลุ่มการแสดงหลักและอิงแบบแผนค่อนข้าง
 แน่ชัดที่สุด คือ ช่วงพิธีการเริ่มแรกของการดำเนินการแสดงจ้าตไต แต่ก็ไม่สามารถฟันธงว่าการ
 แสดงเป็นไปตามลำดับที่ร้อยเรียงไว้ตั้งแต่ข้อ 4.8.1 – 4.8.7 ในบางครั้งของการแสดงก็อาจมีความ
 คาดเลือนมากแต่จะเกิดขึ้นส่วนน้อย แต่หลังจากนั้นหลังช่วงลำดับที่ 4.4.8 คือการเสียดความ
 ตามธรรมชาติของการละเล่นจ้าตไตไม่ค่อยมีแบบแผนของลำดับการแสดงที่แน่ชัดหากแต่มีการ
 กำหนดขึ้นเองในลักษณะวันต่อวัน จึงมีความอิสระของการหยิบยกลำดับการแสดงอื่นๆ ขึ้น
 สอดแทรกในช่วงเวลาใดก็ได้ก็ตามแต่สถานการณ์ในที่นี้หมายถึง จำนวนคนดู เวลาของนักแสดงคน
 อื่นๆ การร้องขอการแสดงจากคนดูหรือเจ้าภาพ รูปแบบงาน ไม่เพียงแต่ลำดับการแสดงที่มีความ
 อิสระเท่านั้น ตัวนักแสดงเองก็ค่อนข้างมีอิสระของการฟ้อนรำ การเล่นละคร การพูดกับคนดู
 การเสียดความ จะถ่ายทอดความรู้สึกความเป็นกันเองแก่ท่านผู้ชม ไม่มีแบบแผนการเล่นอย่าง
 เครื่องรัดอย่างการแสดงแบบราชสำนัก เนื่องจากการแสดงพื้นบ้านที่มุ่งเน้นให้ความเบาสบาย
 แก่จิตใจคนดูมากไปเสียว่าการต้องนั่งดูแบบจริงจัง การแสดงจ้าตไตจะเริ่มแสดงตั้งแต่เวลา 2 ทุ่ม
 เป็นต้นไป จนกระทั่งถึงช่วงเวลาตี 3 – 6 โมงเช้า นับว่าเป็นการแสดงที่ใช้เวลานานพอสมควรจึงไม่
 แปลกที่ผู้กำหนดลำดับการแสดงมีการแสดงในลักษณะซ้ำๆ ของทำนองเพลงหรือตัวนักแสดงเอง
 แต่อาจมีความต่างของเนื้อหาบทเพลงของการแสดงที่ต่างกันออกไป เพื่อเป็นการยืดเวลาและทำให้
 ผู้ชมเกิดความอึดหน้าใจในการรับชมการแสดงอย่างเต็มที่

กล่าวโดยสรุปคือเนื้อหาบทนี้มุ่งเน้นให้ผู้อ่านเข้าใจถึงรูปแบบการแสดงจ้าตไตว่ามี
 รูปร่างหน้าตาและองค์ประกอบสำคัญอย่างไรเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงการแสดงของวัฒนธรรม
 ไทยใหญ่อีกมิติหนึ่งที่ไม่ค่อยมีคนรู้จักมากเท่าไรนัก เนื่องจากการแสดงจ้าตไตเป็นการแสดงที่มัก
 ปรากฏตัวเฉพาะกลุ่มชุมชนหรือวัฒนธรรมไทยใหญ่เท่านั้น อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์การก่อตั้ง
 จ้าตไตนั้นแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของการพัฒนาวัฒนธรรมให้มีความเจริญรุ่งเรืองสอดคล้องกับ
 สังคมวัฒนธรรมยุคโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นการแสดงที่บ่งบอกถึงความ
 เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทยใหญ่อย่างเต็มรูปแบบทั้งภาษา ประวัติศาสตร์ การแสดง การแต่งกาย
 ระบบคิดทางการแสดง หรือแม้กระทั่งการตอกย้ำจิตสำนึกความภาคภูมิใจในเชื้อชาติอีกทั้งจ้าตไต

ยังเป็นการแสดงที่ช่วยเสริมสร้างความบันเทิงและพลังใจในมิติต่างๆ เพื่อชาวไทใหญ่ที่กำลังประสบปัญหาเรื่องใดก็ตาม จ้าดไตเปรียบตั้งสิ่งบันเทิงที่ช่วยเยียวยาจิตใจของชาวไทใหญ่และคอยทำหน้าที่ของผู้โอบอุ้มวัฒนธรรมไทใหญ่ให้มีความสมดุลต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved